

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

BİLEŞİK FAİZ

**Tezi Hazırlayan
DUYGU DEMİR**

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Burak ADIGÜZEL**

**Özel Hukuku Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi**

**Haziran 2010
KAYSERİ**

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

BİLEŞİK FAİZ

**Tezi Hazırlayan
DUYGU DEMİR**

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Burak ADIGÜZEL**

**Özel Hukuku Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi**

**Haziran 2010
KAYSERİ**

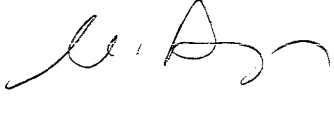
Yrd. Doç. Dr. Burak ADIGÜZEL danışmanlığında Duygu DEMİR tarafından hazırlanan “Bileşik Faiz” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalında **Yüksek Lisans** tezi olarak kabul edilmiştir.

...25...06.../...2010

JÜRİ:

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Burak Adigüzel

Üye : Doç. Dr. Yusuf Büyükel

Üye : Doç. Dr. Murat Doğan

ONAY

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun .06.08..2010 tarih ve18..... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

...06...08.../...2010

Prof. Dr. H. Yunus APAYDIN
Enstitü Müdürü

BİLEŞİK FAİZ**Duygu DEMİR****ÖZET**

Bu tezde, genel olarak faizle ilgili genel bilgiler verilerek, faiz kavramı, faiz oranları ve faiz türleri kısaca olarak açıklandıktan sonra, bileşik faiz kavramı ayrıntılı olarak, tüm istisnaları ve uygulamadaki şekilleri ile incelenmiştir.

Tez çalışmasının amacı, kural olarak yasak olan, sınırlı istisnalar ile uygulanması gereken bileşik faizin; uygulamada kredi kartları ve tüketici kredilerinde çeşitli şekillerle tatbiki sonucu ortaya çıkan hukuki sorunlara ışık tutmaktır.

Bugüne kadar bir çok eserde bir bölüm olarak incelenen, ancak müstakil bir çalışma konusu yapılmayan bileşik faiz, çalışmamızda bütün yönleriyle ele alınmaya çalışılmıştır.

Tez, giriş, üç ana bölüm ve sonuç bölümlerinden oluşmaktadır. Birinci bölümde faizin tarihçesi ve Türk hukukunda faize ilişkin genel hükümler hakkında kısa bir bilgi verilmiş, faizin tanımı; unsurları ve benzer kavramlarla karşılaştırılması yapılmış; faiz oranları ve faiz oranlarıyla ilgili kavramlar konusunda bilgi verilmiş; ikinci bölümde faiz türleri ve özellikle bileşik faiz ve bileşik faiz yasağı , üçüncü bölümde bileşik faizin istisnaları ayrıntılı olarak açıklanmış; bileşik faizin çeşitli uygulamaları hakkında bilgi verilmiştir. Tezimizde, çalışma konusuyla ilgili doktrin görüşlerinin yanı sıra, Yargıtay kararları ve banka kredi ve mevduat hesabı sözleşmelerinden faydalanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bileşik faiz, Ticari iş, Sözleşme

COMPOUND INTEREST**Duygu DEMİR****ABSTRACT**

In this thesis, mainly related to interest and general information about interest are provided. The concept of interest, interest rates and interest types are briefly explained, moreover the concept of compound interest in detail and all the exceptions with implementation forms are examined. The aim of the thesis, which as a rule is prohibited, with limited exceptions, must be applied compound interest in practice, credit cards, consumer loans and deposit accounts with a variety of ways as a result of applied to shed light on the legal issues.

To date, many works just as a part of a review of research. But compound interest, as an independent study, has not been subjected. In this study it will be explained all aspects of compound interest.

The thesis consist of introduction, three main and conclusion chapters. In the first chapter general information about interest, definition of interest, its elements and it compared with similar concepts, interest rates and interest rates related to concepts of interest Information are given.

In the second chapter, interest types, the actual is compound interest prohibitions explained in detail.

In the third chapter of the thesis, the actual subject is compound interest exceptions explained in detail. Information about the various applications of compound interest are given. In our thesis, as well as their views about working with the doctrine, the Supreme Court decisions and the bank loan and deposit account contracts have been benefited.

Key words: compounds interest, business affair, agreemeent

İÇİNDEKİLER

ONAY.....	I
ÖZET	II
ABSTRACT	III
İÇİNDEKİLER.....	IV
KISALTMALAR LİSTESİ	VIII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

FAİZİN TARİHİ GELİŞİMİ, FAİZİN TANIMI, FAİZ BORCUNUN KAYNAKLARI, FAİZİN BENZER KAVRAMLARLA KARŞILAŞTIRILMASI, FAİZ ORANLARI VE FAİZ ORANLARIYLA İLGİLİ KAVRAMLAR

1.1. FAİZİN TARİHİ GELİŞİMİ.....	3
1.1.1. İlkçağda Faiz.....	3
1.1.2. Ortaçağda Faiz	5
1.1.2.1. Yahudilikte Faiz.....	5
1.1.2.2. Hristiyanlıkta Faiz.....	5
1.1.2.3. İslamiyet'te Faiz.....	6
1.1.3. Cumhuriyet Öncesi Türk Hukukunda Faiz.....	7
1.1.4. Cumhuriyet Dönemi Türk Hukukunda Faiz.....	8
1.1.4.1. Kanuni Prensipler Ağırlıklı 3095 Sayılı Kanun Öncesi Dönem:.....	8
1.1.4.2. İrade Serbestisi Ağırlıklı 3095 Sayılı Kanun Sonrası Dönem	9
1.2. TÜRK HUKUKUNDA FAİZE İLİŞKİN GENEL HÜKÜMLER.....	10
1.2.1. Türk Borçlar Kanunu	10
1.2.2. Türk Ticaret Kanunu	11
1.2.3. 3095 Sayılı Kanuni Faiz Ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun	11
1.3. FAİZİN TANIMI	15
1.4. FAİZİN GENEL NİTELİKLERİ.....	16
1.4.1. Para Borcu İçin Söz Konusu Olması.....	16
1.4.1.1. Para Ve Para Borcu	16
1.4.2. Faizin Fer'i Nitelikte Olması.....	17
1.4.3. Zamana Bağlı Olarak İşlemesi.....	19
1.5. FAİZ BORCUNUN KAYNAKLARI.....	19
1.6. FAİZİN BENZER KAVRAMLARLA KARŞILAŞTIRILMASI.....	19

1.6.1.Kira Parası ve Faiz	20
1.6.2.Kar Payları (Temettüleri) ve Faiz	20
1.6.3.Ticaret Ortaklıklarında Sermaye Payı Nedeniyle Oluşan Faiz.....	21
1.6.4.Tazminat ve Faiz.....	22
1.6.5.Vade Farkı ve Faiz	22
1.6.6.Temerrüt Komisyonu ve Faiz	22
1.6.7.Munzam Zarar ve Faiz	23
1.6.8.Cezai Şart ve Faiz	24
1.6.9.Gecikme Zammı ve Faiz	26
1.6.10.İcra İnkâr Tazminatı ve Faiz.....	27
1.7.FAİZ ORANLARI	28
1.7.1.Kural Olarak Faiz Oranı Serbestçe Kararlaştırılabilir.....	28
1.7.2.Faiz Oranının Belirlenmesinde Sözleşme Özgürlüğünün Sınırları.....	29
1.7.3.Taraflar Arasında Sözleşme Olmaması Halinde Uygulanacak Faiz Oranı	30
1.8.FAİZ ORANLARIYLA İLGİLİ KAVRAMLAR	31
1.8.1.İskonto Faizi	31
1.8.2.Reeskont Faizi.....	31
1.8.3.Avans Faizi	32
1.8.4.Mevduat Faizi	33
1.8.5.Kredi Faizi	34
1.8.6.İnterbank Faizi	34
1.8.7.Libor Faizi	35
1.8.8.Repo	35

İKİNCİ BÖLÜM

FAİZ TÜRLERİ, FAİZ ORANLARI VE FAİZ ORANLARIYLA İLGİLİ KAVRAMLAR

2.1.FAİZ TÜRLERİ.....	36
2.1.1.Niteliğine Göre Faiz	36
2.1.1.1.Anapara(Sermaye/Kapital/Resülmal) Faizi	36
2.1.1.2.Temerrüt Faizi.....	37
2.1.2.Kaynağına Göre Faiz.....	39
2.1.2.1.Hukuki Muamelelerden Kaynaklanan Faiz	39
2.1.2.1.1.Akdi Faiz	40

2.1.2.1.2.Tek Taraflı Hukuki İşlemlere Dayanan Faizler	40
2.1.2.2.Kanuni Faiz.....	40
2.1.3.Uygulandığı İşe Göre Faiz.....	41
2.1.3.1.Ticari Faiz.....	41
2.1.3.2.Adi Faiz	42
2.1.4.Uygulanış Biçimine Göre Faiz	42
2.1.4.1.Basit Faiz	43
2.1.4.2.Bileşik Faiz	43
2.2.GENEL OLARAK BİLEŞİK FAİZ KAVRAMI	43
2.3.HUKUKUMUZDA BİLEŞİK FAİZ UYGULAMASI.....	44
2.3.1.BİLEŞİK FAİZ YASAĞI.....	45
2.3.1.1.Bileşik Faize İlişkin Genel Yasak (BK 308/3)	45
2.3.1.2. Temerrüt Faizinde Bileşik Faiz Yasağı.....	47
2.3.1.3. 3095 Sayılı Kanundaki Bileşik Faiz Yasağı.....	49
2.3.1.4. Türk Ticaret Kanunundaki Bileşik Faiz Yasağı.....	50
2.3.1.5. 5464 Sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunundaki Bileşik Faiz Yasağı	50

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BİLEŞİK FAİZ YASAĞININ İSTİSNALARI

3.1. BİLEŞİK FAİZ YASAĞININ İSTİSNALARI	57
3.1.1.BK. m. 104/1-2’de Düzenlenen İstisna	57
3.1.2. Türk Ticaret Kanununda Öngörülen İstisnalar	60
3.1.2.1. Cari Hesapta ve Borçlu Bakımından Ticari İş Niteliğindeki Ödünç Sözleşmelerinde Bileşik Faiz.....	60
3.1.2.2.Cari Hesapta Bileşik Faiz	61
3.1.2.2.1.Genel Olarak Cari Hesap Sözleşmesi.....	61
3.1.2.2.1.2.Cari Hesaba Geçirilen Ve Geçirilmeyen Alacaklar	63
3.2.2.2.1.1.3.Cari Hesapta Süreler	64
3.2.2.2.1.1.4.Cari Hesapta Faiz	64
3.2.2.2.1.1.5.Cari Hesapta Bileşik Faiz.....	65
3.2.2.2.1.1.5.1.Hesap Dönemi İçinde Bileşik Faiz	66
3.2.2.2.1.1.5.2.Hesap Dönemi Sonunda Bileşik Faiz	67
3.2.2.2.1.1.5.3.Sözleşme Süresi Sonunda Bileşik Faiz	68

3.2.2.2.2.Borçlu Bakımından Ticari İş Niteliğindeki Ödünç Sözleşmelerinde	
Bileşik Faiz	68
3.2.2.2.2.1.Ticari İş	69
3.2.2.2.2.1.1.TTK'nın 3. Maddesine Göre Ticari İş	69
3.2.2.2.2.1.2.TTK'ın 21. Maddesine Göre Ticari İş	70
3.2.2.2.3.TTK'nın 8. Maddesinin 3. Fıkrasına Göre Bileşik Faiz	71
3.2.2.2.4.Kıymetli Evrakta Bileşik Faiz	73
3.2.2.2.5.Deniz Ödücüne İlişkin Hükümlerde Bileşik Faiz	77
3.2.5.İflas Masasına Giren Alacaklar Yönünden Bileşik Faiz	77
3.3.TÜRK TİCARET KANUNU TASARISINDA BİLEŞİK FAİZ	78
3.4.BİLEŞİK FAİZİN HESAPLAMA ŞEKLİ	81
SONUÇ	82
KAYNAKÇA	86
ÖZGEÇMİŞ	93

KISALTMALAR LİSTESİ

3095 sy. Kanun	: Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun
5464 sy. Kanun	: Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu
Abi.	: Ayrıntılı Bilgi için
Age.	: Adı Geçen Eser
Aşa.	: Aşağıda
Bk.	: Bakınız
BK	: Borçlar Kanunu
BTHAE	: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü
Dn.	: Dipnot
E.	: Esas
K.	: Karar
HD	: Yargıtay Hukuk Dairesi
m.	: madde
R.G.	: Resmi Gazete
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
TCMB	: Türkiye Cumhuriyeti Merkez bankası
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
TKHK	: Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
Vd.	: ve devamı
Zkr.	: Zikredilen

GİRİŞ

KONUNUN TAKDİMİ

Faiz, para alacağının süreye bağılı olarak işleyen semeresi olup, insanlık tarihi boyunca hem yasaklanmış hem de uygulanmış; gerek dinler, gerek iktisatçılar, gerekse düşünürler tarafından tartışılmıştır.

Ülkemizde ekonomik hayatın, enflasyonist ortamın gereğı olarak uygulanan faiz, yaşamımızın bir parçası haline gelmiş, bu sebeple de pek çok sorunu beraberinde getirmiştir.

İnsan hakkı ihlallerine yol açabilecek kadar ciddi bir kavram olan faizle ilgili olarak, hukukumuzda yeknesak bir uygulama olmadığı gibi kavram birliğı de bulunmamakta, Yargıtay aynı konuya ilişkin farklı nitelikte yorumlar getirmekte, bu da uygulamada sıkıntılara sebep olmaktadır.

Ülkemizde faize ilişkin ilk düzenlemelerden biri olan 22 Mart 1303 (1887) tarihli Murabaha Nizamnamesi uzun süre yürürlükte kaldıktan sonra, Türk Ticaret Kanunu ve Türk Borçlar Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle bazı maddeleri uygulanamaz hale gelmiş, nihayetinde 3095 Sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine ilişkin Kanunun yürürlüğe girmesiyle tamamıyla ortadan kalkmıştır. Ülkemizde faize ilişkin temel düzenlemeler olan Türk Ticaret Kanunu, Türk Borçlar Kanunu ve 3095 Sayılı Kanun'da yer alan hükümler dışında çeşitli kanunlarda¹ faizle ilgili pek çok düzenleme yer almaktadır. Elbetteki tüm bu hükümleri çalışmamızın içinde incelememiz mümkün değildir.

¹ Bu konuda ayrıntılı liste için bkz. Mehmet Helvacı; *Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para Borçlarında Faiz Kavramı*, Beta Yayınları, İstanbul, 2000, s.4-5, Emel Deynekli, Sedat Kısa; *Açıklamalı –İçtihatlı Faiz Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2001, s. 277 vd.

Faizin bir çeşidi olan bileşik faiz, faizin faizi anlamına gelmekte olup, bilindiği gibi kural olarak yasak olmakla birlikte bir çok istisnası bulunan, dolayısıyla uygulamasına rastlanan bir faiz hesaplama biçimidir. Uygulamada daha çok cari hesap sözleşmelerinde, kredi işlemlerinde çokça karşılaşılmaktadır. Bileşik faiz, Türk Borçlar Kanunu m.308 ve m.104; Türk Ticaret Kanunu m.8, m.637, m.638, m.722; 3095 Sayılı Kanun m.3; 5464 Sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu m.26, İcra İflas Kanunu m.195 ile düzenlenmiştir. Bileşik faize ilişkin kuralları belirlemek ve uygulamaya ışık tutması açısından, anılan hükümlerin birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu sebeple, çalışmamızda daha önce tek başına inceleme konusu yapılmamış uygulamada oldukça problemlili olan bileşik faiz, irdelenecektir.

KONUNUN SINIRLARI VE METOD

Çalışmamız, giriş, üç ana bölüm ve sonuçtan oluşmaktadır.

Giriş bölümünde konunun takdimi ile metod açıklanmıştır.

Birinci bölümde faizin tarihçesi, faiz kavramı ile ilgili genel bilgiler verilerek faiz kavramı ve unsurları irdelenmiş, faizin benzer kavramlarla mukayesesi yapılarak faiz oranları ve faiz oranlarıyla ilgili kavramlara yer verilmiştir.

İkinci bölümde, faiz türleri, özellikle bileşik faiz ve bileşik faiz yasağı açıklanmaya çalışılmıştır.

Üçüncü bölümde, bileşik faiz yasağının istisnaları, bileşik faizin hesaplanması ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Sonuç bölümünde ise, bileşik faize ilişkin hükümler ve uygulama hakkındaki görüş ve düşüncelerimiz açıklanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

FAİZİN TARİHİ GELİŞİMİ, FAİZİN TANIMI, FAİZ BORCUNUN KAYNAKLARI, FAİZİN BENZER KAVRAMLARLA KARŞILAŞTIRILMASI, FAİZ ORANLARI VE FAİZ ORANLARIYLA İLGİLİ KAVRAMLAR

1.1. FAİZİN TARİHİ GELİŞİMİ

Çalışmamızın konusu her ne kadar “bileşik faiz” olarak tespit edilmişse de, faizle ilgili genel açıklamalar yapmadan bileşik faize ilişkin hükümleri yorumlamak güçleşecektir. Bu sebeple, öncelikle faizle ilgili kavramların tarihçesi hakkında kısa bir bilgi vermekte fayda görüyoruz. Faiz tarihi gelişim içerisinde çoğu kez karşı çıkılan bir kavram olmuş, ancak ekonomik hayatın bir gerekliliği olarak uygulaması giderek artmış ve meşru hale gelmiş bir kavramdır.

1.1.1. İlkçağda Faiz

Bu dönemde, faiz daha çok ahlaki açıdan ele alınmıştır.²Eflatun ve Aristo'nun faiz konusundaki düşünceleri, diğer düşünörlere kaynaklık etmesi açısından önem taşımaktadır.

Eflatun, faizin ahlaka aykırı olduğunu, olması gereken ideal düzende insanların kar elde etme düşüncesinden uzaklaşması gerektiğini, insanları birbirine düşürebilecek insanlar arasında uçurum yaratabilecek uygulamalardan uzak durulması gerektiğini³, bu nedenle faizin yasaklanması gerektiğini savunmuştur.⁴

² Ana Britannica, Faiz, Güzel Sanatlar Matbaası, İstanbul, 1988 Cilt 8,, s.428

³ Çetin Arslan, Mustafa, Kırmızı; *Türk Hukukunda Faiz ve Munzam Zarar*, Asil Yayın Dağıtım, Ankara, 2007, s.39

⁴ Abdil Karakuş; *İslam Hukuk Kaynaklarındaki Faiz Kavramının Modern Ekonomi Bağlamına Yeniden Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006, s. 11

Aristo'nun da görüşleri hocası Eflatun ile benzerlik göstermektedir. Aristo da, ticarete ve kara dayanan mübadelelere karşıdır. Ona göre; mübadelenin sonucunda bir kar elde edilmez. Para bir mübadele aracıdır ve bir fazlalıklıkla geri dönmemelidir.⁵

Düşünürler ahlaki açıdan faizi yasaklasa da bu dönemde yaşayan devletlerde faiz değişik şekillerde uygulanmıştır.

- Sümerler:

Medeni oluşumların temelini atan, bir çok alanda ilklere imza atan Sümerler'de, ödünç verilen şeyin iadesinde faiz uygulanmıştır. Faiz miktarı, zahire karşılığı 1/3, para karşılığı 1/ 5 olarak kabul edilmiştir.⁶

- Babil İmparatorluğu:

Babil İmparatorluğun ünlü hükümdarı Kral Hammurabi döneminde, kendi adıyla anılan 282 maddelik Hammurabi Kanunlarında, borcun nasıl tahsil edileceğine, ödünç işlemlerine, faizin hangi hallerde uygulanıp hangi hallerde uygulanamayacağına ilişkin hükümler, faize ilişkin uygulamaların olduğunu göstermektedir.⁷

- Eski Yunan:

Faiz Eski Yunan' da yasaklanmıştır. Fakat bu yasaklara uyulmamış olup, insanları felakete sürükleyen⁸ uygulamalar ile varlığını sürdürmüştür.

Yurttaşlara eşitlik getiren düzenlemeleri ile Solon Kanunları bu konuya ilişkin çözümler getirmiştir.⁹

- Roma İmparatorluğu:

Roma Hukukunda, Lex Genucia ile faiz tamamen yasaklanmıştır. On İki Levha Kanunu'nda da faize ilişkin kısıtlamalar getirilmiştir. Roma hukukunda faiz, sermayenin tamamı üzerinden ve aylık olarak hesaplanmıştır.

⁵Abdil Karakuş; *İslam Hukuk Kaynaklarındaki Faiz*....., s.12

⁶Çetin Arslan; Mustafa, Kırmızı; *Türk Hukukunda Faiz*..... s.39, Şerafettin, Şirin; *Ticaret Hukukunda Faiz ve Uygulaması*, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul,1994, s. 2

⁷Şerafettin Şirin; *Ticaret Hukukunda Faiz*....., s.2, Çetin Arslan, Mustafa Kırmızı; *Türk Hukukunda Faiz*s.39

⁸“ M.Ö. 7. Yüzyılda, Atina'da uygulanan Borçlar Kanunu' na göre soylulara borçlanan üçüncü sınıf vatandaşlar, çok yüksek faiz ödemek zorunda kalmışlar, ödeyemedikleri zaman hürriyetlerini kaybetmekle kalmamışlar, alacaklıları tarafından köle olarak satılmışlar, mahsullerinin 5/6'sını alacaklıya bırakmak zorunda kalmışlardır”(bkz Çetin Arslan, Mustafa Kırmızı; *Türk Hukukunda Faiz*, s. 42)

⁹ Mehmet Helvacı; *Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para*....., s.39, , Şerafettin Şirin; *Ticaret Hukukunda Faiz* , s. 2

1.1.2.Ortaçağda Faiz

Ortaçağ genel olarak dini eğilimlerin hâkim olduğu, iktisadi, siyasi, hukuki alanda kilisenin etkisinin görüldüğü bir dönemdir. Bunun bir sonucu olarak dinin etkisi faiz konusundaki görüşlerde de etkili olmuştur.

Ortaçağ'da faize ilişkin görüşler, değişikliklere uğramış, önceleri din adamları için geçerli olan faiz yasağı, daha sonraları herkes için uygulanır olmuştur.

Ortaçağ düşüncesinde para, verimsiz ve kısırdır. Bu görüşe göre sahibinin emeği olmadan paranın fazlalık getirmesi mümkün değildir; paranın fazlalık getirmesi için emek harcanmalıdır.¹⁰

Ortaçağ'da faize karşı çıkılmış olsa da “gecikme faizi”, “risk faizi” gibi çeşitli şekillerde uygulanmaya devam etmiştir.¹¹ Bu dönemde faize ilişkin görüşler üzerinde dinin oldukça büyük bir etkisi olduğundan bu başlık altında Hristiyanlık, Yahudilik ve İslamiyet açısından faize kısaca değinmekte fayda görüyoruz.

1.1.2.1.Yahudilikte Faiz

Yahudilikte faiz kural olarak yasaklanmıştır. Yahudilerin Kutsal kitabı Tevrat'ta¹² buna ilişkin ayetler mevcuttur. Ancak bu yasak sadece Yahudiler arasında olup, yabancılar ile Yahudiler arasındaki münasebetleri kapsamamaktadır.¹³

1.1.2.2.Hristiyanlıkta Faiz

Hristiyanlık dininin, kutsal kitabı İncil'de¹⁴ faizin yasak olduğu açıkça anlaşılamamaktaysa da faiz yasağı, Hristiyanlığın ilk devrelerinden reform hareketine

¹⁰ Abdil Karakuş; *İslam Hukuk Kaynaklarındaki Faiz...*, s.13

¹¹ Abdil Karakuş; *İslam Hukuk Kaynaklarındaki Faiz.....*, s. 13, , Şerafettin Şirin; *Ticaret Hukukunda Faiz* s.3

¹² “Tevrat’ın: ‘halkıma, aranızda yaşayan yoksula, ödünç para verirsiniz ona tefeci gibi davranmayacaksınız’(Çıkış,22/25), ‘ Bir kardeşin yoksullaştır, muhtaç duruma düşerse ona yarım emelisin desteklemelisin. Aranızda yaşayan bir yerli veya konuk gibi yaşayacaktır. Ondan faiz ve kar alma. Tanrıdan kork ki, kardeşin yakınında yaşamını sürdürebilsin. Ona faizli para vermeyeceksin. Ödünç verdiğin yiyeceklerden kar almayacaksın”’(Levililer,25/ 35,36,37): Abdil Karakuş; **İslam Hukuk Kaynaklarındaki Faiz**, s.14-15

¹³ “Yabancılar için faizle borç verebilirsin. Lakin kardeşine faizle borç veremezsin.”(Tensiye, 23/ 19): Abdil Karakuş; *İslam Hukuk Kaynaklarındaki Faiz.....*, s.15, Abi. bkz. Şerafettin Şirin; *Ticaret Hukukunda Faiz*, s.9

¹⁴ “Siz yalnız onlardan bir iyilik beklemek için yardım ederseniz, bunun için ne teşekkür beklenir? Aynı şeyi günahkarlarda yaparlar. Birilerine ondan karşılık ummak içi borç verirsiniz, bunun içi herhangi bir teşekkür beklenir? Günahkarlar da bir karşılık almak için birbirlerine bir şey verirler. Düşmanlarınızı daha çok seviniz, hiçbir şey karşılık beklemeden ödünç veriniz. Böylece ödülünüz büyük olsun. Yücelerin

kadar uygulanmıştır. Fransız ihtilali ve ortaçağ sonlarında yapılan keşifler ticari hayatta bir hareketlilik yaratmış ve faiz kavramı dini inancın etkisinden sıyrılarak uygulanmaya başlanmıştır.¹⁵

1.1.2.3.İslamiyet'te Faiz

Kur'an' da **riba** olarak ifade edilen faiz, Rum Suresi 39. ayette “*İnsanların malları içinde artısı diye riba olarak verdiğiniz, Allah katında artmaz. Allah'ın yüzünü isteyerek verdiğiniz zekata gelince, işte onu verenler kat kat artıranların ta kendileridir*”¹⁶, Ali İmran Suresi 130. ayette “*Ey iman sahipleri! Ribayı öyle kat kat katlayarak yemeyin! Allah'tan sakının ki, kurtuluşa erebilesiniz*”¹⁷, Nisa Suresi 161. “*Ve ribayı almaları yüzünden – oysa ki ondan yasaklanmışlardı- ve haksız yollarla insanların mallarını yemeleri yüzünden onların küfre sapanlarına korkunç bir azap hazırladık.*”¹⁸, Bakara Suresi 275 “*O ribayı yiyenler, şeytanın bir dokunuşuyla çarptığı kişinin kalkışından başka türlü kalkamazlar. Bu böyledir, çünkü onlar, ‘Alışveriş de riba gibidir’ demişlerdir. Oysaki Allah, alışverişi helal, ribayı haram kılmıştır. Kendine Rabbinden bir öğüt gelip de yaptığından vazgeçenin geçmişi kendisine, işi Allah’ a kalmıştır. Yeniden ribaya dönene gelince, böyleleri ateşin dostlarıdır. Uzun süre kalacaklardır orada.*”,276. ayette “*Allah, ribadan beklenen artışı mahveder, sadakalar karşılığında artışlar getirir. Allah, nankörlüğe batmış günahkarların hiçbirini sevmez.*”-278 ayette “*Ey iman sahipleri, Allah'tan sakının! Ve eğer inanıyorsanız ribadan geri kalanı bırakın!*”¹⁹ denilerek yasaklanmıştır. Kural bu olmakla birlikte, Kur'an da geçen riba (faiz) yasağının her türlü işlemi kapsadığını ileri sürenler olduğu gibi; sadece borçluyu alacaklının kölesi haline getiren mürekkep faiz gibi uygulamaları kapsadığını ve paranın değer kaybetmesinin karşılığına alınan faizin bu kapsamda olmadığını savunanlar da vardır.

Sonuç olarak dinler açısından; Hristiyanlık ve Yahudilikteki faize karşı katı düşünceler zaman içinde yumuşamaya uğramışsa da İslamiyet açısından yasaklamanın devam ettiğini söyleyebiliriz.

yücesinin çocukları olursunuz. Çünkü o, nankörlere ve kötülere nimet vericidir.”(Luka 6/33,34,35): Abdil Karakuş; *İslam Hukuk Kaynaklarındaki Faiz...*,s.17

¹⁵ Abdil Karakuş; *İslam Hukuk Kaynaklarındaki Faiz...*,s.17-18

¹⁶ Yaşar Nuri Öztürk; *Surelerin İniş Sırasına Göre Kur' an-ı Kerim Meali*, Yeniboyut, İstanbul ,2008, s.363

¹⁷ Yaşar Nuri Öztürk; *Surelerin İniş Sırasına* , s.458

¹⁸ Yaşar Nuri Öztürk; *Surelerin İniş Sırasına* , s.501

¹⁹ Yaşar Nuri Öztürk; *Surelerin İniş Sırasına* , s.433

1.1.3.Cumhuriyet Öncesi Türk Hukukunda Faiz

Cumhuriyet öncesi ve İslamiyet'in kabulünden önceki dönemde, Uygur Türklerinde faize ilişkin hükümleri para ödücünde uyguladıkları günümüze kadar ulaşan bir takım belgelerden anlaşılmaktadır.²⁰

İslamiyet'in kabulünden sonra ise, tüm semavi dinlerde olduğu gibi faiz yasaklanmıştır. Türklerin İslamiyet'i kabulü ile birlikte faizin haram ve yasak olduğu kabul edilmiştir. Her ne kadar dinler tarafından yasaklanmış olsa da ticari hayattaki uygulaması ile faiz varlığını sürdürmüştür.

İslam dininin yayılmasında etkili olan Osmanlı Devleti döneminde de faiz uygulaması devamlılığını korumuştur. Bu dönemde emek harcamaksızın paradan elde edilen gelir insanlar tarafından "şer'i fayda" kabul edilmiş ve hoş karşılanmış bu da faize devletin müdahalesini gerektirmiştir.²¹ Devlet fermanlarla şer'i faiz oranını belirlemiş, "kadı önünde defter kaydı" uygulaması ile resmi şekle tabi tutmuş, buna uymayanlara da yaptırımlar öngörmüştür.²² Ancak fermanlarla belirlenen faiz oranını çeşitli yöntemlerle²³ aşmaya çalışanlar olmuştur. Faizle ilgili bu karmaşık uygulamalar ve Mecelle'de yer alan hükümlerin yetersizliği nedeni ile faize ilişkin düzenleme yapma gereği hasıl olmuştur.²⁴

Adi ve ticari faize ilişkin düzenlemeler içeren 22 Mart 1330 (1887 Miladi) tarihli Murabaha Nizamnamesi bu alandaki düzenlemelerden biri olup, 1841 tarihli Murabaha Nizamnamesini yürürlükten kaldırarak, faize ilişkin sınırlayıcı hükümleri ile dikkat çekmiştir. Söz konusu Nizamname'de

- Faizin anaparayı geçemeyeceği
- Faizin en üst sınırının ne olacağı
- Bileşik faizin yasak olduğu

şeklinde düzenlemeler yer almıştır.

²⁰Çetin Arslan, Mustafa Kırmızı; *Türk Hukukunda Faiz*, s.40,(naklen Ahmet Caferoğlu; *Uygurlarda Hukuk Ve Maliye İstılahları*, Türkiyat M. IV,1)

²¹Şerafettin Şirin; *Ticaret Hukukunda Faiz*....., s.3

²²Şerafettin Şirin; *Ticaret Hukukunda Faiz*....., s.4

²³'Fahiş faizin, satılan bir malın bedelinden gösterilmesi yöntemi', 'Ödeme süresinin kısaltılması yöntemi', 'Ara faizciliği yöntemi', 'Muarebe Yöntemi', 'Salem Usulü' gibi yöntemlerle şer'i fayda oranı aşılmaya çalışılmıştır': Abi. için Bkz. Şerafettin Şirin; *Ticaret Hukukunda Faiz*....., s.4-5

²⁴Mehmet Helvacı; *Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para*....., s.16

Nizamnamede bileşik faize ilişkin yasaklamanın istisnasını, para ödöncü sözleşmelerinde üç sene içinde sözleşme yapılmamış olması halinde tarafların anlaşması koşulu ile bu üç senelik süre ile sınırlı olarak kapital faizin anaparaya eklenerek faiz yürütülebilmesi oluşturmaktadır. Nizamnamenin bu hükmü BK 308/3'ün yürürlüğe girmesi ile, tamamı ise 3095 Sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun(Faiz Kanunu)'nun yürürlüğe girmesi ile ilga edilmiştir.²⁵

1.1.4.Cumhuriyet Dönemi Türk Hukukunda Faiz

Cumhuriyet döneminde yapılan hukuk reformu ile Roma hukuku kökenli düzenlemeler yapılmış, Türk Ticaret Kanunu, Türk Borçlar Kanunu ve 19.12.1984 tarihli 3095 Sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun İle bugün de hala geçerliliğın koruyan ve faize ilişkin genel düzenlemeler niteliğı taşıyan hükümler getirilmiştir.

Cumhuriyet öncesi dönemle kıyaslandığında dini baskıların azaldığı bir dönem olarak karşımıza çıkan bu dönemde “ irade serbestisi” ilkesi kabul edilmiştir.²⁶

Bu dönemi;

1. Kanuni Prensipler Ağırlıklı 3095 Sayılı Kanun Öncesi Dönem
2. İrade Serbestisi Ağırlıklı 3095 Sayılı Kanun Sonrası Dönem olmak üzere ikiye ayırarak incelemek gerekir.

1.1.4.1.Kanuni Prensipler Ağırlıklı 3095 Sayılı Kanun Öncesi Dönem:

Daha çok Murabaha Nizamnamesinin yürürlükte olduğu ve uygulanmakta olduğu bir dönem olmakla birlikte, TTK ve BK gibi temel kanunlarda faiz düzenlenmiş ve Nizamnamenin bazı hükümleri uygulama dışı bırakılmıştır.

Türk Ticaret Kanunu 1473 maddesi ile 22/03/1303 tarihli Murabaha Nizamnamesinin ticari işlere ait olan hükümleri ortadan kaldırılmış, adi faiz ve ticari faiz konusunda ilk kez kesin bir ayırım yapılmıştır. Bu dönemde ticari işler bakımından serbestlik, adi işler bakımından sınırlamaların olduğu söylenebilir.

Yine Türk Borçlar Kanununun 72. maddesi ile adi kapital faizi miktarı iradi olarak kararlaştırılabilir, kanuni istisnalar veya örf ve adet ile belirlenmediği zaman

²⁵ Mehmet Helvacı; *Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para....*, s.17

²⁶ Çetin Arslan, Mustafa Kırmızı; *Türk Hukukunda Faiz*, s.49

uygulanacak faiz oranının % 5 olduğu kabul ediliyordu. Bu oran, Murabaha Nizamnamesi'nin 1. maddesine göre bu oran % 9' u hiçbir şekilde aşamıyordu.²⁷

Sonuç olarak bu dönemde, ticari- adi faiz ayrımı yapılmış, ticari faiz konusunda kısmi serbestlik ile esnek uygulamalar yer almış, azami faiz oranları kanunla belirlenmiş (bu oranların aşılması mümkün değildi), toplam faizin anaparayı geçemeyeceği ilkesi benimsenmiştir.²⁸

1.1.4.2. İrade Serbestisi Ağırlıklı 3095 Sayılı Kanun Sonrası Dönem

04.12.1984 tarihinde kabul edilen, 19.12.1984 tarihli 18610 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe giren 3095 Sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun m. 5²⁹ ile 22 Mart 1303 tarihli Murabaha Nizamnamesi yürürlükten kaldırılmıştır.

Nizamnamenin yürürlükten kaldırılması ile gerek ticari gerek adi işlerde tam bir serbestlik gelmiştir. Ancak sözleşme serbestisinin hakim olduğu olumlu etkileri olan 3095 Sayılı Kanununun faizle ilgili tüm sorunları ortadan kaldırdığı söylenemez.

Aşağıda faize ilişkin genel hükümler başlığı altına 3095 Sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun inceleneceğinden tekrar olmaması açısından burada kısaca değinmekte fayda görüyoruz. Ayrıca bundan sonraki açıklamalarda söz konusu yasa 3095 Sayılı yasa olarak anılacaktır.

²⁷Mehmet Helvacı; *Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para....*, s.19 naklen, Fevzi Necmettin Feyzioğlu; *Borçlar Hukuku İkinci Kısım*, Akdin Muhtelif Nevileri, Cilt 1 Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 4. bası, İstanbul, 1980,s. 812-813)

²⁸Şerafettin Şirin; *Ticaret Hukukunda Faiz.....*, s.5

²⁹ Söz konusu Maddenin gerekçesi: "22 Mart 1303 tarihli Murabaha Nizamnamesi Türk Ticaret Kanununun 1473 üncü maddesindeki açıklık nedeniyle ticari işler için uygulanmıyordu. Ticari olmayan işler için uygulanmakta olan Murabaha Nizamnamesinin 1,2 ve 3 üncü maddeleri faiz miktarına ilişkin sınırlamaya, 4 üncü maddesi ikrazat faizinin anaparayı aşamayacağı, 5 inci maddesi ise mürekkep faize ilişkindir. Yüksek orandaki enflasyon nedeniyle mevduat faizleri yüzde elli ikiye varan oranlarda tespit edilmiş iken adi borç ilişkilerinde faiz miktarının yüzde dokuz ile sınırlı kalması çeşitli yollardan kanuna karşı hileye ve mağduriyetlere neden olduğundan faiz oranlarının taraflar arasında serbestçe tespitine imkan tanıma daha isabetli bulunmuştur. Diğer taraftan yükselen faiz oranları nedeniyle faiz miktarları kısa sürede anapara miktarına ulaşacağından, bundan sonraki faizlerin hesaba alınmaması alacaklının hakkını ihlal eden bir durum olarak görülmüştür. Mürekkep faiz konusunda ise, akdi faiz yönünden gerek Türk Ticaret Kanununda ve gerekse Borçlar Kanununda düzenleyici hükümler bulunduğundan bu konudaki Murabaha Nizamnamesi hükmününün muhafazasına gerek görülmemiştir. Sadece kanuni faiz ve temerrüt faiz yönünden mürekkep faize ilişkin düzenlemeye ihtiyaç bulunduğu nazara alınarak Tasarının 3. maddesinde buna yer verilmiştir. Belirtilen nedenlerle Murabaha Nizamnamesinin tamamının yürürlükten kaldırılması uygun bulunmuştur.(TBBM tutanak dergisi 1984, c.8 sıra sayısı 211 ' Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu(1/622): Bkz. Çetin Arslan, Mustafa Kırmızı; *Türk Hukukunda Faiz*, s.50

1.2.TÜRK HUKUKUNDA FAİZE İLİŞKİN GENEL HÜKÜMLER

Ülkemizde faizin unsurlarını açıklayan, faiz konusunda bize temel bilgiyi veren kanunlar; Türk Ticaret Kanunu, Türk Borçlar Kanunu ve 3095 Sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanundur. Aşağıda söz konusu genel nitelikteki düzenlemeler, genel hatlarıyla açıklanmaya çalışılacaktır.

1.2.1. Türk Borçlar Kanunu

Borçlar Kanunu m.72, m.103, m.104, m.105, m.113, m.307 ve m.308 genel nitelikteki faiz hükümleridir. Bu hükümlerin, faiz oranlarına faizin fer'i niteliğine, anapara ve temerrüt faizine, faize ilişkin suiistimallere ilişkin olduğu görülmektedir.³⁰

Borçlar Kanunu 72. maddesi; sözleşme, kanun veya örf ve adete göre faiz oranı belirlenmemişse bu oranın yüzde beş olarak uygulanacağını belirten faize ilişkin genel bir düzenleme niteliği taşımaktadır.

Söz konusu maddede faiz oranı belirtilmiş olmasına rağmen, faiz türü belirtilmemiştir. Bu sebeple ister anapara ve ister temerrüt faizi olsun, bu maddesinin uygulanmasına engel yoktur.³¹

Borçlar Kanunu m.103 ila m.105. arası temerrüt faizine ilişkin düzenlemelere ilişkindir.³² Temerrüt faizi, temerrüde bağlanan bir sonuçtur. Temerrüt faizi için borçlunun kusuru ya da alacaklının zarara uğramış olmasının önemi bulunmamaktadır. Ayrıca temerrüt faizine faiz işletilemez.

Borçlar Kanununun 307.maddesinde adi ödünçte ancak şart edilmesi halinde faiz talep edilebileceği, ticari ödünç sözleşmelerinde faiz şartı olmasa da faiz verileceği düzenlenmiştir.

308. madde, ödünç sözleşmelerinde faize ilişkin kuralları düzenlemektedir. Buna göre öncelikle faiz miktarı tayin edilmemişse; ödücün alındığı yer ve zamanda ödücün cinsine göre adet olan faiz talep edilecektir. Sözleşme ile faizin yıllık yerine başka şekilde düzenlenebileceği ve ödünç sözleşmesinde bileşik faizin batıl olduğunu hüküm altına almıştır.

³⁰ Çetin Arslan, Mustafa, Kırmızı; *Türk Hukukunda Faiz*, s.50, Mehmet Helvacı; *Ticaret Ortaklıklarında Sermaye Payı Nedeniyle Oluşan Faiz*,s. 235-236

³¹ Mehmet Helvacı; *Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para*...., s.23-24

³² Bu konuda bkz. Aşa.II Bölüm

Bir diğ er hüküm ise BK m.113 olup, söz konusu hüküm faizin fer' i niteliğini vurgulamaktadır.

1.2.2. Türk Ticaret Kanunu

Türk Ticaret Kanunu m.8, m.9, m.10, m.1461 ve m.1473 faize ilişkin genel hükümlerdir. Bu hükümlere bakıldığında ticari faize ilişkin özelliklerin vurgulandığı, anapara ve temerrüt faizi ayrımı yapıldığı, sözleşme ile faizin düzenlenebileceği, temerrüt faizinin başlangıcının sözleşme ile kararlaştırılabileceği ve uygulanmayacak kuralların belirlendiği görülmektedir.³³ Söz konusu yasanın 8. maddesi çalışmamızın asıl konusu olduğundan aşağıda ayrıntılı olarak açıklanacaktır. Bu maddenin ticari ödünç sözleşmeleri ve cari hesap sözleşmelerinde istisnai olarak bileşik faiz uygulanabilmesine olanak sağladığını söyleyebiliriz.

TTK m.9 ile kanuni ticari faiz ve ticari temerrüt faizi düzenlemiştir.

TTK m.10 ise, aksine sözleşme olmaması halinde faizin vadenin bitiminden , vadenin belli olması halinde ihtar tarihinden itibaren başlayabileceğini düzenlemiştir. Söz konusu madde, faizin başlangıcı konusunda anlaşma yapılmasına olanak sağlamıştır.

TTK m.1461/1 terim kargaşasını gidermek için, kanuni ve nizami faiz ifadelerinin temerrüt durumuna temerrüt faizini, diğ er durumlarda ise, anapara faizini ifade ettiğini hüküm altına almıştır.

TTK m.1463 ise Murabaha Nizamnamesinin hükümlerinin ticari işler için uygulanamayacağını belirtmiştir.

1.2.3. 3095 Sayılı Kanuni Faiz Ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun

3095 Sayılı Kanun Türk Hukukunda faize ilişkin genel nitelikte hükümler içeren bir kanun olup, Murabaha Nizamnamesini yürürlükten kaldırarak, Türk Hukukunda faize ilişkin hükümlerde önemli değışiklikler meydana getirmiştir.

Murabaha Nizamnamesinin yürürlükten kalkması ile adi faiz konusundaki sınırlamalar ortadan kalkmış, taraflara gerek adi gerekse ticari faiz konusunda düzenleme yapma serbestisi sağlamıştır.

Söz konusu Kanunun "*Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanununda kanuni faiz temerrüt faizi oranlarını belirleyen hükümler uygulanmaz.*" hükmü ile Borçlar kanunu ve Ticaret Kanununda bulunan kanuni faiz ve temerrüt faizi oranlarının

³³Mehmet Helvacı; *Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para....*, s.31

uygulanmayacağı kabul edilmiştir. Bu hükmün, BK ve TTK’ daki faize ilişkin oranları kaldırılıp kaldırmayacağı konusunda doktrinde iki farklı görüş ileri sürülmüştür. İlk görüş, bu maddenin Borçlar ve Ticaret kanunundaki oranları kaldırdığını ileri sürerken,³⁴ ikinci görüş hükmün gerekçesini³⁵ göstererek Borçlar Kanunu ve Ticaret Kanunu’ndaki faize ilişkin oranları askıya aldığını, yani donduğunu ileri sürmüştür.³⁶

Kanımızca da, ikinci görüş daha isabetlidir. Kanun koyucu bu hükmü ilga etmek istememiştir. İlga etmek isteseydi madde kenar başlığında “*kaldırılan ve uygulanamayacak olan hükümler*” yerine sadece “*kaldırılan hükümler*” ibaresini seçerdi. Kaldı ki 3095 Sayılı kanun koyucu tarafından geçici olarak düzenlenmiştir.

Yargıtay 11 HD. 01.10.1992 tarihli, 1992/ 3959 E, 1992/ 9384 tarihli kararında “...3095 sayılı Kanun'un 2/3. maddesi hükmüne göre TTK.'nun 1461/f.2. maddesi hükmü askıya alınmış olduğundan...” diyerek ikinci görüş doğrultusunda karar vermiştir. Yani Borçlar Kanunu ve Ticaret Kanunu hükümleri ilga edilmemiş, sadece uygulanması durdurulmuştur.

Kanunun 4. maddesi ile diğer kanunlarda daha yüksek temerrüt faizi oranı varsa o oranın uygulanacağı; faiz oranı düşükse 3095 sayılı Kanunun uygulanacağını belirtmiştir.

Türk lirasına uygulanan faizin yabancı para borçlarına da uygulanıp uygulanamayacağı uzun süre tartışılmış, yabancı para borçları ilişkin olarak kanuna daha sonradan eklenen 4/A maddesi ile yabancı para borçlarına işletilecek faiz düzenlenerek bu problem çözüme kavuşturulmuştur.³⁷

Kanunun 3. maddesinde bileşik faiz yasağı yinelenmiş, Ticaret Kanunundaki hükümler saklı tutulmuştur.

³⁴ Şükran Ekecik; *Türk Özel Hukukunda Faiz*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1987, s. 14 Nami Barlas; *Para Borçlarının İfasında Borçlunun Temerrüdü ve Bu Temerrüt Açısından Düzenlenen Genel Sonuçlar*, Kazancı Yayınları, İstanbul, 1992, s. 149

³⁵ Kanunun gerekçesi, “*Temerrüt faizi ile ilgili olarak Ticaret Kanunu ve Borçlar Kanununu dışındaki diğer kanunlarda da hükümler bulunduğundan, bunların tamamının değiştirilmesi güçlükler arz edeceğinden ve ayrıca ileride enflasyon oranının düşmesi sonucu kanunlarımızdaki eski oranlara dönüşü kolaylıkla sağlama açısından düzenlemenin ilgili kanunlarda değişiklik suretiyle yapılması yoluna gidilmemiş, ayrı bir kanunla yapılmasının yerinde olacağı düşünülmüştür.*” şeklindedir

³⁶ Mehmet Helvacı; *Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para....*, s. 132-133, Şükrü Yıldız, Ayhan, Döner; “*3095 Sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanunda Yapılan Son Yasal Düzenlemeler ve YGHK’ nun 01.12.2004 Tarih ve 12-667E., 628 K. Sayılı Kararının Değerlendirilmesi*”, BTHAE, Cilt XXI, Hikmet Sami Türk; “*Temerrüt Faizi Bileşik Faiz Yöntemiyle Hesaplanabilir mi?*”, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu X, Ankara, 1993, s.163

³⁷ Şükrü Yıldız, Ayhan, Döner; “*3095 Sayılı Kanuni.....*”, s 93

Kanunun 1. maddesi ile adi ve ticari iş ayrımı yapılmaksızın kanuni anapara faizinin oranının % 30 olduğunu ayrıca ekonomik şartların değişmesi halinde Bakanlar Kurulu'nun bu oranı değiştirme konusunda yetkisi olduğunu düzenlemiştir.

Kanunun temerrüt faizi başlığı altındaki hükmü ile de temerrüt faizi konusunda 1. maddeye atıf yapılarak oranın % 30 olduğunu, bu miktarı artırma ve eksiltme yetkisinin Bakanlar Kuruluna verildiğini düzenlenmiştir.

Yine aynı maddenin 3. fıkrası ile, ödeme yeri ve ödeme iskontosunun % 30 dan yüksek olması, temerrüdün ticari işten kaynaklanması halinde, arada sözleşme olmasa dahi T.C. Merkez Bankasının kısa vadeli krediler için öngördüğü reeskont faiz oranına göre temerrüt faizinin talep edileceği; yine sözleşmede kararlaştırılmadığı hallerde akdi faiz oranının söz konusu oranlardan yüksek ise, temerrüt faizinin bu miktardan az olamayacağı hüküm altına alınmıştır. Temerrüt faizinde adi iş- ticari iş ayrımı korunmuştur.

Ancak bu kanunun yürürlüğe girmesinden sonra ülkemizdeki enflasyon oranları artmış, alacaklılar mağdur olmaya başlamış; kamu alacaklarının tahsilinde yüksek oranlı temerrüt faizi uygulanırken, normal vatandaşların alacaklarına % 30 uygulanarak³⁸, insanların mülkiyet hakkı³⁹ adeta ihlal edilmiştir.

Söz konusu oranlar nedeniyle AİHM' ne müracaat edildiği gibi⁴⁰, Anayasaya aykırılığı iddiasıyla Anayasa Mahkemesine de başvurulmuştur.

Anayasaya aykırılık iddiası henüz sonuçlanmadan, gelen tepkiler neticesinde, Bakanlar Kurulu 01.01.1998 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere anapara ve temerrüt faizi oranını % 50' ye çıkararak sorunu çözmeye çalışmıştır.

Anayasa Mahkemesi' nin 15.12.1998 Tarihli 1997/ 34 E., 1998/ 79 k. Sayılı kararı ile 3095 Sayılı Kanunun 1 inci ve 2 inci maddeleri iptal edilmiş, hukuksal boşluk doğmaması için ise iptal hükmünün kararın resmi gazetede yayımlanmasından başlayarak altı ay sonra yürürlüğe gireceğini hüküm altına almıştır.

Bunun üzerine Kanun koyucu 3095 Sayılı Kanundaki boşluğu doldurmak üzere 4489 Sayılı Kanunu çıkarmıştır. 4489 Sayılı Kanunla faizdeki sabit oran sisteminden vazgeçerek, alacaklıları enflasyon etkilerinden korumak için esnek bir sistem kabul

³⁸Şükrü Yıldız, Ayhan Döner; "3095 Sayılı Kanuni", s.95

³⁹Yaşar Karayalçın; *Enflasyon Karşısında Faiz, Hukuki Açından İnceleme*, Türkiye Bankalar Birliği Yayınları, Ankara, 1980, s.13

⁴⁰ Şükrü Yıldız, Ayhan, Döner; "3095 Sayılı Kanuni", s.95

edilmiştir. Buna göre, faiz ödenmesi gereken hallerde, faiz oranı sözleşme ile tespit edilmemişse bu ödeme yıllık T.C. Merkezi Bankasının önceki yılın 31 Aralık günü kısa vadeli kredi işlemlerinde uyguladığı reeskont oranı üzerinden yapılacaktır. Söz konusu reeskont oranının 30 Haziran günü önceki yılın 31 Aralık günü uygulanan reeskont oranından beş puan ve daha çok farklı olması halinde yılın ikinci yarısında bu oran geçerli olacağı düzenlenmiştir. Temerrüt faizi de 1.madde de belirtilen oran üzerinden hesaplanacaktır.. Ancak önceki kanunda olduğu, bu değişiklikte de, ticari işlerde temerrüt faizine ilişkin istisna korunmuştur. Buna göre, T.C. Merkez Bankasının önceki yılın 31 Aralık günü kısa vadeli, avanslar için uyguladığı faiz oranı, 1. maddede açıklanan miktardan fazla ise, ticari işlerde temerrüt faizi bu oran üzerinden istenebilecektir. Söz konusu avans oranı, 30 Haziran günü önceki yılın 31 Aralık günü uygulanan avans oranından 5 puan ve daha çok farklı ise yılın ikinci yarısında bu oran geçerli olacaktır.

Son olarak, 3095 Sayılı kanunda 21.04.2005 tarihinde 5335 Sayılı kanunun 14. maddesi ile 01.05.2005 tarihinden geçerli olmak üzere değişiklik yapılmış, ve Kanunun 1. maddesi, *“Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu'na göre faiz ödenmesi gereken hallerde, miktarı sözleşme ile tespit edilmemişse bu ödeme yıllık yüzde oniki oranı üzerinden yapılır.*

Bakanlar Kurulu, bu oranı aylık olarak belirlemeye, yüzde onuna kadar indirmeye veya bir katına kadar artırmaya yetkilidir.”

şeklinde değiştirilerek, sabit oran sistemine geri dönmüştür. Ayrıca Bakanlar Kuruluna oranı aylık olarak belirleme ve %10'una kadar indirme ve bir katına kadar arttırma yetkisi verilmiştir. Bakanlar Kurulu da bu yetkisini kullanarak 2005/ 98315 sayılı kararıyla 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere kanuni faiz oranını %9'a indirmiştir. Aynı Kanununun 2. maddesinin birinci fıkrasındaki atfı nedeniyle temerrüt faizi açısından da oran %9'a inmiştir. T.C. Merkez Bankasının önceki yılın 31 Aralık kısa vadeli avanslar için uyguladığı faiz oranı, yukarıda açıklanan miktardan fazla ise, arada sözleşme olmasa bile ticari temerrüt faizi açısından bu oranının uygulanması söz konusu olabilecektir. Temerrüt faizi açısından ise bu kanunla herhangi bir değişikliğe gidilmemiş, 4489 sayılı kanunla yapılan değişiklik korunmuştur.

Sonuç olarak, 3095 Sayılı kanunun faize ilişkin problemleri tamamen çözdüğünü söylemek güçtür. Kanımızca, 5335 sayılı kanunla yapılan değişiklikle tekrar sabit oran

sistemine geçilmiş olması, bizim gibi ekonomik istikrarın sağlanamadığı ülkeler açısından sakıncalı olup, esnek bir sistemin benimsenmesi yerinde olacaktır.

1.3.FAİZİN TANIMI

Faiz, Arapça kökenli bir kelime olup, “kar”, ”nema”, “ürem”, “paranın fiyatı” gibi çeşitli anlamlara gelmektedir. Alacak-borç ilişkilerinin başlangıcı “faiz” olgusunu ortaya çıkarmıştır⁴¹.Faiz konusunda mevzuatımızdaki hükümler oldukça dağınıktır. Faizi düzenleyen derli toplu tek bir kanun bulunmadığı gibi, faiz hukukuna ilişkin kavram kargaşası da yaşanmaktadır. Faizle ilgili mevcut kanuni düzenlemelerde herhangi bir tanım bulunmamaktadır. Buna karşın doktrin ve yargı kararlarında faiz çeşitli şekillerde tanımlanmaya çalışılmıştır.

EVREN faizi, konusu bir miktar paranın ödenmesinden ibaret olan borçlarda, alacaklının bu paradan mahrum kaldığı süreye ve belli bir orana bağlı olarak gerçekleşen bir karşılık⁴²olarak tanımlarken **ASLAN-KIRMIZI**; bir kişi veya kurumun, kanun, hukuki işlem, haksız fiil veya sebepsiz zenginleşme nedeniyle talep etmeye hak kazandığı bir miktar nakdinden, borcun doğduğu veya borçlunun temerrüde düştüğü tarihten, ödemenin yapıldığı tarihe kadar geçen sürede mahrum kalması karşılığında elde ettiği; miktarı, borçlanılmış olan paranın meblağına ve süresine göre kanun veya sözleşme hükümlerine göre tayin edilen, bir tür tazminat medeni semere⁴³ olarak, **HELVACI** ise, alacaklının nakdinden bir süre için yoksun kalması nedeni ile, nakdin kullanılması olanağının borçluya bırakılması karşılığında elde ettiği, miktarı kanun ya da hukuki işlem ile belirlenmiş, para borçları bakımından özel olarak düzenlenen, tahsili için zararın ve kusurun varlığı şart olmayan bir tür tazminat, bir medeni semere olarak, **Von TUHR**, alacaklının hakkı taalluk eden paradan mahrum bulunması hasebiyle borçlanılmış olan paranın miktarına ve borcun müddetine göre tayin edilen bir taviz ve tazminat olarak⁴⁴, **ARSEBÜK**, alacaklının borçlusundan istemekte haklı olduğu ivaz olarak⁴⁵, **TUNÇOMAĞ**, belli bir miktarda paranın kullanılmasının, kullanılma ile geçen zaman göre hesaplanan karşılığı olarak tanımlamıştır.⁴⁶

⁴¹ Mahmut Tefik Evren; *Faiz Hukuku*, Net Matbaacılık, İstanbul, 1987, s. 22-23

⁴² Mahmut Tefik Evren; *Faiz Hukuku* , s.23

⁴³ Çetin Arslan, Mustafa, Kırmızı; *Türk Hukukunda Faiz*, s.6-7

⁴⁴ Andreas Von TUHR; *Borçlar Hukuku Umumi*....., s.61

⁴⁵ Esat Arsebük; *Borçlar Hukuku*....., s. 85

⁴⁶ Kenan Tunçomağ; *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Sermet Matbaası, İstanbul, 1976, s. 93

Diğer bir tanım ise, faizin para veya kredi kullanımı karşılığında ödenen kira⁴⁷ olduğu şeklindedir.

Yargıtay'a göre para borçlarında faiz, alacaklının cebinde zamanında bulunmayan paradan mahrumiyeti karşılayan bir ivaz olarak ifade edilmiştir.⁴⁸

Anayasa mahkemesi ise faizi, kişi ve kurumların kullanımına terk ve tahsis edilen nakdi sermayeye karşılık, sermaye sahibinin lehine oluşan medeni bir semere veya ivaz şeklinde tanımlanmıştır.⁴⁹

Tüm bu tanımlardan hareketle faizi, alacaklının nakdinden geçici süre yoksun kalması, başka bir deyişle, bu sermayeyi kullanma olanağının borçluya bırakılması karşılığında elde ettiği, borçlanılmış olan sermayenin miktarına ve borcun süresine göre belirlenen, borçlu tarafından alacaklıya ödenen, oranı kanun ya da hukuki işlem ile belirlenmiş bir çeşit tazminat, bir medeni semere şeklinde tanımlayabiliriz.

Türk hukukun faiz ilişkin genel düzenlemeler olan BK, TTK ve 3095 Sayılı Kanundaki ortak fikre göre faizin doğabilmesi için, öncelikle alacak- borç ilişkisine bağlı, bir para borcu bulunmalı ve bu borç zamana bağlı olarak artmalıdır.

1.4. FAİZİN GENEL NİTELİKLERİ

1.4.1. Para Borcu İçin Söz Konusu Olması

Faiz, para borçlarında söz konusu olmaktadır. Bu sebeple öncelikle para borcunun tanımını, ondan önce de paranın tanımını yapmakta fayda vardır.

1.4.1.1. Para Ve Para Borcu

Para, ekonomik olarak malların alım satımında kullanılan değişim aracı, mal ve hizmetlerin satın alınmasını sağlayan mübadele aracı olarak çeşitli şekillerde tanımlansa da hukuki açıdan kanunlarımızda paraya ilişkin düzenleme yapılmasına rağmen bir tanım yapılmamıştır. Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun⁵⁰,a dayanılarak çıkarılan 32 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararına göre; “ *Türk parası, Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına göre Türkiye’ de tedavülde bulunan veya tedavülden kaldırılmış olsa bile değiştirme süresi dolmamış paraları ifade eder*” denilmek suretiyle

⁴⁷ AnaBritannica, Faiz, Cilt , Güzel Sanatlar Matbaası, İstanbul, 1988, s.428

⁴⁸ Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı, (20.12.1989 gün ve 20382 sayılı RG1998/ 4 E., 1989/ 3 Sayı), Sinerji Yazılım

⁴⁹ AYM, 15.12.1998 tarih, E. 34, K.79 Sayılı Kararı, Sinerji Yazılım

⁵⁰ RG Tarihi 25.02.1930, RG No. 1433

bir tanım yapılmaya çalışılmıştır. Doktrinde bu tanım paranın özelliklerini belirtmediği, sadece Türk parasına özgü olduğu için eleştirilmiştir.⁵¹

Değişim aracı olarak kullanılmak üzere devletçe bastırılan maden veya kağıt parçaları; kullanılmaya hazır satın alma gücü olarak tanımlanabilecek para, dar anlamda ve geniş anlamda olmak üzere ikiye ayrılmakta; dar anlamda para, sadece memleket parası anlamını taşıırken; geniş anlamda para memleket parasının yanında yabancı parayı da kapsamaktadır.⁵² Bunun yanında kaydi paraların da⁵³, para olarak kabul edilmesi gerektiğini ileri süren yazarlar mevcuttur.

Para borcu ise, bir cins borcu olup, borçluyu belirlenmiş veya belirlenecek bir miktarı ödeme yükümlülüğü altına sokmaktadır.⁵⁴ Ancak para borcu özel nitelikli bir nev'i(cins) borcudur. Para borçları; daima belirli bir miktarı ifade ettiğinden, bunlara “meblağ borçları” veya “değer borçları” da denilmektedir.⁵⁵

Para borcu; sözleşmeden(satım sözleşmesinde satıcının borcu, eser sözleşmesinde iş sahibinin borcu, ödünç sözleşmesinde ödünç alanın borcu gibi), haksız fiilden, sebepsiz zenginleşmeden veya kanundan kaynaklanabilir.⁵⁶

Genellikle borç ilişkilerinde borcun konusu para olmaktadır.⁵⁷ Bu açıdan faiz de sadece para borçlarında istenebilen bir semeredir.

1.4.2. Faizin Fer’i Nitelikte Olması

Fer’i haklar, asıl borç ödendiğinde veya başka şekillerde ortadan kalktığında sona erer. Örneğin; kefalet, rehin, faiz vb. gibi. Faiz de asıl alacağa bağlı bir alacak olup faizin fer’i nitelikte olmasının bir takım sonuçları vardır. Öncelikle, asıl borç sona erdiği takdirde faiz borcu da ortadan kalkar, faiz alacağı asıl alacak var olmadan doğmaz.

BK 113. maddesi

⁵¹Nami Barlas; *Para Borçlarının İfasında*, s.6, Çetin Arslan, Mustafa Kırmızı; *Türk Hukukunda Faiz*, s.9

⁵² Fikret Eren; *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Cilt 2, Beta Basım, İstanbul 2009, s. 932

⁵³ “ Artık günümüz teknolojisi, her alanı zorladığı gibi, paranın dolayısıyla para borçlarının tanımını da zorlamaktadır. Para artık sadece kullandığımız metal ve kağıt paralar olarak anlaşılmamaktadır. Bankalar nezdinde vadesiz mevduat hesaplarında kayden varolan değerlerin de, para olarak anlaşılması gerektiği ifade edilmekte ve bunlara kaydi para adı verilmektedir” b kz. Mehmet Helvacı; *Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para*....., s.45

⁵⁴ Mehmet Helvacı; *Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para*....., s.45

⁵⁵ Fikret Eren; *Borçlar Hukuku Genel*, s. 932, Nami Barlas; *Para Borçlarının İfasında*, s.13

⁵⁶ Mehmet Helvacı; *Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para*....., s.50

⁵⁷ Ahmet Kılıçoğlu; *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Ankara, 2009, s. 451

“Asıl borç tediye ile veya sair bir surette sakıt olduğu takdirde kefalet ve rehin ve sair fer’ i haklar sakıt olur.

Evvelce işleyen faizleri talep hakkının mahfuz bulunduğu beyan edilmiş veya hal icabından neşet eylemiş olmadıkça bu faizler talep olunamaz”

demek suretiyle faizin fer’i niteliğini vurgulamıştır.

Peki faiz hakkının saklı tutulmamış olması, bu haktan tamamen vazgeçildiği anlamına gelecek midir? BK 113. maddesi doğru yorumlandığı takdirde bu soruya hayır cevabı verilecektir. Yargıtay pek çok kararında, asıl alacak sona ermeden önce faizin talep edilmesi mümkün olduğunu, asıl alacağın ödeme ile sona ermesi halinde ödeme yapılırken faize ilişkin hak saklı tutulmaz ise, faiz istenemeyeceğini belirtmiştir.⁵⁸

Faizin fer’i nitelikte bir alacak olduğunun diğer bir göstergesi de BK’nın 131. maddesidir. Madde

“Asıl alacak hakkında mürruru zaman vaki olunca vesair fer’i alacaklar hakkında da mürruru zaman vaki olmuş olur”

demek suretiyle asıl alacak için zamanaşımı süresinin dolması halinde, faiz içinde zamanaşımı süresinin dolacağını belirtmiştir.⁵⁹ Ancak bu hüküm temerrüt faizleri için uygulanırken, anapara faizleri açısından BK 126/1 gereği 5 yıllık zamanaşımı süresi geçerli olacaktır.

⁵⁸Yargıtay 15 HD. 27.03.1995 tarih, 94-5146/ 1751 sayılı kararı Bkz. Emel Deynekli, Sedat Kısa;; *Açıklamalı –İçtihatlı Faiz*,s.365 *“Asıl alacak tamamen ödenmediği sürece faiz alacağı dava konusu yapılabilir”*, Yargıtay 9 HD. 16.12.1994 tarih, 18384/ 18080 sayılı kararı Bkz. Emel Deynekli; Sedat Kısa; *Açıklamalı –İçtihatlı Faiz.....*, s. 358 *“ BK 113. maddesine göre asıl borç ödeme veya başka şekilde sona erdiği takdirde evvelce işleyen faizlerin talep hakkının saklı tutulmaması halinde faiz alacağı da sona erer”* Yargıtay 12. HD. 2008/ 19862 E., 2009/ 939 K. 15.01.2009 tarihli kararı, Sinerji Yazılım, *“ Kural olarak müstakil faiz alacağı için takip yapılamasa da, alacağın ilama dayalı olması halinde oran ve miktar belirlense dahi faiz alacağına mahkeme ilamında hükmedildiğinden Borçlar kanununun 113/2. maddesi uyarında ve halin icabından anlaşılan durum gereği ve alacaktan açıkça feragat edilmediği sürece koruyacağından alacaklı fazlaya dair hakkını saklı tutmasa bile zamanaşımı süresinin dolmasına kadar ilamda yazılı eksik kalan faiz alacağını her zaman talep edebilir. Bu nedenle, alacaklının ilk takibinde ilamda hükmedilen faiz alacağının eksik istendiğinden bahisle ikinci kez takip yapmasında yasaya uymayan bir yön yoktur.”* Yargıtay 10 HD 13.09.2005 tarih 2005/ 5408E, 2005/ 8596 K sayılı kararı, Sinerji Yazılım^{“BK’nın 113. maddesine göre asıl borç ödenmeden önce faize yönelik haklar saklı tutulmadığında, fer’i nitelikteki faiz istenemez. Davalı kurumun, asıl borca ilişkin ödemeyi kabul ederken faize ilişkin alacağı konusunda ihtirazi kayıt ileri sürmediğinden bu itibarla fer’i nitelikteki faiz alacağının asıl borcun ödenmesinden sonra istenmesine imkan bulunmamaktadır”}

⁵⁹ Arslan Kaya; *“Adi ve Ticari İşlerde Faiz”*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Sayı,1-4, Gür- Ay Matbaası, İstanbul 1991-1994, s. 351

Faiz alacağıının asıl alacağa bağılı olmasının diğere bir sonucu da asıl alacağa sahip kişi lehine doğmasıdır.⁶⁰

Faiz asıl alacağa bağılı fer'i bir alacak olup, asıl alacağın ayrılmaz parçası niteliğinde değildir. Bařka bir deyişle, faiz, asıl alacağın teferruatıdır. Asıl alacağın teferruatı olduğu için, asıl alacak dūřmūř olmadıkça ayrı bir dava ya da takip konusu yapılabilir.

1.4.3. Zamana Bağılı Olarak İşlemesi

Faiz asıl alacak varlığını devam ettirdiği sūrece⁶¹, zamanla orantılı olarak çoğalan bir borçtur. Faiz alacaklıının parasından yoksun kaldığı ve sermaye borçlunun kullanımında kaldığı sūre boyunca artar.⁶²

Faiz Tūrk Borçlar Kanunu(m.72, m.308), Tūrk Ticaret Kanunu (m. 9), 3095 Sayılı Kanunda da açıkça belirtildięi ūzere, aksine anlaşma olmadıęı mūddete senelik olarak talep edilir. Yani faiz, anaparaya belirli bir sūre için belirli bir oranın uygulanmasından meydana gelir.⁶³

1.5.FAİZ BOROUNUN KAYNAKLARI

Faiz borcunun kaynaklarını doktrinde hukuki işlem, ve kanun olarak kabul eden yazarlar bulunmakla birlikte⁶⁴, bazıları bu kaynaklara mahkeme kararlarını da eklemektedirler.⁶⁵Bazı yazarlar da para borcu olmadan faiz borcunun olması mūmkūn olmadığını, bu sebeple para borcunun kaynaklarının faiz borcu için de geçerli olduğunu ve bunların, kanun, haksız fiil, sebepsiz zenginleşme ve sūzleřme olduğunu belirtmektedirler.⁶⁶

1.6.FAİZİN BENZER KAVRAMLARLA KARŞILAŞTIRILMASI

Faizin hukuki nitelikleri ve tanımını yukarıda açıklandı. Bu kavram uygulamada çoęu kez benzer yōnleri yūzünden başka kavramlarla karıştırılmaktadır. Aşağıda faize benzer kavramların faize benzer yōnleri vurgulanarak açıklanmaya çalışılacaktır.

⁶⁰ Mahmut Tefik Evren; *Faiz Hukuku*, s.28

⁶¹ Emel Deyekli, Sedat Kısa; *Açıklamalı –İçtihatlı Faiz*, s.16

⁶² Hikmet Sami Tūrk; “*Temerrūt Faizi Bileřik.....*”, s.136, Mustafa Reřit Karahasan; *Tūrk Borçlar Hukuku, Doktrin Genel Hūkūmler Birinci Cilt*, 1992, 1312, dn. 87

⁶³ Mehmet Helvacı; *Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para.....*, s.63

⁶⁴ Sulhi Tekinay, Semet Akman, Haluk Burcuoęlu, Atilla Altop; *Borçlar Hukuku Genel Hūkūmler*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1993, s. 789-790, Nevin, Demir; *Kanuni Faiz ve Temerrūt Faizine İliřkin Kanun*, Yayınlanmamıř Yūksok Lisans Tezi, İstanbul Ūniversitesi Sosyal Bilimler Enstitūsū, s. 3h

⁶⁵ şukran Ekecik; *Tūrk Őzel Hukukunda*, s. 33, Emel Deyekli, Sedat Kısa; *Açıklamalı –İçtihatlı Faiz*, s. 15

⁶⁶ etin, Arslan, Mustafa Kırmızı; *Tūrk Hukukunda Faiz*, s.15, Mehmet Helvacı; *Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para.....*, s.50

1.6.1.Kira Parası ve Faiz

Borçlar Kanunu madde 248

“Adi icar, bir akittirki mucir onunla, müstecire ücret mukabilinde bir şeyin kullanılmasını terk etmeği iltizam eder.”

Yine madde 260

“Hasılat icarı, bir akittirki onunla mucir, müstecire ücret mukabilinde hasılat veren bir malın veya hakkın kullanılmasını ve semerelerinin iktifatını terk etmeği iltizam eder.

Kira, ya nakit yahut devşirilecek semere veya hasılatın bir hissesi olabilir; ikinci surete, iştirakli icar denir.

İştirakli icarda, mucirin semereler üzerindeki hakkı noktasından, mahalli adete riayet olunur.”

Demek suretiyle adi ve hasılat kiralarını düzenlemiştir. İlgili kanun maddesi de göz önüne alındığında kira parasını, aynı kapıalden belirli bir süre mahrum kalınması ve kullandırılması halinde elde edilen gelir olarak tanımlamak mümkündür.⁶⁷

Bu tanımlamadan kira parası ve faizin farklarını aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür;

- Kira parasında kapital bir başkasının kullanımına bırakılırken, faizde bir başkasına verilmiş olan paranın kullanılması şart değildir,
- Kira parasında ferdiyle muayyen bir şeyin kullanımı söz konusu iken, faizde sermayenin kullanımı söz konusudur. Bu sebeplerle, kira parası faize benzemekle birlikte, faiz olmadığını söyleyebiliriz.

1.6.2.Kar Payları (Temettüleri) ve Faiz

Kar payı (temettü); anonim şirketlerde, hisse senedi sahiplerine net kardan ya da yedek akçelerden dağıtılan kârdır. Kar payı için ortak olmanın bir sonucudur diyebiliriz. Kar payının doğabilmesi için, borçlunun teşebbüsünün gelişmesi önemliyken, faizde alacaklının parasından yoksun kaldığı süre önem taşır.⁶⁸ Bu sebeple de faiz ve kar payları birbirinden farklıdır.

⁶⁷ Doktrinde bu konuda çeşitli tanımlar yapılmıştır. Bkz.Yaşar Karayalçın; *Enflasyon Karşısında Faiz* , s.8

⁶⁸ Mahmut Tefvik Evren; *Faiz Hukuku*, s.28

1.6.3.Ticaret Ortaklıklarında Sermaye Payı Nedeniyle Oluşan Faiz

Türk Ticaret Kanununun ticaret ortaklıklarına ilişkin genel hükümlerinden olan 144. madde faiz ve ücret alma başlığı altında

“ Kanunda aksine hüküm olmadıkça, ortakların koydukları sermayeler için faiz ve şirketteki hizmetleri dolayısıyla kendilerine ücret verilmesi şirket mukavelesiyle kabul olunur”

diyerek ortaklıklara katılma payına karşılık faiz veya ücret alma hakkını düzenlemiştir. Söz konusu maddeye göre ortakların faiz talep edebilmesi,

1. Kanunda aksine bir hükmün olmaması:(olumsuz koşul)⁶⁹
2. Ortaklık sözleşmesinde faiz istenebileceğine ilişkin hüküm olması (olumlu koşul) şeklinde iki koşula bağlanmıştır.⁷⁰

TTK m.170⁷¹, m.183⁷², m.251, m.476 ile şahıs şirketleri açısından da sermaye payı için faiz istenilebilmesi kanun koyucu tarafından mümkün kılınmıştır. ⁷³Yine Kooperatifler Kanunu m.38 ile de benzer şekilde düzenleme yapılmıştır.

Sermaye payı nedeniyle oluşan faiz, teknik anlamda faize benzemekle birlikte, daha çok kanun gereği kararlaştırılmış bir alacak hakkı niteliği taşımaktadır.⁷⁴ Şöyle ki; ortak sermaye payını şirkete getirdikten sonra artık o şirkete ait olmakta, ortada para borcu söz konusu olmamaktadır. Ayrıca getirilen sermaye payının sadece para olmasına gerek yoktur. Oysa faizin olabilmesi için öncelikle bir para alacağının olması gerekmektedir.⁷⁵

⁶⁹ Kanundaki aksine hükümler: Limited şirketler açısından TTK. 533/ 2 “Ortaklara, koydukları sermaye için faiz verilemez.”;Anonim şirketler açısından TTK 470/ 1 “Ortaklara, koydukları sermaye için faiz verilemez.”hükümleridir. Ancak TTK 471. maddesi anonim ortaklıklar açısından hazırlık devresi faizi adı altında bu konuya istisna oluşturmaktadır.

⁷⁰ Gönen Eriş; *Açıklamalı İctihatlı Türk Ticaret kanunu Ticari İşletme ve Şirketler*,Cilt 1, Seçkin Yayınları,Ankara 2007, s.1242

⁷¹ “ *Kollektif ortaklıkta, ortakların koydukları sermaye için faiz verilmesi ortaklık sözleşmesinde öngörülebilir. Bu taktirde, sermaye için öngörülen faiz, kar olsun ya da olmasın ortaklara ödenir.söz konusu faiz sözleşme faizidir. Bu faizin ödenmemesi durumunda, mahkeme veya icra aracılığıyla faizin ödenmesi istenirse, mahkemeye veya icraya başvurma tarihinden itibaren , temerrüt faizi istenebilir”* Bkz. Gönen Eriş; *Açıklamalı İctihatlı Türk Ticaret.....*, s.1310

⁷² TTK 183. maddeye göre şirketin iflası halinde ortaklar, ortaklığa koydukları sermayeyi ve bunun işlemekte olan faizleri için iflas masasına giremezler.

⁷³Mehmet Helvacı; *Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para.....*, s.70

⁷⁴ Ayrıntılı Bilgi için bkz. Mehmet Helvacı; *Ticaret Ortaklıklarında Sermaye Payı Nedeniyle Oluşan Faiz*, İstanbul, 2001, s.241-251

⁷⁵ Çetin Arslan, Mustafa Kırmızı; *Türk Hukukunda Faiz*, s. 17

1.6.4. Tazminat ve Faiz

Tazminatı, kısaca uğranılan zarar karşılığı ödenen bedel olarak tanımlayabiliriz. Faiz zararın telafisi amacı taşıması itibariyle tazminata benzese de tam olarak tazminat değildir. Tazminatın talep edilebilmesi için; zarar, kusur ve kusur ile zarar arasında illiyet bağı gibi unsurlara ihtiyaç vardır. Oysa faiz talep edebilmek için bir zararın meydana gelmesi gerekmediği gibi, zararın miktarının kanıtlanmasına da gerek yoktur. Ayrıca faiz talep edebilmek için borçlunun kusurlu olması gerekmediği halde, tazminat talep edebilmek için, tazminat talep edilen tarafın kusurlu olması gerekmektedir.⁷⁶

Sonuç olarak, uygulanan hükümler ve aranan şartlar birlikte değerlendirildiğinde faizin tazminata benzediğini, ancak tazminat olmadığını söyleyebiliriz.

1.6.5. Vade Farkı ve Faiz

Aşağıda bileşik faize ilişkin kısımda vade farkı ayrıntılı olarak irdeleneceğinden tekrar olmaması açısından kısaca şunları söylemek mümkündür. Vade farkı ve faiz alacağın fer'i niteliği taşıması ve zararı tazmin işlevi olması açısından benzemekteyken; vade farkı talep etmek için arada bir sözleşme veya teamülün olmasının gerekmesi, faiz talep etmek için sadece temerrüdün gerçekleşmiş olmasının yeterli olması açısından farklıdırlar.

1.6.6. Temerrüt Komisyonu ve Faiz

Temerrüt komisyonu TTK 637/4 ve 638/4. maddeleriyle düzenlenmiş bulunmaktadır. TTK 637/4' e göre hamil müracaat yoluyla poliçe bedelinin binde üçünü aşmamak üzere komisyon ücreti isteyebilecektir. Kanun koyucu, binde üçlük bir sınır koyarak, bunun üstünde bir komisyon talep edilebilmesinin önüne geçmiştir.⁷⁷ Ancak tarafların bunun altında komisyon oranı belirleme serbestileri vardır.

TTK. Madde 638/ 4 ile de poliçe bedelini ödemiş olan kimsenin kendisinden önce gelen borçlulardan poliçe bedelinin binde ikisini aşmamak üzere komisyon isteyebileceğini hüküm altına alınmıştır. Ancak bu oran belirlenirken sadece senet bedeli değil, ödenmiş olan tüm meblağ dikkate alınacaktır.⁷⁸

⁷⁶Çetin Arslan, Mustafa Kırmızı; *Türk Hukukunda Faiz*,s.18, Mehmet Helvacı; *Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para*....., s. 81-82

⁷⁷ Mehmet Helvacı; *Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para*....., s. 85

⁷⁸Çetin Arslan, Mustafa Kırmızı; *Türk Hukukunda Faiz*, s. 33

Doktrinde genellikle temerrüt komisyonu, müracaat hakkını kullanmak zorunda kalan hamilin, fazladan harcamış olduğu zaman ve emeğin karşılığı ek bir tazminat olarak kabul edilmektedir.⁷⁹

İndirim talep edilmediği sürece ispatlanması gerekmediği ve borçlunun kusur durumu aranmadığı için faize benzeyen temerrüt komisyonu, indirim talep edilmesi halinde ispat ve kusur durumu dikkate alınacağı için faizden ayrılmaktadır.⁸⁰

1.6.7. Munzam Zarar⁸¹ ve Faiz

Borçlar Kanunu'nun 105. maddesi

“Alacaklının duçar olduğu zarar geçmiş günler faizinden fazla olduğu surette borçlu kendisine hiç bir kusur isnat edilemeyeceğini ispat etmedikçe bu zararı dahi tazmin ile mükelleftir.

Bu munzam zarar derhal takdir olunabilirse hakim, esasa dair karar verir iken bu zararın miktarını dahi tayin edebilir.”

demek suretiyle munzam zararı düzenlemiştir. Söz konusu hüküm bizim gibi enflasyon oranının yüksek olduğu ülkelerde alacaklının uğramış olduğu zararın temerrüt faiziyle karşılanamaması halinde alacaklının zararını tazmini için konulmuştur.⁸² Bunun için, alacaklının temerrüt faiziyle karşılanamayan bir zararının bulunması, borçlunun kusursuzluğunu kanıtlayamamış olması, munzam zarar ile borçlunun temerrüdü arasında illiyet bağı bulunması gerekmektedir.⁸³ Zarar kavramı içine maddi-manevi, menfi ve müspet zararlar dahildir.⁸⁴

Söz konusu hükümde borçlunun kusuru karine olarak kabul edilmiş olup, borçlu kusursuzluğunu ispat etmedikçe bu zararı ödemekten kurtulamaz.⁸⁵ Munzam zarar ile

⁷⁹Mehmet Helvacı; *Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para.....*, s.85

⁸⁰Mehmet Helvacı; *Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para.....*, s.85, Çetin Arslan, Mustafa, Kırmızı; *Türk Hukukunda Faiz*, s.33

⁸¹“ *Doktrin ve uygulamada “faizi aşan zarar”, “ faizi geçen zarar”, “faizle karşılanamayan zarar”, “aşkın zarar”, “ ek zarar” gibi çeşitli anlamlara gelmektedir*”: Abi. Bkz. Çetin Arslan, Mustafa, Kırmızı; *Türk Hukukunda Faiz.....*, s.838

⁸² Bilal Kartal; *“Faizi Aşan Zarar- Munzam Zarar”*, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu XII, BTHAE, 1995, s.9

⁸³ Turgut Uygur; *Açıklamalı- İctihatlı Borçlar Kanunu Sorumluluk ve Tazminat Hukuku*, Üçüncü Cilt, Seçkin Yayınları, 2003, s. 3427, Bilal Kartal; *“Faizi Aşan Zarar- Munzam Zarar”*, s. 10-11, Erden Kuntalp, *“Yargıtay Kararlarına Göre Munzam Zararın Kanıtlanması”*, Ankara Barosu Hukuk Kurultayı, Özel Hukuk, Ankara,2000, s. 202,

⁸⁴ Hayri Domaniç; *Faizle Karşılanamayan Zararların Giderilmesini Sağlayan BK 105 ve Diğer Hükümler*, Seçkin Kitabevi, Ankara, 1998, s.65

⁸⁵ Mehmet Helvacı; *Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para.....*, s.86, Turgut Uygur; *Açıklamalı- İctihatlı Borçlar Kanunu ...*, s. 3427, *“Bu zarara örnek olarak, alacaklının zamanında para alacağını*

borçlunun temerrüdü arasındaki illiyet bağının varlığını ispat yükü ise, alacaklı tarafa bırakılmıştır.⁸⁶

Munzam zarar asıl borçtan tamamen bağımsız bir nitelik taşımaktadır.⁸⁷ Munzam zarar, borçlu temerrüdü ile oluşmaya başlayan asıl borç tamamen ödendiği tarihe kadar artarak devam eden yeni bir borçtur. Bunu sonucu olarak da, asıl borç ve faiz ödenmiş olsa dahi ayrıca munzam zararın talep edilebilecek olmasıdır. Oysa faiz asıl borca bağlı fer'i bir borç olduğu için, asıl borç sona ermeden önce faiz edilebilirken, asıl borç sona erdiği takdirde, faiz isteme hakkı ayrıca saklı tutulmamış ise faiz talep edilebilmesi mümkün olmayacaktır.

Faizle munzam zarar arasındaki bir diğer fark ise, munzam zararda, alacaklının temerrüt faiziyle karşılanmayan zararı, borçlunun kusuru yoksa ödenmez. Borçlu tazmin yükümlülüğünden kurtulur. Temerrüde düşen borçlu, temerrüt faizinde kusuru olmadığını ileri sürerek faiz ödemekten kurtulamaz.⁸⁸

1.6.8.Cezai Şart ve Faiz

Cezai şart Borçlar Yasasının 158 ila 161.maddeleri arasında düzenlenmiştir.

BK. 158. maddesi

“Akdin icra edilmemesi veya natamam olarak icrası halinde tediye edilmek üzere cezai şart kabul edilmiş ise, hilafına mukavele olmadıkça, alacaklı ancak ya akdin icrasını veya cezanın tediyesini isteyebilir.

elde edememesi yüzünden borçludan alabileceği temerrüt faizinden daha yüksek bir faizle borç almak zorunda kalması; alacaklının alacağını vadesinde tahsil edememesi nedeniyle ödeyemediği bir borç dolayısıyla ağır mali sorumluluklar altına girmiş olması; paranın değer kaybetmesi, yabancı para da kur farklılığı gösterilmektedir”Bkz. Erden Kuntalp, “Yargıtay Kararlarına Göre Munzam”....., s. 203

⁸⁶ Turgut Uygur; *Açıklamalı- İçtihatlı Borçlar Kanunu*, s. 3427, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 19.06.2002, 13-/569/ 534 Sayılı Kararı: “ Kural olarak munzam zarar alacaklısı, öncelikle temerrüde uğrayan asıl alacağının varlığını, bu alacağın geç veya hiç ifa edilmemesinden dolayı temerrüt faizi ile karşılanamayan zararını, zarar ile borçlu temerrüdü arasındaki uygun illiyet bağını ispat etmekle yükümlüdür. Alacaklı borçlunun temerrüde üşmekte kusurlu olduğunu ispatla yükümlü değildir. Borçlu ancak temerrüdündeki kusursuzluğunu kanıtlayarak sorumluluktan kurtulur”,Hayri Domaniç; *Faizle Karşılanmayan.....*,s.77

⁸⁷ Erden Kuntalp, “Yargıtay Kararlarına Göre Munzam ..”,s. 203, Yargıtay 13. HD. 16.05.2002,2001/ 10695,2002/ 5690 Sayılı Kararı: “BK 105. maddesi, kaynağı ne olursa olsun, temerrüt faizi yürütülebilir olmak koşuluyla bütün para borçlarında uygulama olanağına sahiptir. Borcun kaynağı haksız fiil, sebepsiz zenginleşme, vekaletsiz iş görme veya kanun olabilir. Munzam zarar borcunun hukuki sebebi, asıl alacağın temerrüde uğraması ile oluşan hukuka aykırılıktır. O nedenle, borçlunun munzam zararı tazmin yükümlülüğü, asıl borç ve temerrüt faizi yükümlülüğünden tamamen farklı, temerrüt ile oluşmaya başlayan asıl borcun ifasına kadar zaman içinde artarak devam eden, asıl borçtan tamamen bağımsız yeni bir borçtur.”

⁸⁸Çetin Arslan, Mustafa, Kırmızı; *Türk Hukukunda Faiz*,s.843-844

Akdin muayyen zamanda veya meşrut mahalde icra edilmemesi halinde tediye olunmak üzere cezai şart kabul edilmiş ise, alacaklı hem akdin icrasını hem meşrut cezanın tediyesini talep edebilir. Meğer ki alacaklı bu hakkından sarahaten feragat etmiş veya kayıt dermeyan etmeksizin edayı kabul eylemiş olsun.

Borçlunun, cezai şartı tediye ile akitten rücu etmek hakkını ispat edebilmek salahiyeti mahfuzdur.” şeklindedir.

Buna göre cezai şartı, borçlunun, alacaklıya karşı mevcut bir borcu hiç veya gereği gibi ifa etmemesi halinde ödemeyi vaat ettiği, hukuki işlem ile belirlenmiş ekonomik değeri olan edim olarak tanımlamak mümkündür.⁸⁹ Cezai Şart, alacaklının alacağını kuvvetlendirme ve güvence altına alma yollarından biri niteliğindedir.⁹⁰ Daha açık anlatımla zararı tazmin yerine sözleşmeden doğan borcun ifasını saplama amacı vardır.

Cezai şart, asıl borcu doğuran sözleşme ile yapılabileceği gibi, sonradan da yapılabilir. Cezai şart, asıl borca bağlı fer’ i bir borçtur. Asıl borç hukuki işlem, kanun, sebepsiz zenginleşme ve haksız fiilden kaynaklanabilir. Cezai şart ise bu borçlar için, çeşitli edimler halinde sadece sözleşmeden kaynaklanmaktadır.⁹¹ Faiz de asıl alacağa bağlı fer’ i bir alacaktır, ancak cezai şarttan farklı olarak sadece para borçlarında söz konusu olup, borcun kaynakları aynı zamanda faizin de kaynaklarıdır. Cezai şartın asıl borca bağlı fer’ i bir borç olmasının diğer bir sonucu da asıl borcun herhangi sebeple geçersiz olması halinde cezai şartın da geçersiz olacak olmasıdır.⁹²

Alacaklı bir zarara uğramamış olsa dahi, kararlaştırılan cezai şartı talep hakkında sahiptir. Diğer bir deyişle, alacaklı zararın varlığını ve miktarını ispat mükellefiyeti altında değildir. Ancak sözleşmenin ifa edilmemesi nedeniyle alacaklının uğramış olduğu zarar, cezai şart miktarını aşıyorsa alacaklının borçlunun kusurlu olduğunu

⁸⁹ Sulhi Tekinay, Semet Akman, Haluk Burcuoğlu, Atilla Altop; *Borçlar Hukuku Genel*, s. 341; Kemal, Oğuzman, M. Turgut Öz; *Borçlar Genel Hükümler*, İstanbul, 2009 s.870, Mehmet Helvacı; *Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para....*, s.90, Sefa Reisoğlu; *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 2006, İstanbul, s.396

⁹⁰ Kamil Haluk Gökçeoğlu; *Cezai Şart ve Güncel İçtihatlar*, İstanbul, 2007, s. 14

⁹¹ Fikret Eren; *Borçlar Hukuku Genel....*,s. 1134; Murat, Tiryaki; *Özel Hukuk Alanında Cezai Şart, Yüksek Lisans Tezi*, 2006, İstanbul: “ *BK. 158 bir akdin ifa edilmemesi veya eksik ifa edilmesi hallerinde cezai şartın kararlaştırılabilmesine değinmiş, fakat sözleşme dışında kanundan doğan borçlar yönünden cezai şart kararlaştırılması hususuna değinmemiştir. Başka bir anlatımla haksız fiil, sebepsiz zenginleşme veya nafaka gibi kanundan doğan borçların da cezai şarta bağlanıp bağlanamayacağı hususudur. Doktrindeki hakim görüş, doğrudan doğruya kanundan doğan borçların da cezai şarta bağlanmasının mümkün olduğu şeklindedir. Buna göre, kanundan veya sözleşmeden doğan tazminat haklarına ilişkin kurallar arasında yer alan farklar cezai şartın sadece sözleşmeden doğan borçlara uygulanabileceğini göstermemektedir. O halde, haksız fiil, sebepsiz zenginleşme veya nafaka gibi borçların da, aynı şekilde sözleşmeden doğan borçlar gibi cezai şartla teminat altına alınmaları mümkündür.”*

⁹² Kamil Haluk Gökçeoğlu, *Cezai Şart....*,s.37

ispatlaması gerekmektedir. Oysa temerrüt faizini aşan zarar(munzam zarar) da borçlunun kusurlu olduğu karine olarak kabul edilmektedir.⁹³

Ayrıca cezai şartın talep edilebilmesi için borçlunun temerrüde düşürülmesi gerekmediği halde, borçlunun faizden sorumlu olması onun temerrüde düşürülmesine bağlıdır.⁹⁴

1.6.9.Gecikme Zammı ve Faiz

Gecikme zammını, kamu alacaklarının süresinde ödenememesi nedeniyle uygulanan ceza bir şart, mali bir zam şeklinde tanımlamak mümkündür. 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun, Noterlik Kanunu gibi çeşitli kanunlarda gecikme faizine ilişkin pek çok hüküm yer almaktadır. Gecikme zammı 6183 Sayılı Yasanın 1. maddesinde ifade bulunduğu gibi fer' i bir kamu alacağı niteliğindedir.⁹⁵

Gecikme zammının belirlenmesinde zaman önemli değildir, süresinde ödenmeyen kamu alacağına belli bir oranın uygulanması söz konusudur.⁹⁶

Gecikme zammının talep edilebilmesi için borçlunun temerrüde düşmesi gerekmemektedir. Borçlunun vadesinde ödeme yapmaması yeterlidir. Bu itibarla gecikme zammının geç ödeme konusunda insanları caydırıcı mahiyette bir tedbir ya da cezai şart olarak nitelemek mümkündür.⁹⁷

Ayrıca belirtmek gerekir ki, bir para borcuna bağlı olarak doğması açısından faize benzemekle birlikte; gecikme zammı faiz değildir.⁹⁸Gecikme zammının faizden farkı, gecikme zammına tekrar faiz yürütülüp yürütülemeyeceği noktasında ortaya çıkmaktadır. Yargıtay 11. HD. 28.11.1991 tarihli kararında, Elektrik Tarifeleri Yönetmeliğinde yer alan gecikme zammına faiz yürütülmesin BK. 104/ son maddesine aykırı bulurken⁹⁹; Yargıtay 21 HD. 18.02.2002 tarihli kararında gecikme zammına faiz yürütülebileceğini ve HGK, 18.02.2004 tarihli kararında yürütülemeyeceğini¹⁰⁰ belirtmiştir. Görüldüğü gibi gecikme zammına faiz uygulanması konusunda Yargıtay kararlarına da bir istikrar bulunmamaktadır.

⁹³Mehmet Helvacı; *Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para*...., s.90

⁹⁴Mehmet Helvacı; *Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para*...., s.90, Çetin, Arslan, Mustafa, Kırmızı; *Türk Hukukunda Faiz*, s. 35

⁹⁵Çetin Arslan, Mustafa, Kırmızı; *Türk Hukukunda Faiz*, s. 554

⁹⁶Emel Deynekli; Sedat Kısa; *Açıklamalı –İçtihatlı Faiz*s. 17

⁹⁷Emel Deynekli; Sedat Kısa; *Açıklamalı –İçtihatlı Faiz*s. 17

⁹⁸Yargıtay 11. HD. 19.12.1991 Tarih, 1991/ 6167 E., 1991/ 13418 K. Sayılı Kararı: “ Gecikme zammı faiz değildir”, Bkz. Emel Deynekli; Sedat Kısa; *Açıklamalı –İçtihatlı Faiz*s.17

⁹⁹Emel Deynekli; Sedat Kısa; *Açıklamalı –İçtihatlı Faiz*s. 17

¹⁰⁰Çetin Arslan, Mustafa Kırmızı; *Türk Hukukunda Faiz*s.557

1.6.10. İcra İnkâr Tazminatı ve Faiz

İcra İflas Kanununun çeşitli maddelerinde düzenleme altına alınmış olan icra inkar tazminatının hukuki niteliği konusunda çeşitli görüşler¹⁰¹ ileri sürülmüşse de, çoğunlukla kabul edildiği ve bizimde katıldığımız, borçluyu ve alacaklıyı dürüstlük içinde davranmaya sevk eden haksız takibi ve haksız itirazın yaptırım olduğudur.¹⁰²

İcra inkar tazminatının talep edilebilmesi için her şeyden önce alacağın likit olması gerekmektedir. Nitekim Yargıtay “*Uyuşmazlık eser sözleşmesinden kaynaklanmış olup, miktarı yargulama sonucu alınacak bilirkişi raporuyla belirleneceğinden alacağın likit olmaması sebebiyle inkar tazminatına hükmedilmemesi gerekirken davalının inkar tazminatıyla sorumlu tutulması isabetsizdir*”¹⁰³ diyerek alacağın likit olması gerekliliğine vurgu yapmıştır. Bunun yanında borçluya yapılmış bir ilamsız takibin olması; süresinde mahkemeye başvurulması; borçlunun itirazında, alacaklının takibinde haksız olması ve icra inkar tazminatının borçlu(cevap dilekçesinde) ve alacaklı(dava dilekçesinde) tarafından talep edilmiş olması gerekmektedir.

İcra inkar tazminatıyla ilgili olarak yapılan açıklamalar dikkate alındığında, faizden farklı olduğu ortadadır. İlk olarak icra inkar tazminatı alacağı, asıl alacaktan ayrı olarak talep edilemezken, faiz asıl alacağa bağlı olmakla birlikte asıl alacaktan ayrı olarak dava ve talep konusu olabileceği¹⁰⁴, ikinci olarak, icra inkar tazminatında tazminat oranının kanunda belirlenen sabit olduğunu¹⁰⁵ ve sözleşme ile bu oranın değiştirilmesinin mümkün olmadığını, faizde ise tarafların faiz oranını serbestçe kararlaştırabileceklerini¹⁰⁶; son olarak faizin amacı alacaklının uğramış olduğu zararın

¹⁰¹ Doktrinde bazı yazarlar, icra inkar tazminatını, “ borçlar hukuku anlamında bir tazminat” olarak, bazı yazarlar “ BK 105/ 2 ‘ de düzenlenen munzam zarar karşılığı” olarak kabul etmişlerdir. Bkz.; Talih Uyar; *İcra ve İflas Kanunu Şerhi*, Cilt 3, 3. Bası, Ankara, s. 4244

¹⁰² Talih Uyar; *İcra ve İflas Kanunu*, s. 4244, Ayrıca bk. 13.HD. 06.07.2004, E: 3627, K: 10843: “... *İcra İflas Kanunu maddesinin ikinci fıkrası hükmünce, icra inkar tazminatına hükmedilebilmesi için, borçlunun takip sırasında ödeme emrine itiraz etmesi ve alacaklının icra hakimliğine başvurmadan, alacağını mahkemede dava ederek haklı çıkması yasal koşullardandır. Borçlunun itirazının kötü niyetli olması ise yasal koşullardan değildir. İcra inkar tazminatı, aleyhindeki icra takibine itiraz ederek işin çabuk bitilmesine engel olan borçluya karşı konulmuş bir yaptırımdır.*” Bkz. <http://www.talihuyar.com/itiraz> (Erişim Tarihi: 18.04.2010)

¹⁰³ 15. H. 05.05.2009 tarih, 2008K/ 592 E. Sayılı Kararı, Sinerji Yazılım

¹⁰⁴ . Emel Deynekli; Sedat Kısa; *Açıklamalı –İçtihatlı Faiz*, s. 18

¹⁰⁵ İİK m. 67/ 2 “ *Bu davada borçlunun itirazının haksızlığına karar verilirse borçlu; takibinde haksız ve kötü niyetli görülürse alacaklı; diğer tarafın talebi üzerine iki tarafın durumuna, davanın ve hükmolunan şeyin tahammülüne göre, red veya hükmolunan meblağın yüzde kırkıdan aşağı olmamak üzer, uygun bir tazminata mahkum edilir*” diyerek tazminat oranının sabit olduğunu belirtmiştir.

¹⁰⁶ Çetin Arslan, Mustafa Kırmızı; *Türk Hukukunda Faiz*, s.38

telafisi olmasına rağmen, icra inkar tazminatının borçlunun haksız itirazı, alacaklının da haksız takibini önlemeye yönelik olduğunu söyleyebiliriz.¹⁰⁷

İcra inkar tazminatının faizden farklı olmasının bir sonucu olarak, icra inkar tazminatına faiz işletilebilecektir.¹⁰⁸

1.7.FAİZ ORANLARI

Faiz oranı, faizin hesaplanmasında en önemli unsurdur. Faiz, yıllık süreler ve yüzde olarak belirlenen oran esas alınarak hesaplanır.

3095 sayılı Kanun'dan önceki dönemde faiz oranları Borçlar Kanunu ve Ticaret Kanununda düzenlenen oranlara göre hesaplanmaktaydı. Borçlar Kanununun 72. maddesi kanuni faiz oranını, 103. maddesi ise adi işlerde temerrüt faiz oranını yüzde 5 olarak belirlemiş; TTK m.9 ise ticari işlere faiz miktarı konusunda BK m.72'ye atıf yapmış, ancak faizin işlemeye başladığı tarihte ödeme yerinde benzer muameleler için daha yüksek bir faiz ödenmekte ise bu faiz miktarının esas alınacağını, temerrüt faiz oranının ise yüzde 10 olduğunu; TTK m.1461 ise ödeme yerinde banka ıskontosunun yüzde 10' dan fazla olması haline temerrüt faizinin ıskonto miktarına göre belirleneceği hüküm altına almıştır.

Söz konusu faiz oranlarının mevcut ihtiyacı karşılayamaması, enflasyonunun da etkisiyle, yeni bir düzenlemeye ihtiyaç duyulmuş ve 3095 Sayılı Kanuni ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun kabul edilerek, yeni oranlar uygulanmaya başlanmıştır. Daha öncede bahsettiğimiz gibi 3095 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra, Kanunun 5. maddesinin açık hükmü ile TTK ve BK'da ki oranların uygulama kabiliyetini yitirdiğini söyleyebiliriz.

1.7.1.Kural Olarak Faiz Oranı Serbestçe Kararlaştırılabilir

Gerek adi işler gerekse ticari işlerde taraflar faiz oranını serbestçe kararlaştırabilir. Bu anlaşma açık olabileceği gibi zımni de olabilir; ancak tereddüt durumunda zımni kabulün gelecek için etkili olamayacağını benimsemek gerekmektedir.¹⁰⁹

¹⁰⁷Emel Deynekli, Sedat Kısa; *Açıklamalı –İçtihatlı Faiz*, s.18; Çetin Arslan, Mustafa Kırmızı; *Türk Hukukunda Faiz*, s. 38

¹⁰⁸Şerafettin Şirin; *Ticaret Hukukunda Faiz.....*, s. 31, Yargıtay 12. HD. 21.06.1994, 8106/ 8359: “...Bonoya dayanak icra takibine itiraz edilmiştir. Mahkemece, itirazın iptali ile% 40 tazminata karar verilmiştir. Takibe dayanak yapılan bono TTK 3 üncü maddesine göre, ticari işlerden sayılsa bile, mahkemece itirazın iptali nedeniyle hükmolunan tazminat aynı nitelikte sayılmaz. Hal böyle olunca, inkar tazminatına yasal faiz istenebilir. Reeskont oranına göre faiz istenmesi doğru olmadığından, bu kısım için şikayetin reddi gerekirken kabulü isabetli değildir” Bk. Çetin Arslan, Mustafa Kırmızı; *Türk Hukukunda Faiz*, s.38

1.7.2.Faiz Oranının Belirlenmesinde Sözleşme Özgürlüğünün Sınırları

Sözleşme ile taraflar faiz oranını kararlaştırabilir. Bununla birlikte sözleşme özgürlüğünün mutlak olmadığı yasal düzenlemeler ve hukukun genel kuralları ile sınırlandırılabilmesi doktrin ve uygulamada kabul edilmektedir. Tarafların faiz oranını serbestçe belirleme hakkını sınırlayan hükümler öncelikle MK m.2 ve m.23 ile BK m.19 ve m.20' dir.

Medeni Kanun'un 2. maddesi kişilerin haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kuralına uymak zorunda olduğunu, bir hakkın açıkça kötüye kullanılmasının hukuk düzenince korunmayacağını düzenlemiştir. Sözleşmeler güven esası üzerine kurulur, bu sebeple tarafların karşılıklı olarak birbirlerini yanıltmamaları gerekmektedir.¹¹⁰

Borçlar Kanunu 19. maddesi ile sözleşmenin konusunun kanunun gösterdiği sınırlar çerçevesinde taraflarca belirlenmesine olanak sağlanmış, maddenin 2. fıkrası ve BK m. 20 maddesi ve MK m.23 ile bu özgürlüğün sınırları çizilmeye çalışılmıştır. Yargıtay da pek çok kararında sözleşme serbestisinin sınırlarının aşıldığı, objektif iyi niyet kuralına uyulmadığı ,MK m.23 ve BK m.19'a aykırı davranıldığı takdirde sözleşmenin müdahaleye uğrayabileceğini belirtmiştir.

Sözleşme özgürlüğünün diğer bir sınırını da BK m.21, m.23-30 oluşturmaktadır. Sözleşmenin tarafı olan borçlunun iradesinin hata, hile, ikrah gibi nedenlerle fesada uğraması halinde, sözleşmede belirlenen faiz oranlarının geçersiz olduğunun ileri sürülebileceği kabul edilmektedir.¹¹¹

Borçlu aşırı derecede yüksek faiz ödenmesini öngören bir sözleşmeyi gabin hükümlerine dayanarak iptal edebilir. Ancak eğer borçlu taraf tacir konumunda ise, tacirin TTK 20/2 maddesi gereği ticari işlerinde tecrübesizliği söz konusu olamayacağından sadece müzayaka(zor durumda olma) halinin varlığına dayanarak sözleşmeyi iptal ettirmesi mümkündür.¹¹²

Bunun dışında 4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m.6/A, m.10 ve m.10/ A ile sözleşme serbestisine sınırlama getirilmiştir. 4077 Sayılı Kanunun 6/A maddesi taksitli satışlarda taksitli satış sözleşmesine konulacak asgari koşullar arasında

¹⁰⁹ Çetin Aslan, Mustafa Kırmızı; *Türk Hukukunda Faiz...*, s.95

¹¹⁰ Emel Deynekli, Sedat Kısa; *Açıklamalı- İçtihatlı Faiz...*, s.44

¹¹¹ Emel Deynekli, Sedat Kısa; *Açıklamalı- İçtihatlı Faiz...*, s. 46, dn. 78

¹¹² Mehmet Helvacı; *Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para...*, s.145

faiz miktarı, faizin hesaplandığı yıllık oran ve sözleşmede belirlenen faiz oranının yüzde otuz fazlasını geçmemek üzere gecikme faizi oranının da bulunması gerektiğini; 10. maddesi ile gecikme faiz oranının sözleşmede belirlenen akdi faiz oranının yüzde otuz fazlasını geçemeyeceği şeklinde düzenlemeyle, faiz oranına sınırlama getirmiştir.¹¹³

Yine 5464 Sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 26. maddesi, azami akdi ve gecikme faiz oranlarının Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankasınca belirleneceğini hükme bağlayarak, kart uygulamasından doğacak borçlara uygulanacak akdi ve gecikme faizi oranları için faiz oranlarının belirlenmesi konusundaki sözleşme serbestisine sınırlama getirmiştir.¹¹⁴

1.7.3.Taraflar Arasında Sözleşme Olmaması Halinde Uygulanacak Faiz Oranı

Tarafların sözleşme ile faiz oranını tespit etmemesi durumunda 3095 sayılı Kanundan önceki dönemde faiz oranı, BK m.73, m.103, TTK m.9 ve m.1461' e göre belirlenmekteydi. 3095 Sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren, sözleşme ile faiz kararlaştırılmaması durumunda bu kanunda belirlenen oranlar uygulanmaya başlanmıştır.

1984 tarihli 3095 sayılı Kanunun' un kabul edildiği şeklinde 1. ve 2. maddelerinde kanuni ve temerrüt faizi oranlarının yüzde otuz olduğu belirtilmiştir. Bakanlar Kurulu, oranı artırma yetkisine dayanarak, 01.01.1998 tarihinden geçerli olmak üzere yüzde 50'ye çıkarmıştır. Ancak alacak, ticari bir ilişkiden kaynaklanıyorsa, ödeme yerinde ve zamanındaki banka ıskontosunun yüzde 30(yüzde 50) veya Bakanlar Kurulunca belirlenecek temerrüt faizi oranından fazla olması halinde arada sözleşme olmasa dahi ticari işlerde temerrüt faizi, T.C. Merkez Bankasının kısa vadeli krediler için öngördüğü reeskont oranı üzerinden uygulanmıştır.

3095 Sayılı Kanunun 4489 sayılı Kanunla değişik 1. maddesi ile, adi ve ticari işlerdeki faiz oranının aynı olduğu, Borçlar Kanunu ve Ticaret Kanununa göre faiz ödenmesi gereken hallerde, yıllık, T.C. Merkez Bankasının önceki yılın 31 Aralık günü kısa vadeli kredi işlemlerinde uyguladığı reeskont oranı üzerinden faiz ödemesi yapılacağı, söz konusu reeskont oranının 30 Haziran günü önceki yılın 31 Aralık günü uygulanan reeskont oranından beş puan ve daha çok farklı ise, yılın ikinci yarısında bu oranın geçerli olacağı düzenlenmiştir.

¹¹³ Çetin Aslan, Mustafa Kırmızı; *Türk Hukukunda Faiz...*,s.101

¹¹⁴ Çetin Aslan, Mustafa Kırmızı; *Türk Hukukunda Faiz...*,s.101

3095 Sayılı Kanunda en son 5335 Sayılı Kanunla değişiklik yapılmış olup, söz konusu kanunla, Borçlar Kanunu ve Ticaret Kanununa göre faiz ödenmesi gereken hallerde miktarı sözleşme ile tespit edilmemesi halinde yüzde 12 oranının uygulanacağı düzenlenmiştir. Bakanlar Kurulu oranı arttırma ve azaltma yetkisine dayanarak, oranı % 9' a indirmiştir.

1.8.FAİZ ORANLARIYLA İLGİLİ KAVRAMLAR

1.8.1.İskonto Faizi

İskonto, kelime anlamı olarak “ tenzilat, fiyat indirme” anlamına gelmektedir.

“Bankacılıkta ise; müşteriden ciro, alacağın temlikli veya başka bir hukuki işlem ve nedenle ticari senet iktisap eden bankanın, senedi iktisap tarihinden vade tarihine kadar olan süre için belli orandaki faiz ve komisyonları düşürmek suretiyle senet bedelini vadesinden önce ödemesine iskonto denir.”¹¹⁵ İskonto işlemine uygulanan faiz oranına iskonto faizi ya da iskonto haddi¹¹⁶ denir.

İskonto işleminin yapılabilmesi için senedin ibraz ve ödeme yerinin aynı olması gerekir. İbraz ve ödeme yerleri farklı olan senetlere iştirah senetleri, bunlara uygulanan faize ise iştirah faizi denilmekte olup, ibraz ve ödeme yerleri farklı olduğundan alınan komisyon miktarı fazlalaşmakta, bu sebeple de iskonto haddini aşmaktadır.¹¹⁷

1.8.2.Reeskont Faizi

“Reeskont(Mükerrer iskonto), bir bankanın elinde bulundurduğu, vadesi gelmemiş senetlerin bir başka bankaya iskonto ettirilmesidir.”¹¹⁸

Uygulamada bankalar, nakit gereksinimlerini karşılayabilmek için iskonto yoluyla devraldıkları senetleri Merkez Bankasına vererek iskonto etmektedirler. Merkez Bankası da söz konusu bu işleme reeskont faizi uygulamaktadır.

Uygulamada reeskont faizinin çeşitli dönemler açısından farklı anlamlara geldiği görölmektedir. Şöyle ki,

3095 sayılı Yasa 15.12.1999 Tarihinde 4489 sayılı Yasayla değişikliğe uğramış, söz konusu yasa 01.01.2000 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu yasanın yürürlüğe girmesine

¹¹⁵ Enver Karmış; *Açıklamalı İçtihatlı Bilirkişi Raporları Işığında Uygulamalı Faiz ve Alacak Hesapları Hukuku*, Cilt 1, Özyurt Matbaacılık, Ankara, 2007, s.441

¹¹⁶ Çetin Aslan, Mustafa Kırmızı; *Türk Hukukunda Faiz.....*, s.161

¹¹⁷ Çetin Aslan, Mustafa Kırmızı; *Türk Hukukunda Faiz.....*, s.162

¹¹⁸ Enver Karmış; *Açıklamalı İçtihatlı Bilirkişi Raporları.....*,s.435

kadarki dönemde reeskont faizi ticari işe uygulanan faiz anlamı taşımıştır. Bu yasanın yürürlüğe girdiği 01.01.2000 tarihinden itibaren, reeskont faizi adi kanuni faiz olarak algılanmıştır. Ta ki 3095 sayılı Yasanın 01.05.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5335 sayılı Yasaya değiştirilmesine kadar. Söz konusu Yasa 4489 sayılı Yasanın

“Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu'na göre faiz ödenmesi gereken hallerde, miktarı sözleşme ile tespit edilmemişse bu ödeme, yıllık, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının önceki yılın 31 Aralık günü kısa vadeli kredi işlemlerinde uyguladığı reeskont oranı üzerinden yapılır. Söz konusu reeskont oranı, 30 Haziran günü önceki yılın 31 Aralık günü uygulanan reeskont oranından beş puan veya daha çok farklı ise, yılın ikinci yarısında bu oran geçerli olur.”

Şeklindeki hükmünü ilga etmiştir.

Nitekim Yargıtay

“dava dilekçesinde istenilen miktara olay tarihinden itibaren reeskont faizi uygulanmasının talep edildiği, 01.01.2000 tarihinde yürürlüğe giren 4489 Sayılı Yasa ile değişik 3095 sayılı Yasanın 1'inci maddesi uyarınca yasal faizin Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası'nın kısa vadeli kredi işlemlerinde uyguladığı reeskont oranı olarak belirlenmesi nedeniyle hüküm altına alınan tazminat alacağına olay tarihi olan 26.04.2003 tarihinden itibaren yasal faiz uygulanmasına karar verilmesi doğru olup, dava dilekçesinde avans faizi talep edilmediğinden mahkemece taleple bağlı kalınarak yasal faize (reeskont oranına) karar verilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmadı”¹¹⁹

şeklindeki kararında 01.01.2000 tarihinden itibaren yasal faiz isteminin reeskont faizi anlamına geldiğini belirtmiştir.

Sonuç olarak, reeskont faizi, 01.01.2000 tarihine kadar, ticari faiz; 01.01.2000-01.05.2005 tarihleri arasında yasal faiz olarak uygulanmış, 3095 sayılı Yasanın 5335 sayılı Kanunla değiştirilmesinden sonra, yasadan kaldırılmıştır. Ancak uygulamada hukukçular tarafından çoğu kez ticari işten kaynaklanan bir alacağa reeskont faizi talep edilerek, hak kaybına da yol açılabilmektedir.

1.8.3.Avans Faizi

“Merkez Bankası'nın reeskontta kabul ettiği belli özellikteki senetlerin rehini karşılığında belli kurum ve kuruluşlara ve özellikle yasa gereği hazineye

¹¹⁹ Yargıtay 11 HD. 14.10.2004 Tarih 2004/884 E., 2004/ 9815 K. Sayılı Kararı, Sinerji Yazılım

kullandığı kredi için kullanılan terimdir. Aslında yapılan işlem, rehnedilen senetler karşılığında Merkez Bankası' nın kurum ve kuruluşlara ve özellikle yasa gereği hazineye kullandığı kredi için kullanılan terimdir. Aslında yapılan işlem, rehnedilen senetler karşılığında Merkez Bankası' nın kurumlara ve hazineye borç para vermesinden ibarettir. Avans kredisi belli bir faiz ve komisyon karşılığında kullandırılmakta olup, bu faiz ve komisyon rehne kabul edilen senet bedelinden belli oranda yapılan kesinti ile karşılanır. Bu işlemlerde uygulanan faiz oranına ise avans faiz oranı denir”¹²⁰

01.01.2000 tarihine kadar ticari işe reeskont faizi uygulanırken, bu tarihten sonra avans faizi uygulanmıştır. Bu sebeple ortada bir ticari iş söz konusu ise, avans faizi talep etmek gerekmektedir.

Yargıtay “Dava dilekçesinde; alacağın, kısa vadeli kredilere uygulanan reeskont faiziyle tahsili talep edilmiştir. Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun'un yürürlüğe girdiği 1 Ocak 2000 tarihinden sonra reeskont faizinin yerini, anılan yasanın 2/II. maddesi uyarınca kısa vadeli avans faizi almış ve reeskont da yasal faiz olarak kalmıştır. Bu husus gözden kaçırılarak, 1.1.2000'den sonra asıl alacağı avans yerine, yasal (reeskont) faiz yürütülmesi doğru olmamıştır.”¹²¹

Şeklindeki kararında bu hususa vurgu yapmıştır.

1.8.4.Mevduat Faizi

Mevduat, bankalara veya benzeri kredi kurumlarına istenildiğinde ya da belli bir vade ve ihbar süresi sonunda çekilmek üzere yatırılan para olup, buna uygulanan faize de mevduat faizi denilmektedir.¹²²

Bakanlar Kurulu, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu¹²³, nun 144. maddesine göre, bankaların ödünç para verme işlemleri ve mevduat kabulünde uygulanacak azami faiz oranlarını, katılma hesaplarında kâr ve zarara katılma oranlarını, özel cari hesaplar dâhil bu maddede belirtilen işlemlerde sağlanacak diğer menfaatlerin nitelikleri ile azami

¹²⁰ Çetin Aslan, Mustafa Kırmızı; *Türk Hukukunda Faiz*....., s.162

¹²¹ Yargıtay 15 HD. 28.01.2002 Tarih, 2001/ 4506 E., 2002/ 384 K. Sayılı Kararı, Sinerji Yazılım

¹²² Şerafettin Şirin; *Ticaret Hukukunda Faiz*....., s.79

¹²³ RG.Tarihi: 01.11.2005, RG. No: 25983

miktar ya da oranlarını tespit etmeye, bunları kısmen veya tamamen serbest bırakmaya yetkilidir. Bakanlar Kurulu, bu yetkilerini Merkez Bankasına devredebilir.

Nitekim Bakanlar Kurulunun 16.10..2006 Tarih, 2006/ 11188 Sayılı kararı¹²⁴

“Bankaların mevduata ve kredilere uygulayacakları faiz oranları ile katılma hesaplarına uygulayacakları kar ve zarara katılma oranları, bu oranların kısmen veya tamamen serbest bırakılması Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasıncaya yayımlanacak tebliğlerle düzenlenir. Bankalar mevduata peşin faiz veremezler”

diyerek mevduata uygulanacak faiz oranları konusuna T.C. Merkez Bankası yetkilendirilmiştir.

T.C. Merkez Bankası da 2006/ 1 Sayılı Mevduat ve Kredi Faiz Oranları ve Katılma Hesapları Kar ve Zarara Katılma Oranları ile Kredi İşlemlerinde Faiz Dışında Sağlanacak Diğer Menfaatler Hakkında Tebliğ¹²⁵ ile mevduata uygulanacak sabit ve değişken faiz oranlarının bankalarca serbestçe belirlenmesine olanak tanımıştır.

1.8.5.Kredi Faizi

Bankalarca kullanılan kredilerin türüne ve süresine göre şekillenerek uygulanan faizdir. Kredi faiz oranlarını belirleme konusunda da Bankalar Kanununun 144. maddesi gereği Bakanlar Kuruluna yetki verilmiş olup, Bakanlar Kurulu bu yetkiyi T.C. Merkez Bankasına devredebilecektir. Bakanlar Kurulu 16.10.2006 Tarih, 2006/ 11188 sayılı Kararı ile bankaların kredilere uygulayacakları faiz oranlarını belirleme yetkisinin T.C. Merkez Bankası tarafından çıkarılan tebliğlerle belirleneceğini belirtmiştir. Merkez Bankası tarafından bu çıkarılan 2006/ 1 Sayılı Mevduat ve Kredi Faiz Oranları ve Katılma Hesapları Kar ve Zarara Katılma Oranları ile Kredi İşlemlerinde Faiz Dışında Sağlanacak Diğer Menfaatler Hakkında Tebliğ’ in Kredi Faiz Oranları ve Diğer Menfaatler başlıklı 4. maddesi ile reeskont kaynaklı krediler dışındaki kredilere uygulanacak faiz oranları ile faiz dışında sağlanacak diğer menfaatlerin ve tahsil olunacak masrafların nitelikleri ve sınırlarının bankalarca serbestçe belirlenebileceği düzenleme altına alınmıştır.

1.8.6.İnterbank Faizi

Bankalar arası para piyasasında kısa süreli likidite ihtiyacı fazlası olan bankaların fon arzı ile kısa süreli likidite açığı olan bankanın fon istemine göre oluşan faizdir. Kısaca

¹²⁴ RG Tarihi:22.11.2006, RG.No: 26384, Ayrıca abi Bkz. <http://www.tcmb.gov.tr>

¹²⁵ RG. Tarihi: 09.12.2006, RG. No: 26371

bankalararası ödemelerde uygulanan faiz olarak tanımlamak mümkündür. Söz konusu bu faiz oranı günlük olarak tespit edilir. Bankaların birbirlerinden kısa süre için aldıkları (gün, hatta saat) süreye uygulanan faizdir. Türkiye’de İnterbank (bankalararası) para piyasası T.C. Merkez Bankası’nın 28.03.1986 tarihli tebliği ile uygulanmaya başlanmıştır.¹²⁶

1.8.7.Libor Faizi

Libor (London Interbank Offered Rate) faizi, Londra Bankalararası Para Piyasasında, kredibilitesi yüksek birinci sınıf bankaların birbirlerine borç para verme işlemlerinde uyguladıkları faizdir.¹²⁷ Günlük olarak belirlenen British Bankers Association (BBA) tarafından belirlenen söz konusu faiz oranı, BBA’nın internet sitesinde bir hafta gecikmeli olarak yayınlanmaktadır.¹

Ülkemizde 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 280. maddesinde yabancı paraların değerlemesiyle ilgili olarak uygulanmaktadır.¹²⁸

1.8.8.Repo

Bir kıymetin belli bir tarihte, belli bir orandan geri satım vaadi ve alımını ifade eder.¹²⁹ Ayrıca repo kısa vadeli getiriye hedefleyen bir yatırım aracıdır. Hazine bonosu, tahvil gibi menkul kıymetlerin önceden belirlenmiş bir fiyattan geri satın gerçekleştirilen bir mevduat toplama yöntemidir.

¹²⁶ Çetin Aslan, Mustafa Kırmızı; *Türk Hukukunda Faiz*....., s.163

¹²⁷ Sinerji Yazılım, Sözlük

¹²⁸ Çetin Aslan, Mustafa Kırmızı; *Türk Hukukunda Faiz*....., s.164

¹²⁹ Abi Bkz. <http://www.tcmb.gov.tr>

İKİNCİ BÖLÜM

FAİZ TÜRLERİ, FAİZ ORANLARI VE FAİZ ORANLARIYLA İLGİLİ KAVRAMLAR

2.1.FAİZ TÜRLERİ

Hukuki açıdan faiz; niteliğine, kaynağına, uygulandığı işe ve uygulanış biçimine göre dört başlık altına incelenebilir.

2.1.1.Niteliğine Göre Faiz

Niteliğine göre faiz anapara faizi ve temerrüt faizi olmak üzere ikiye ayrılmakta olup, bu ayrım faizin gerçekleştiği dönemden kaynaklanmaktadır. Para borcunda vadeye kadar olan dönem için anapara, vadeden sonra ise temerrüt faizi(Temerrüt faizinin gerçekleşebilmesi için temerrüt şartlarının gerçekleşmesi gerekir.) söz konusu olur.

2.1.1.1.Anapara(Sermaye/Kapital/Resülmal) Faizi

Anapara(Kapital), nakdi ve ayni kapital olarak ikiye ayrılmaktadır. Nakdi kapitalin belirli bir süre ödünç verilerek ondan mahrum kalınması halinde karşılığında elde edilen faiz kapital(anapara) faizi iken, ayni kapitalden belirli bir süre mahrum kalınması durumunda kira parasıdır.¹³⁰

Bu açıklamalar ışığında anapara faizi, bir miktar paranın alacaklı tarafından borçlunun kullanımına verilmesi ve borçlunun bu kullanımın karşılığında vade tarihine kadar olan dönem için alacaklıya ödeyeceği faiz şeklinde tanımlamak mümkündür. Bir başka deyişle, bir para tutarını talep hakkına sahip alacaklıya bu paradan belirli bir süre için mahrum kalması nedeniyle kanunen ve iradi olarak vadeye kadar yürütülen faizdir.

¹³⁰ Yaşar Karayalçın; *Enflasyon Karşısında Faiz.....*, s.8

Vadeye kadar işletilen bu faizi iradi olabileceği gibi kanundan da kaynaklanabilir.¹³¹ Anapara faizinin en önemli özelliği vadeye kadar yürütülmesidir.

Borçlar Kanununun 307. maddesine göre adi iş niteliğindeki ödünç sözleşmelerinde, anapara faizi ödenmesi için tarafların yaptıkları sözleşmede bunu kararlaştırmaları gerekmektedir. Aksi halde taraflar anapara faizi talep edemezler. Buna karşılık ticari iş niteliğindeki ödünç sözleşmesinde, sözleşmede kararlaştırılmamış olsa dahi ödünç alanın anapara faizi ödemesi gerekir.¹³²

Faiz alacağına kural olarak faiz yürütülemez. Ancak doğuşu itibariyle faiz alacağı olmasına rağmen, sonradan gerçekleşen hukuksal olgular karşısında anapara(kapital) haline gelen alacakların, Borçlar Kanununun 104/son kapsamı dışında bulunmaktadır. Peki bir alacak ne zaman anapara alacağına dönüşür?

Yargıtay'ın bu konuda istikrar kazanmış kararlarına göre, bir mahkeme hükmüyle belirlenmiş olsun veya olmasın, borçlunun, faiz borcunun varlığını ve miktarını kabul ederek belli bir tarihte ödeyeceği yolunda taahhütte bulunmuş olması halinde, faiz alacağı nitelik değiştirerek anapara alacağına dönüşür. Borçlunun, varlığına ve miktarına ilişkin açık kabulünün bulunması ve tek taraflı bir taahhüdüyle ve alacaklıyla birlikte bir ödeme gününün belirlenmesi halinde faiz alacağı Borçlar Kanunu 104/ son maddesindeki kural kapsamından çıkararak, bir anapara alacağına dönüşeceğinden, bu alacağa 104/1. maddeyle getirilen koşullar altında ayrıca faiz yürütülebilecektir.¹³³

Kapital faizinde zamanaşımı süresi, BK. 126. maddesine göre beş yıldır.

2.1.1.2. Temerrüt Faizi¹³⁴

Temerrüt faizini, para borcunu zamanında ödemeyerek temerrüde düşen borçlunun, gecikme süresi için temerrüt tarihinden itibaren alacaklıya ödemesi gereken faiz olarak tanımlayabiliriz.¹³⁵

¹³¹ Mehmet Helvacı; *Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para...*, s.102

¹³² Çetin Arslan, Mustafa Kırmızı; *Türk Hukukunda Faiz*, s. 56

¹³³ Yargıtay 15 HD. 27.04.1989 tarih 1988/3466E.,1989/2141 K. Sayılı kararı,Bkz. Sinerji Yazılım, Yine aynı doğrultuda kararlar için, Yargıtay HGK. 26.05.2004 Tarih 2004/ 12-318 E.2004/ 310 K Sayılı kararı, Yargıtay HGK.31.04.2004 Tarih, 2004/ 12-162 E., 2004/ 183 K. Sayılı kararı

¹³⁴ “ Temerrüt faizi, kanunlara değişik kavramlarla ifade edilmiştir. Örneğin, MK’ nun 860 ve 790. maddelerinde “geçmiş günler faizi”, Ticaret Kanununun 407,529. maddelerine “temerrüt faizi”,142. maddesine “gecikme faizi”, Borçlar Kanununun 103 ve 104 maddelerinde “geçmiş günler faizi” olarak ifade edilmiştir. Uygulamada ve doktrinde temerrüt faizi ifadesi kullanılmaktadır.” Bkz. Emel Deynekli, Sedat Kısa; *Açıklamalı –İçtihatlı Faiz*, s.37:

Bu açıdan temerrüt faizi, alacağını zamanında alamayan alacaklıya ödenen bir tazminat niteliğindedir.¹³⁶

Temerrüt faizinin uygulanacağı asıl borcun kaynağı sözleşme olabileceği gibi , sebepsiz zenginleşme ve haksız fiilden doğan borçlar için de temerrüt faizi istenmesine herhangi bir engel bulunmamaktadır.¹³⁷

Hemen belirtmek gerekir ki, temerrüt faizinde zamanaşımı asıl alacağın zamanaşımı süresini kadardır.

Temerrüt faizini talep edebilmek için, öncelikle bir para borcu bulunmalı ve her şeyden önce borçlunun temerrüdünün gerçekleşmiş olması gerekmektedir.¹³⁸ Bunun için de

1. Ortada ifası mümkün bir borç bulunmalıdır: İfası mümkün olmayan bir borçtan ötürü borçlunun temerrüdünden söz edilemeyecektir.
2. Borcun muaccel olması: Borçlunun mütemerrit sayılması için alacağın muaccel olması gerekir. Diğer deyişle alacaklının ifayı isteyebilme zamanının gelmiş olması gerekir.¹³⁹
3. Alacaklının ihtarı yapmış olması veya vadenin dolması; Borçlunun mütemerrit sayılması için ihtar gerek varsa ihtarın alacaklıya ulaşmış olması, ihtar gerek olmayan hallerde vadenin dolmuş olması gerekir.
4. Borcun ifa edilmemiş olması: Borçluya ihtarın yapılmış olması veya belirli bir vadenin dolmuş olmasına rağmen borcunu ifa etmemiş olması gerekmektedir.¹⁴⁰ Eğer borçlu tarafından faiz hakkı saklı tutulmadan asıl borç ifa edilirse; asıl alacağa bağlı faizi isteme hakkı da sona erer.

¹³⁵ Yargıtay HGK. 26.05.2004, 2004/ 12- 318-310 Sayılı Kararı “*Temerrüt faizi, borçlunun para borcunu zamanında ödememesi ve temerrüde düşmesi üzerine, yasa gereği olarak kendiliğinden, temerrüdü takip eden günden itibaren başlayan ve temerrü devam ettikçe varlığını südüren, hüküm altına alınabilmesi için alacaklının açık bir talebinin varlığı zorunlu olan bir karşılıktır*” Bk. Çetin Arslan, Mustafa Kırmızı; *Türk Hukukunda Faiz*, s.62-63, Mustafa Uyar; *Temerrüt Faizi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2001, s. 44, dn. 148, Akar Öçal; *Türk Hukukunda Gecikme Faizi*, İstanbul, 1965, s.10-11

¹³⁶Yargıtay HGK.,19.06.1996 tarih, 1996/ 5-144 E.,1996/ 503 K. Sayılı Kararında “ ... *Bilindiği üzere Borçlar Kanunu 103 ve 3095 Sayılı kanun Hükümlerine göre, geçmiş günler faizinin ödenmesi için, borçlunun kusurlu olup olmadığı; alacaklının a nu geç ödemedten dolayı bir kayba ya da zarara uğrayıp uğramadığı sonuca etkili değildir. Mevcut para borcunu geç ödemesi, bu faizin ödenmesi için yeterli olup, bu haliyle gecikme faizi geç ömeden kaynaklanan götürü bir tazminat niteliğindedir*” diyerek temerrüt faizinin bir çeşit tazminat olduğuna vurgu yapmıştır”. Bk. Çetin Arslan, Mustafa Kırmızı; *Türk Hukukunda Faiz*,s. 63

¹³⁷ Nami Barlas; *Para Borçlarının İfasında*, s. 138

¹³⁸ Mustafa Uyar; *Temerrüt Faizi*, s.45

¹³⁹Sefa Reisoğlu; *Borçlar Hukuku Genel*....., s.319

¹⁴⁰ Fikret Eren; *Borçlar Hukuku Genel*, s.1054, Şerafettin Şirin; *Ticaret Hukukunda Faiz*....., s.64

Temerrüt faizi, temerrüdün doğrudan doğruya bir sonucudur. Bu sebeple, ödenmesi için, borçlunun temerrüde düşmesinde kusurunun olup olmaması veya alacaklının bir zararının olup olmasının önemi bulunmamaktadır.¹⁴¹Zira alacaklının temerrüt faiziyle karşılanmayan bir zararının olması halinde, alacaklının bu zararı kanıtlaması ve borçlunun da kusursuzluğunu ispatlayamaması halinde BK.105 ile bu zararın tazminine gidilebilir.

Temerrüt faizi, temerrüdün gerçekleştiği tarihten itibaren, daha açık anlatımla temerrüt halinin doğumu için ihtara gerek varsa, ihtarın borçluya ulaştığı tarihten, ihtara gerek olmayan belirli vadeli işlemlerde ise, vadenin bittiği tarihten itibaren işlemeye başlar.¹⁴²

2.1.2.Kaynağına Göre Faiz

Kaynağına göre faiz, ya hukuki muamelelerden ya da kanundan kaynaklanmaktadır. Bunun nedenle kaynağına göre hukuki muamelelerden kaynaklanan ve kanundan kaynaklanan faiz olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Doktrinde bazı yazarlar, bu ayrıma mahkeme kararlarından doğan faizi de eklemektedir.¹⁴³

2.1.2.1.Hukuki Muamelelerden Kaynaklanan Faiz

Hukuki muamelelerden kaynaklanan faizler, akitlerden ve tek taraflı hukuki işlemlerden kaynaklanmak üzere kendi içinde ikiye ayrılmaktadır.¹⁴⁴

Hukuki muamelelerden kaynaklanan faiz, doktrinde genel olarak bazı yazarlar tarafından akdi faiz(sözleşme faizi) olarak¹⁴⁵ ifade edilmektedir. Helvacı ise, doktrindeki bu ifadenin kullanımının hatalı olduğunu, zira akdi faizle kastedilenin sadece iki taraflı hukuki muameleler olduğunu, her türlü hukuki işlemi bünyesinde barındırmadığını, bu nedenle iradi faiz teriminin tercih edilmesinin daha doğru olduğunu savunmaktadır.

Kanımızca, tek taraflı ve iki taraflı hukuki muameleleri kapsamı bakımından Helvacının görüşü kabul edilebilir niteliktedir. Ancak biz iradi faiz yerine hukuki muamelenin taraflarını dikkate alarak yapılan ayrımın daha uygun olduğunu

¹⁴¹Fikret Eren; *Borçlar Hukuku Genel.*, s.1056

¹⁴² Fikret Eren; *Borçlar Hukuku Genel*, s.1057, Ayrıca abi bkz. Nami Barlas; *Para Borçlarının İfasında*, s. 170.vd.

¹⁴³ Emel Deynekli; Sedat Kısa; *Açıklamalı –İçtihatlı Faiz*, s.38

¹⁴⁴Çetin Arslan, Mustafa Kırmızı; *Türk Hukukunda Faiz*,s.64

¹⁴⁵ Emel Deynekli; Sedat Kısa; *Açıklamalı –İçtihatlı Faiz*.....,s. 38, , Şirin; *Ticaret Hukukunda Faiz* ...s.62, Nami Barlas; *Para Borçlarının İfasında*, s.125

düşünüyoruz. Bu görüş çerçevesinde hukuki muameleden kaynaklanan akdi faiz ve tek taraflı hukuki işlemlere dayanan faiz olarak ayırarak incelemekte fayda görüyoruz.

2.1.2.1.1.Akdi Faiz

Akdi faiz, adından da anlaşılacağı üzere, oranı, türü, başlangıcı, tediye şeklini ve zamanı ile sona erdiği gün ve sona erme şeklinin sözleşme ile tarafların serbestçe¹⁴⁶ kararlaştırdıkları faizdir.¹⁴⁷ Faizin oranı taraflarca belirlenmemişse, 3095 Sayılı Kanun hükümlerine göre tespit edilecektir.¹⁴⁸ Uygulamada sözleşme ile belirlenen faiz oranının hakkın kötüye kullanılması niteliğinde olması halinde bu oranlara müdahale edilmektedir.¹⁴⁹ Daha açık ifadeyle, yürürlükteki kanunlarda faiz oranına ilişkin bir üst sınır belirlenmemiştir. Ancak sözleşme özgürlüğü, yasal düzenlemeler ve hukukun genel kuralları ile sınırlandırılabilir. Tarafların serbestçe faiz oranı saptama hakkını sınırlayan hükümler öncelikle, MK. M.2, m.23, BK m.19 ve m.20. maddeleridir. Sözleşme faizi, aşırı derecede yüksek olup, borçlunun ekonomik varlığını tehlikeye sokuyorsa buna müdahale edilmektedir.

2.1.2.1.2.Tek Taraflı Hukuki İşlemlere Dayanan Faizler

Tek taraflı hukuki işlemlerle de iradi olarak faiz belirlenebilir. Vasiyetname tek taraflı bir hukuki işlem olmasına rağmen, faiz şart edilebilmektedir.¹⁵⁰

2.1.2.2.Kanuni Faiz

Yasal ve nizami faiz olarak da ifade edilen kanuni faiz, kısaca belli bir alacağa kanun koyucu tarafından tahakkuk edilen faizi ifade eder. Sözleşme ile taraflarca faiz oranı, faiz miktarı tespit edilmemişse söz konusu olan faizdir. Bu açıdan bakıldığında tarafların anlaşmasına gerek olmaması nedeniyle ticari faiz ve temerrüt faizi de kanuni faizdir.¹⁵¹

TTK madde 1461/1

¹⁴⁶ “Faize şekil ve yön veren tarafların serbest iradesi olduğu için bu faize serbest faiz de denilmektedir”Bkz. Şerafettin Şirin; *Ticaret Hukukunda Faiz*....., s.62

¹⁴⁷Şerafettin Şirin; *Ticaret Hukukunda Faiz*....., s. 62

¹⁴⁸Çetin Arslan, Mustafa, Kırmızı; *Türk Hukukunda Faiz*s.64

¹⁴⁹Emel Deyneklî; Sedat Kısa; *Açıklamalı –İçtihatlı Faiz*.....s.38

¹⁵⁰ Mehmet Helvacı; *Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para*....., s. 96,

¹⁵¹ Yüksel Turgut; *Türk Borçlar Hukukunda Faiz ve Hükümleri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1995, s.37

“Bu kanunda ve diğer ticari hükümlerde geçen (Kanuni faiz) veya (Nizami faiz) tabirleri, temerrüt durumu mevcut olduğu takdirde 9 uncu maddenin ikinci fıkrasında, diğer hallerde ise birinci fıkrasında tanzim olunan faiz manasına gelir.”

Demek suretiyle kanuni faizden ne anlaşılması gerektiğini belirtmiştir.

Kısacası bu faizin kaynağı kanundur.

2.1.3.Uygulandığı İşe Göre Faiz

Uygulandığı işin niteliğine göre faiz, ticari faiz ve adi(ticari olmayan) faiz olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

2.1.3.1.Ticari Faiz

Ticari işlere uygulanacak faize ticari faiz denir. BK m.307’de ticari işlerde şart edilmemiş olsa dahi faiz verileceğini düzenlemiştir.

Ticari iş kavramına TTK’ da düzenlenmeyen ama ticari işletmeyi ilgilendiren bütün muamele, fiil ve işler(TTK m.3), tacirin borçları(TTK m.21/1) ve taraflardan biri için ticari iş sayılan sözleşmeler (TTK m.21/2) girer. Ticari işlerde kural olarak, TTK kapsamındaki faize ilişkin kurallar uygulanır. Ancak 3095 sayılı Kanunun 5. maddesi TTK’daki faiz oranlarının uygulanmasını durdurmuştur, yani TTK’daki faiz oranlarını düzenleyen kuralların uygulanmayacaktır.

3095 sayılı Yasaya göre ise ticari faiz oranları, yüzde 30 olarak belirlenmiş, ancak ödeme yerinde ve ödeme zamanındaki banka iskontosu bu miktardan fazla ise, arada sözleşme olmasa bile, ticari işlerde temerrüt faizi T.C. Merkez Bankasının kısa vadeli krediler için öngördüğü reeskont faiz oranına göre istenebileceği hüküm altına alınmıştır. Ancak söz konusu yasada 4489 Sayılı Yasa ile yapılan değişiklik ile 01.01.2000 tarihinden itibaren kanuni ticari faiz olarak, sözleşme ile tespit edilmemişse T.C. Merkez Bankasının önceki yılın 31 Aralık günü kısa vadeli kredi işlemlerinde uygulanan reeskont oranı esas alınmaya başlanmıştır. Daha sonra söz konusu yasada 5335 sayılı Yasayla son bir değişiklik yapılmış ve oran yüzde 12 olarak tespit edilmiş, Bakanlar Kuruluna oranı artırma ve eksiltme yetkisi verilmiştir. Bakanlar Kurulu da bu yetkisine dayanarak bu oranı yüzde 9 olarak belirlemiştir.

Ticari temerrüt faizi açısından ise, T.C. Merkez Bankasının önceki yılın 31 Aralık günü kısa vadeli avanslar için uyguladığı faiz oranı, yukarıda açıklanan miktardan fazla ise,

arada sözleşme olmasa bile ticari işlerde temerrüt faizi bu oran üzerinden istenebileceği hüküm altına alınmıştır.¹⁵²

2.1.3.2. Adi Faiz

Adi işlerden maksat ticari olmayan işlerdir. TTK. md. 21'e göre bir taraf için ticari iş olan işler, diğer taraf için de ticari sayıldığından, adi işler alacaklı ve borçludan hiçbirinin ticari işletmesiyle ilgili olmayan ve kanunen ticari sayılmayan işlerdir.¹⁵³ Ticari işler dışında kalan bütün para borçlarından doğan faize adi faiz denir. Adi işlerde anapara faizi tarafların bu konuda anlaşması halinde söz konusu olur. Eğer taraflar yaptıkları sözleşmeye anapara faizi ödeneceği şartını koymamışlarsa, faiz talep edilemeyecektir. Eğer taraflar faiz ödeneceğini kararlaştırmış, oranı belirlememişlerse 3095 sayılı Kanuna göre talep edilecektir. 3095 kanun adi- ticari iş ayrımını kaldırmıştır. Bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce adi işlerde ticari faize göre farklı oran uygulanırken; kanunun yürürlüğe girmesinden sonra adi ve ticari işlerde aynı faiz oranı kabul edilmiştir.¹⁵⁴ Temerrüt faizi açısından, adi- ticari iş ayrımı faiz kanununda kural olarak korunmuştur.

3095 Sayılı Kanuna göre adi işlerde tarafların sözleşmeyle temerrüt faiz oranını tespit etmemeleri halinde, temerrüt faizi T.C. Merkez Bankasının önceki yılın 31 Aralık günü kısa vadeli işlemlerde uyguladığı reeskont oranı üzerinden hesap edilmiş, söz konusu Kanunda 5335 Sayılı Kanunla yapılan değişiklik ile Borçlar Kanunu ve Ticaret kanuna göre faiz ödenmesi gereken hallerde, miktarı sözleşme ile tespit edilmemişse bu ödemenin yıllık yüzde 12(Şu an yüzde 9) üzerinden yapılacağı, Bakanlar Kurulunun bu oranı aylık olarak belirlemeye yüzde ona kadar indirme veya bir katına kadar artırma yetkisi olduğu düzenlenmiştir.

2.1.4. Uygulanış Biçimine Göre Faiz

Uygulanış biçimine göre faiz, faiz, basit ve bileşik faiz olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

¹⁵² Yargıtay 13.HD. 15.03.2004 Tarih, 2003/ 1440, 2004/ 3360 K. Sayılı Kararında “ Davacı şirketin takipten itibaren alacağı avans faizi istemiş olduğunu, Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine ilişkin Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun gereğince ticari işlerde temerrüt faizinin, T.C. Merkez Bankasının kısa vadeli avanslar için uyguladığı faiz oranı üzerinden istenebileceğini, davacının tacir olması ve işin de ticari nitelikte bulunması nedeniyle asıl alacağı takipten itibaren T.C. Merkez Bankasının kısa vadeli avanslar için uyguladığı avans faizinin yürütülmesinin gerektiğini,” belirtilmiştir.

¹⁵³ Egemen Gürsel Ankaralı; *Adi ve Ticari İşlerde Faiz*, İstanbul, 1986, s.47

¹⁵⁴ Emel Deynekli, Sedat Kısa; *Açıklamalı –İçtihatlı Faiz*, s.38

2.1.4.1.Basit Faiz

Anaparaya belirli bir süre için işletilen faizdir. Başka bir deyişle, belli ve değişmeyen bir sermaye üzerinden belli bir süre için hesaplanan faizdir. Sadece anapara üzerinden hesaplandığı için, bileşik faizden ayrılmaktadır.Hukukumuzda kural olarak, faizin basit şekilde, yani anapara üzerinden hesaplanacağı kabul edilmektedir.¹⁵⁵

2.1.4.2.Bileşik Faiz

Anaparaya işlemiş faizin belli devreler sonunda anaparaya eklenerek, yeni oluşan bu meblağ üzerinden tekrar faiz yürütülmesidir. Hukukumuzda kural olarak yasaktır. Tezimizin ana konusu bileşik faiz olduğundan, tekrar olmaması açısından sadece tanım vermekle yetineceğiz.

2.2.GENEL OLARAK BİLEŞİK FAİZ KAVRAMI

Faiz daha önce de ayrıntılı olarak açıklamaya çalıştığımız üzere, her zaman ahlaki, dini, iktisadi açıdan tartışılmış olup, tüm yasaklamalara rağmen çeşitli şekillerde uygulanmaya devam etmiş bir kavramdır. Faizin hesaplama şeklinden kaynaklanan bir türü olan bileşik faiz de tarihi süreç içerisinde genel faiz yasağı dolayısıyla yasaklamaya maruz kalmıştır¹⁵⁶ ve halen belirli yasak ve sınırlamalarla uygulanmaktadır.

Katlamalı, birikimli faiz¹⁵⁷, mürekkep faiz gibi çeşitli şekillerde ifade edilen bileşik faiz, belirli dönemler sonunda işleyen faizin anaparaya eklenmesi ve elde edilen meblağa tekrar faiz işletilmesi anlamına gelmektedir.¹⁵⁸ Daha başka türlü ifade etmek gerekirse bileşik faizin, basit faizin tersi veya istisnası olduğunu söylemek mümkündür.¹⁵⁹

¹⁵⁵ Şerafettin Şirin; *Ticaret Hukukunda Faiz* , s. 73

¹⁵⁶ Faiz konusunda yasaklamaların olduğu dönemlerde bileşik faizin yasak olmaması düşünülemeyeceği için yukarıda faizi konusunda yaptığımız açıklamalar bileşik faiz açısından da geçerlidir. Bunun yanında bileşik faiz konusunda direk yasaklamaların yer aldığı Kur' an nın Ali İmran suresisinde de “ Ey İman edenler! Kat kat artırılmış olarak faiz yemeyin” ayetinin bileşik faiz uygulamasına işaret etmiş olduğunu söylemek mümkündür. Yine Mısır’ da bileşik faizin yasak olduğu konusunda Bkz. <http://ilkerbirdal.net/din-faiz.html> (Erişim Tarihi: 24.04.2010)

¹⁵⁷ Çetin Arslan, Mustafa Kırmızı; *Türk Hukukunda Faiz*, s.74

¹⁵⁸ Rıza Ayhan; *Ticari İşletme Hukuku*, Ankara, 2007,s. 51; Yüksel Turgut; *Türk Borçlar Hukukunda Faiz*,s. Emel Deynekli, Sedat Kısa; *Açıklamalı –İçtihatlı Faiz* s.40; Şerafettin Şirin; *Ticaret Hukukunda Faiz*....., s. 73; Kenan Tunçomağ; *Türk Borçlar Hukuku Genel*....., s. 105, Necip Bilge; *Borçlar Hukuku Özel Borç Münasebetleri*, Ankara, s. 197,İsmail Doğanay *Türk Ticaret Kanunu Şerhi Birinci Cilt*, ANKARA, 2004, s.122, Haluk, Tandoğan; *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, İstanbul, 2008, s. 314

¹⁵⁹ Hayri Domanıç, Erol, Ulusoy; *Ticaret Hukukunun Genel Esasları*, İstanbul, 2007, s. 48 Ayrıca yazarlar., “ bileşik faizin, basit faize işletilen faiz olarak tanımlamanın mümkün olabileceğini belirtmektedir., Arslan Kaya; *Adi ve Ticari İşlerde Faiz*, s. 352, Şerafettin Şirin; *Muhasebe Hukukunda Cari Hesap Ve Faiz* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 1996, s. Hacı Kara; “*Yabancı Hakem Kararında Kararlaştırılan Bileşik Faizin Türk Kamu Düzeni Karşısında Uygulanabilirliği*”, *Legal Hukuk Dergisi*, S:33,C:3, 2005, s. 3343

Kanunun koyucu Türk Ticaret Kanununda “*üç aydan aşağı olmamak üzere faizin anaparaya eklenerek tekrar faiz yürütülmesi*”, Türk Borçlar Kanununda “*Faizin anaparaya zammedilerek birlikte tekrar faiz yürütülmesi*” ifadeleri ile bileşik faizin tanımını yapmaya çalışmıştır.

Bileşik faiz, ödücün orta ve uzun süreli olması halinde borçlu için büyük bir külfet haline geldiği için kanunlarımızda yasak derecesinde sınırlandırılmıştır.¹⁶⁰ Örneğin, A şahsının B şahsından 6 aylığına, aylık % 5 faiz ile 1000TL’ lik bir borç aldığını düşünelim. Bu borcun basit faiz ile hesaplanması halinde 6 ayın sonunda ödenmesi gereken meblağ 1.310 TL Olacak iken; bileşik faiz uygulanması halinde her ayın sonunda faiz ve anaparadan oluşan meblağ bir sonraki ayın anaparasını oluşturarak ve borç 6 ayın sonunda 1.352 TL. olacaktır. Bu sürenin daha da uzaması halinde borçlu kar topu gibi büyüyen bir borç altına girecektir. Bu sebeplerle bileşik faiz, borçlunun orta ve uzun vadede önceden öngöremeyeceği bir meblağ ile karşı karşıya gelmesinin önüne geçmek, çoğu zaman ekonomik yıkımlara neden olan bir sonucun doğmasını engellemek amacıyla hemen hemen tüm hukuk sistemlerinde yasaklanmış ya da sınırlandırılmıştır.¹⁶¹

Hukukumuzda da kural bileşik faizin yasak olduğudur. Ancak bu yasağın istisnaları bulunmaktadır. Çalışma konumuz esas itibariyle bileşik faiz olduğundan bu istisnalar aşağıda ayrıntılı olarak incelenecektir.

2.3.HUKUKUMUZDA BİLEŞİK FAİZ UYGULAMASI

Türk hukukunda hemen hemen tüm hukuk sistemlerinde olduğu gibi bileşik faiz kural olarak yasak olup, sınırlı istisnaları ile uygulama alanı bulmaktadır.

Hukukumuzda birebir bileşik faize ilişkin düzenlemeler ve uygulamalar, Murabaha Nizamnamesi, Türk Borçlar Kanunu, Türk Ticaret Kanunu, 3095 sayılı Kanun, İcra ve İflas Kanununda yer almaktadır. Murabaha Nizamnamesi ile başlayan bileşik faiz yasağı Borçlar Kanunu, Ticaret Kanunu, 3095 Sayılı Kanun ve 5464 Sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu ile devam etmektedir. Anılan yasaların bir kısmında faize ilişkin yasaklamaların yanında sınırlı istisnalar da yer almaktadır.

¹⁶⁰Şükran Ekecik; *Türk Özel Hukukunda*, s. 65; Esat Arsebük; *Borçlar Hukuku*s.97

¹⁶¹Yaşar Karayalçın; *Ticaret Hukuku Dersleri*, Güzel İstanbul Matbaası, Ankara, 1957, s. 395

2.3.1.BİLEŞİK FAİZ YASAĞI

2.3.1.1.Bileşik Faize İlişkin Genel Yasak (BK 308/3)

22 Mart 1303(1887 Miladi) tarihli Murabaha Nizamnamesi birinci bölümde açıklandığı üzere yasakçı bir karaktere sahip olup, Nizamnamenin 5. maddesi,

“ İkrazatta faizi mürekkep yürütülmesi caiz değildir. Ancak, evvela; meblağı müstakrize mahsuben üç sene zarfında medyun tarafından akçe teslim bulunmamış bulunduğu, saniyen üç sene işlemiş bulunan faizin resülmale zammı için dayin ve medyun beyninde ittifak hasıl olduğu halde, yalnız üç senelik için faizi mürekkep yürütülebilir. Ticaret Kanunu hükmünce beynettüccar hesabı cariden neşet eden faizi mürekkep bundan müstesnadır”

demektedir. Söz konusu düzenlemeye göre kural olarak, borç verme işlemlerinde bileşik faiz yasaktır. Ancak para ödücünde belirli koşulların gerçekleşmesi halinde bileşik faiz istenebilir. Bunun için ilk olarak, para ödücünde borçlunun üç sene zarfında ödeme yapmaması, ikinci olarak, üç sene işlemiş olan faizin anaparaya eklenmesi konusunda alacaklı ve borçlunun anlaşmış olmaları gerekmektedir. Ancak burada sınırsız bir bileşik faiz uygulaması olduğunu söylemek mümkün değildir. Nizamname sadece üç yılla sınırlı olarak para ödücünde faizin anaparaya eklenerek bileşik faiz yürütülmesine olanak tanımıştır. Borçlar Kanununun 308. maddesinin üçüncü fıkrası ödünç sözleşmelerinde faizi koşulsuz olarak yasakladığı için, Borçlar Kanununun yürürlüğe girmesiyle söz konusu hüküm zımnen ilga edilmiştir.¹⁶²

Borçlar Kanunun 308. maddesi faize ilişkin kurallar kenar başlığı altında ödünç sözleşmelerinde faize ilişkin kurallara yer vermiştir. 308. maddenin üçüncü fıkrası “*Faizin anaparaya zammedilerek birlikte tekrar faizi yürütülmesi evvelden mukavele edilmiş olsa bile, batıldır.*” Demek suretiyle faizin anaparaya eklenerek yeniden faiz yürütülmesini yasaklamıştır.¹⁶³ Faizin anapara ve temerrüt faizi olması bakımından bir ayırım yapılmamıştır.¹⁶⁴

¹⁶² Kenan Tunçomağ; *Türk Borçlar Hukuku C. 2 Özel Borç İlişkileri*, İstanbul, 1977, 774, Haluk Tandoğan; *Borçlar Hukuku Özel*, s. 315 Mehmet Helvacı; *Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para....*, s. 17 Bk. (dn.38), Hayri Domaniç, Erol Ulusoy; *Ticaret Hukukunun*,s 59, dn. 77

¹⁶³ Yargıtay 13. HD. 20.11.1986 tarih, 1986/ 5065 E.,1986/ 5628K. Sayılı kararında “*Taraflar arasındaki sözleşmede borca Türk bankalarında uygulanan faizin verileceği kararlaştırılmıştır. Bilirkişi raporunda, 3 aylık mevduat faiz hesabı çıkarıldıktan sonra bu miktar ana paraya ilave edilmek suretiyle tekrar faiz yürütüldüğü görülmektedir. Öncelikle taraflar arasında bu yönde bir anlaşma olmadığı gibi olsa dahi Borçlar Kanunu'nun 308. maddesi buyruğu karşısında batıl olacağı açıktır.*” Diyerek faize faiz yürütülmesinin mümkün olmadığını belirtmiştir.

¹⁶⁴Şükran Ekecik; *Türk Özel Hukukunda....* s. 18

Doktrinde kaynak İsviçre Borçlar Kanununun 314. maddesinin¹⁶⁵ üçüncü fıkrasından çevrilerek mevzuatımıza girmiş olan bu fıkranın hatalı olarak çevrildiği savunulmaktadır.¹⁶⁶ Bu görüş, 28.11.1945 tarihli 1945/ 13 E., 1945/ 15 K. Sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu' nun kararında geçen “ *Kanunlarımızı yorumlarken kendi metinlerimizi göz önünde tutmakla beraber yorumlarda ilmi içtihatlardan faydalanabileceğine göre bunların asıllarına da bakmaktan vazgeçemeyiz*” diyen kararını dayanak almakta İsviçre Borçlar Kanununun 314. maddesinin üçüncü fıkrasının aslına uygun çevirisinin

“ Faizin anaparaya eklenmesi ve onunla birlikte tekrar faiz getirmesi hakkında önceden yapılan sözleşme batıldır”

şeklinde olması gerektiğini belirtmektedir.

Söz konusu hükümde kanun koyucunun amacı, önceden yapılacak sözleşmelerle, borçlunun tahmin edemeyeceği faiz yükü altına girmesinin önüne geçerek, borçluyu korumaktır.¹⁶⁷Tarafların yapacakları sözleşmeye faize faiz yürütüleceğine ilişkin bir hüküm koymaları halinde B.K.308/ 3' ün yollaması nedeniyle söz konusu hüküm batıl sayılacaktır. Kanunun lafzına bakıldığında sözleşmenin “evvelden” yapılması halinde geçersiz olacağı vurgulanmıştır, bu sebeple sözleşmenin faiz borcu doğduktan ve faiz miktarı belli olduktan sonra yapılması yani borçlunun faiz ve sermayeden oluşan meblağa tekrar faiz işletilmesi hususunu kabul etmesi halinde geçerli olması gerektiği kabul edilmektedir.¹⁶⁸ Bu sebeple yorumlama yaparken faiz borcunun ve sermayeden oluşan meblağın, faizin doğumundan önce mi sonra mı olduğuna dikkat etmek gerekmektedir.

308. madde ödünç sözleşmeleri başlığı altında ödünç sözleşmelerindeki faize ilişkin kuralları düzenlemiştir. Bu açıdan bu hükmün bileşik faize yasağına ilişkin genel bir

¹⁶⁵H.Becher, *İsviçre Borçlar Kanunu Şerhi*, İkinci Bölüm, Çeviren: Suat Dura, Ankara, 1969, s.385

314. madde faize ilişkin kurallar başlığı altında, “Sözleşme, faiz oranının yüksekliğini belirlememişse, ödünçün tesellümü zamanında ve yerinde ilgili türü için mutata olan faiz oranı kabul edilir. Başka türlü anlaşma bulunmuyorsa vaat edilen faiz, senelik faiz olarak ödenir.” Şeklinde.

Cari hesaplardaki ticari faiz hesapları ve özellikle tasarruf sandıkları gibi faize faiz hesap edilmesinin mutata olduğu benzer işlemler saklı kalmak kaydıyla, faizin anaparaya eklenmesine ve buna tekrar faiz yürütülmesine ilişkin önceden yapılan sözleşme geçersizdir

¹⁶⁶ Hikmet Sami Türk; “*Temerrüt Faizi Bileşik*”, s. 167

¹⁶⁷ Yüksel Turgut; Türk Borçlar Hukukunda Faiz....., s.48, Hikmet Sami Türk; “*Temerrüt Faizi Bileşik*”,s. 167

¹⁶⁸, Ankaralı bu durumun gerekçesini “ *Faizler muaccel oldukları takdirde sermayeye ilave olunarak faiz tevhit etmeleri hususunda yapılacak mukaveleye hiçbir engel yoktur. Bu sonuç karzda 308. maddeden, diğer borç münasebetlerinde ise, mürekkep faize has tehlikenin mevcut olmaması keyfiyetinden ortaya çıkar, çünkü bu yeni mukavele anında borçlu bundan sonra faizini ödemeye mecbur olduğu sermaye miktarını bilmektedir*” şeklinde açıklamaktadır. s. 31

düzenleme mi yoksa sadece ödünç sözleşmelerine ilişkin özel bir düzenleme olup olmadığı konusunda doktrinde farklı düşünceler mevcuttur.

Doktrinde genel çoğunluk bu hükmün her ne kadar ödünç sözleşmeleri için düzenlenmiş görünse de bileşik faiz yasağına ilişkin genel bir düzenleme niteliğinde olduğunu savunmaktadır.¹⁶⁹

Ancak **TUNÇOMAĞ**¹⁷⁰,

“ İşlemiş faizlerin ana paraya eklenmesine ve onunla birlikte faiz doğurmasına ilişkin koşullar B.K. 308/ III’ e göre ödünç verme sözleşmelerinde batıldır. Kanımca bu hüküm sadece ödünç vermeye uygulanır. Zira kanun 104. maddede, diğer sözleşmelere uygulanacak hükümleri ayrıca düzenlemiştir”

şeklindeki gerekçesiyle söz konusu hükmün sadece ödünç verme işleriyle ilgili olduğunu bu sebeple özel nitelik taşıdığını savunmaktadır.

Kanımızca bu hüküm diğer hükümlerle birlikte değerlendirildiğinde, genel nitelik taşıdığı ortaya çıkacaktır¹⁷¹, bu sebeple çoğunluğun görüşüne katılmaktayız.

Türk Borçlar Kanunu Tasarısında söz konusu hüküm tüketim ödünçü kısmı altında 387. maddede düzenlenmiş olup, maddede dilin arılaştırılması dışında bir yenilik yapılmamıştır.

2.3.1.2. Temerrüt Faizinde Bileşik Faiz Yasağı

Temerrüt faizi konusunda yukarıda faiz türleri başlığı altında açıklama yaptığımız için tekrar olmaması açısından bu başlık altında sadece temerrüt faizinde bileşik faiz yasağı açıklanacaktır.

Temerrüt faizinde Borçlar Kanunu 104. maddesinin üçüncü fıkrası

“Geçmiş günler faizinin tediyesinde temerrüt sebebi ile faiz yürütülemez”

şeklindeki hükmü sebebiyle faiz yürütülmesi mümkün değildir. Yukarıda açıklandığı üzere geçmiş günler faizinden temerrüt faizi anlaşılacaktır.

Söz konusu düzenleme kaynak İsviçre Borçlar Kanununun faizlerde, iratlarda ve bağışlamada temerrüt faizi kenar başlığı altında bulunan 105. maddesinin üçüncü

¹⁶⁹Mehmet Helvacı; *Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para....*, s.123, Hikmet Sami, Türk; *“Temerrüt Faizi Bileşik”.....s.167*, Yüksel Turgut; *Türk Borçlar Hukukunda Faiz.....*, s. 48, dn.102,

¹⁶⁹Sulhi Tekinay, Semet Akman, Haluk Burcuoğlu, Atilla Altop; *Borçlar Hukuku Genel*, s. 793-794, Cevdet Yavuz; *Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, İstanbul, 2009, s. 394-395 (bkz. Dn.15)

¹⁷⁰ Kenan Tunçomağ, *Borçlar Genel...*, s. 105

¹⁷¹Sulhi Tekinay, Semet Akman, Haluk Burcuoğlu, Atilla Altop; *Borçlar Hukuku Genel*, s. 793-794,

fikrasıyla paralellik göstermektedir.¹⁷² Hükümün amacı, ödeme güçlüğü içine düşen borçlunun durumunun daha da kötü hale getirmemek; temerrüt faizi borcunun bileşik faiz yöntemiyle hesaplanarak çoğalmasının önüne geçmektir.¹⁷³

Aynı maddenin birinci fıkrası faizlerin ödenmesinde temerrüde düşülmesi halinde temerrüde düşen borçlu aleyhine icraya veya mahkemeye müracaat tarihinden itibaren temerrüt faizi işletilebilmesine imkan tanımaktadır. Birinci fıkrada geçen “faiz” ibaresinin temerrüt faizini de içine alıp almadığı, temerrüt faizine de icraya veya mahkemeye müracaat tarihinden itibaren faiz işletilip işletilemeyeceği noktasında doktrinde farklı görüşler mevcuttur.

Bir kısım yazarlar; söz konusu hükümün BK. 104/1¹⁷⁴ kapsamına girdiğini, bu sebeple borçlu aleyhine icraya veya mahkemeye müracaat tarihinden itibaren faiz işletilebilmesinin mümkün olabileceğini kabul etmektedir.¹⁷⁵

Diğer kısım ve çoğunluğun görüşü ise, kanun koyucunun amacının temerrüt faizine faiz işletilmeyeceği şeklinde olduğu bu sebeple temerrüt faizine faiz işletilmesinin mümkün olmadığı şeklindedir.¹⁷⁶ Yargıtay da pek çok kararında dava ve takip tarihinden itibaren dahi temerrüt faizi istenemeyeceğini belirtmiştir.¹⁷⁷

Kanımızca, ilk görüş 104. maddenin birinci fıkrasında sözü geçen faiz “kapital faiz”¹⁷⁸ olarak kabul edildiğinden hatalıdır. İlk görüşü bu sebeple kabul etmek mümkün

¹⁷² H., Oser; W SCHÖNENBERGER; *Borçlar Hukuku İkinci Bölüm*, Çeviren: Recai Seçkin, Ankara, 1950, s. 766

¹⁷³ Hikmet Sami Türk; “*Temerrüt Faizi Bileşik.....*”s.169

¹⁷⁴ “*Faiz veya mütedahil iratların yahut bağışladığı bir miktar paranın tediyesinden temerrüt eden borçlu bunlar için geçmiş günler faizini ancak icraya veya mahkemeye müracaat gününden itibaren tediye mecburdur.*”

¹⁷⁵ Mustafa Uyar; *Temerrüt Faizi*, s.52

¹⁷⁶ Kenan Tunçomağ, *Borçlar Genel*, s. 921, Yüksel Turgut; *Türk Borçlar Hukukunda Faiz*s.50, Cavit Karal; *Faiz II*, ABD, S: 2, 1981, s. s. 337, Hayri Domaniç, Erol Ulusoy; *Ticaret Hukukunun*, s. 58

¹⁷⁷ Yargıtay 19. HD. 15.03.2006 tarih 2005/ 7340 E., 2006/ 2577 K Sayılı kararı, Sinerji Yazılım, “*B.K.’nun 104/son maddesi hükmüne göre işlemiş temerrüt faizine tekrar faiz işletilmesi yasaya aykırıdır. Bu nedenle takip sonrası dönemde sadece asıl alacağı faiz işletilmesine olanak sağlayacak şekilde hüküm kurulması gerekirken, yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir*”,

Yargıtay 19 HD. 18.11.2005 tarih, 2005/ 2214E. 2005/ 11418 K. Sayılı kararı, Sinerji Yazılım, “*Takipten önce işleyen faiz alacağına takipten sonra yeniden faiz uygulanmasına olanak sağlayacak şekilde hüküm kurulması B.K.nun 104/son maddesine aykırıdır*”

Yargıtay 19.HD. 21.05.2004 Tarih, 2003/ 8318 E., 2004/ 6009 K. Sayılı Kararı, Kazancı Bilgi İçtihat Bankası, “*Takip tarihine kadar hesaplanıp talep edilen temerrüt faizine takip tarihinden sonra faiz yürütülmesinin BK’ nun 104/ son maddesine aykırılık teşkil edeceği düşünülmeyen yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir.*”

¹⁷⁸ Senai Olgaç; *Türk Borçlar Kanunu Şerhi Genel Hükümler*, Ankara, 1976, s. 421 “Mahkemece hükmedilen faiz temerrüt faizi olup Borçlar Kanununun 104 üncü maddesinin son fıkrası hükmü dairesinde temerrüt faizine faiz yürütülmeyeceğine ve faiz müddeabihe ilave edilerek müddeabihe birlikte faize tabi tutulması kanuna aykırı olduğuna dair hüküm (istenilen faiz Borçlar Kanununun 104 üncü

değildir. Kanun koyucunun amacına uygun olarak, borçlunun yükünü daha da ağırlaştırmamak için temerrüt faizine faiz işletilmesinin mümkün olmadığını kabul eden ikinci ve çoğunluğun görüşüne bu sebeple katılmaktayız.

104/III'te sadece temerrüt faizinin ödenmesinde temerrüde düşülmesi halinde faiz işletilemeyeceğinden bahsedilmekte olması dışında başka herhangi bir ifade yer almaması, taraflara önceden yapacakları sözleşmeye “temerrüt faizine faiz işletilmesi” şeklinde bir hüküm koyma imkanı tanıyacak mıdır?

Söz konusu hükmün emredici nitelikte olduğu doktrin¹⁷⁹ ve Yargıtay¹⁸⁰ tarafından kabul edilmektedir. Bu sebeple, tarafların yapacakları sözleşmeye bu yönde bir hüküm koymaları halinde bu hüküm geçerli kabul edilmeyecektir.¹⁸¹

2.3.1.3. 3095 Sayılı Kanundaki Bileşik Faiz Yasağı

3095 Sayılı Kanunun 3. maddesi

“ Kanuni faiz ve temerrüt faizi hesaplanırken mürekkep faiz yürütülemez.

Bu konuya ilişkin Türk Ticaret Kanunu hükümleri saklıdır”

Hükmü ile Türk Ticaret Kanunu Hükümleri saklı kalmak üzere bileşik faiz yasaklanmıştır. Hükmün lafzına bakıldığında, Ticaret Kanunu dışında anapara ve temerrüt faizinde bileşik faizin kaldırılmış olduğu sonucu çıkarılabilir. Ancak doktrinde söz konusu kanunun gerekçesine dayanılarak, kanun koyucunun amacının Türk Ticaret Kanunu dışında bileşik faize ilişkin düzenlemeleri(Borçlar Kanunu madde 308 ve 104 ile İİK 196) kaldırmadığı ve sınırlama getirmediği, 3095 Sayılı Kanunun genel bir kanun olduğu oysa İcra İflas Kanunu ve Borçlar Kanunu’ nun özel kanun olduğu, bu sebeple özel ve istisnai hükümler olmaları nedeniyle uygulanmaya devam edecekleri

maddesinin birinci bendinde yazılı resülmal faizi olmayıp geçmiş günler faizinden ibaret bulunmasına ve kararda gösterilen mucip sebeplere binaen) tasdik edilmiştir.(İİD.19.01.1956, T., E. 50, K. 201)”

¹⁷⁹ Aslan Kaya; *Adi ve Ticari İşlerde....*, s. 362, Hikmet Sami Türk; *“Temerrüt Faizi Bileşik”*, s.170, dn.104

¹⁸⁰Yargıtay 11. HD. 05.10.2006 tarih 2005/ 8686 E.,2006/ 9801 K. Sayılı kararı, Sinerji Yazılım, “Somut olayda mahkemece hüküm altına alınan faiz borcuna yeniden faiz yürütülmeden takibin devamına karar verilmesi gerekirken, takibe konulmuş bir asıl alacak miktarı da varmış gibi hükmün karışık ve infazda duraksama yaratacak şekilde kurulması ile faiz uygulanmasına da karar verilmesi suretiyle Borçlar Kanunu'nun 104/son maddesinde belirtilen ve kısaca <faize faiz işletilmesi yasağı> şeklinde ifade edilebilecek emredici nitelikteki düzenlemeye de aykırı davranılması isabetsizdir”

Yargıtay 11. HD. 17.05.1999 Tarih, 1999/ 2223 E., 1999/ 4038 K. Sayılı kararı, Kazancı Bilgi İçtihat Bankası, “Borçlar Kanununun 104 üncü maddesinin son fıkrası “ Geçmiş günler faizinin tediyesinde temerrüt sebebi ile faiz yürütülmez” hükmüne amirdir. Birikmiş faiz alacağına faiz işler şeklinde karar tesisi mümkün değildir.” kararında 104. maddenin üçüncü fıkrasının emredici nitelikte olduğunu belirtmiştir.

¹⁸¹ Aslan Kaya; *Adi ve Ticari İşlerde....*, s. 362

ileri sürülmektedir.¹⁸² Biz de kanun koyucunun hükmü getirme gerekçesine ve Borçlar Kanunu ve İcra ve İflas Kanunu' nun özel kanun olmasına dayanan bu görüşe katılmaktayız.

Ayrıca kanun koyucu maddede Türk Ticaret Kanununda olduğu anapara için yine 1. maddesinin de kenar başlığı olan kanuni faiz terimini tercih etmesine rağmen, Ticaret Kanununun aksine temerrüt faizi için kanuni faiz terimini kullanmamıştır.¹⁸³ Bu hüküm Borçlar Kanununun 104/ son ve 308/ 3 ile paralellik göstermektedir.¹⁸⁴ Maddede kısaca, adi işler açısından bileşik faiz yasaklanırken, ticari işler saklı tutulmuştur.

2.3.1.4. Türk Ticaret Kanunundaki Bileşik Faiz Yasağı

Türk Ticaret Kanununun 8. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında bileşik faiz konusunda istisnalar getirilmiştir. Kanunda istisnalar gösterilerek, kural olarak mürekkep faiz anlaşmalarının hükümsüz olduğuna işaret edilmiş, yasaklamaya ilişkin direk bir hükme yer verilmemiştir.

2.3.1.5. 5464 Sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunundaki Bileşik Faiz Yasağı

Kredi kartları, insanları yüklü para taşımanın risklerinden koruyan, gerektiğinde nakit para çekimi yapılabilen, günlük yaşamda giderek yaygınlaşan hatta vazgeçilmez olan ödeme araçlarıdır. Hayatımızda bu kadar önemli olan kredi kartlarının bilinçsiz kullanımının bir takım sıkıntıları da beraberinde getirdiği inkar edilemez bir gerçektir. Hukuki problemler genellikle kredi kartlarına uygulanan faizlerden kaynaklanmaktadır. Bu sebeple 4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanununa 4822 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile eklenen 10/A ile kredi kartlarına ilişkin düzenleme yapma ihtiyacı doğmuştur. Ancak bu düzenleme de yeterli olmamış, 01.03.2006 tarihinde 5464 Sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu yürürlüğe girmiştir.¹⁸⁵ Söz konusu Kanun TKHK' nun 10/A maddesini yürürlükten kaldırmamıştır. 5464 Sayılı Kanun banka kartları ve kredi

¹⁸² Hikmet Sami Türk; "Temerrüt Faizi Bileşik...", s.171, Mehmet Helvacı; *Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para....*, s. 102

¹⁸³ Mehmet Helvacı; *Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para....*, s. 36, dn.87: "3095 Sayılı Faiz Kanunu'na sonradan eklenen 4/ A maddesine ise kullanılan terminoloji anapara faizi için akdi faiz, temerrüt faizi için gecikme faizi olarak değişmiştir. Her ne kadar madde sonradan kanununa eklenmişse de, kanun koyucunun faizi açıklayan terim seçimi konundaki özensizliğini göstermek bakımından önemlidir.

¹⁸⁴ Hikmet Sami Türk; *Temerrüt Faizi Bileşik*, s. 172,

¹⁸⁵ RG. 01.03.2006, S. 26095

kartları ile ilgili düzenlemeler getirmiş, kart hamilinin tüketici olması halinde 10/A maddesinin önüne geçen özel nitelikte bir yasadır.

5464 Sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanununun kabulünden önceki dönemde, 4077 Sayılı Yasanın 10/A maddesine göre işlem yapılmaktaydı. Ancak söz konusu madde, kredi kartı sözleşmelerini tüm unsurları ile düzenlemediğinden, sözleşmeler, Anayasa' nın 47. maddesi ve Borçlar Kanunu 19. maddesi gereği sözleşme serbestisine dayanılarak düzenlenmekte, çoğu emredici nitelikteki hükümleri ihlal etmekteydi.¹⁸⁶ Ayrıca kredi kartları her ne kadar tüketici kredisinin bir çeşidi olarak kabul edilse de, genellikle kredi kartı işlemlerini ticari iş olarak kabul edip, bileşik faiz uygulaması eğilimi hakimdi.¹⁸⁷

Tüketici kredisinin bir çeşidi olan kredi kartlarında böyle zorlama bir yorum yaparak bileşik faiz uygulanmasını sağlamak gerek bileşik faize gerek tüketici kredilerine ilişkin mevcut düzenlemelerle bağdaşmamaktadır. Şöyle ki, kredi veren tarafından tüketiciye kullandırılan kredi olarak tanımlayabileceğimiz¹⁸⁸ tüketici kredilerinin kredi veren ve kredi alan olmak üzere iki tarafı bulunmaktadır.¹⁸⁹ Buna göre,

Tüketici: TKHK'nun 3. maddesi tüketiciyi, bir mal veya hizmeti ticari veya mesleki olmayan amaçlarla edinen, kullanan veya yararlanan gerçek ya da tüzel kişi olarak tanımlamıştır. Avrupa birliğinin tüketici kredileriyle ilgili direktifinde, gerçek kişi tüketici olarak kabul edilirken, tüzel kişiler kabul edilmemiştir. Yargıtay da bu doğrultuda kararlar vererek, şirketlerin aldıkları kredilerin mesleki ve ticari amaçlı olduğunu, şirketlerin aldıkları kredilerin genel kredi kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini, tüketici kredisi kapsamında nitelendirilemeyeceğini belirtmiştir.¹⁹⁰ Söz konusu tanımda yer alan, “ tüzel kişi” den kasıt ise, dernek gibi ticari olmayan tüzel

¹⁸⁶ Şükran Ekecik; “*Kredi kartları...*”, s.257

¹⁸⁷ Cengiz İlhan; *Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi*, Ankara, 2007, s. 215

¹⁸⁸ 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun' un 10. maddesinde tüketici kredisi, tüketicilerin bir mal veya hizmet edinmek amacıyla kredi verenden nakit olarak aldıkları kredi olarak tanımlanmıştır. Söz konusu madde, sadece nakit olarak verilen kredileri düzenlemiş gibi gözükmektedir. Ancak, taraflardan birinin tüketici olduğu her işlem Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanunun 2. maddesi gereğince tüketici işlemi kabul edilerek bu kanun kapsamına gireceğinden, tüketicinin mesleki veya ticari bir amaç olmaksızın kredi kurumlarından hangi ad altında olursa olsun aldığı kredilere ilişkin sözleşmeler tüketici işlemidir ve Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a tabidir.

¹⁸⁹ Aydın Zevkliler, Murat Aydoğdu; *Tüketicinin Korunması Hukuku*, Ankara, 2004, s. 283 Bunun dışında, “*herhangi bir mal veya hizmetin satın alınması tedarik edilmesi amacıyla ve mutlaka ticari amaçlar dışında yararlanmak kaydıyla, gerçek veya tüzel kişilere- onlara duyulan kişisel güven ve gelir ile mal varlıksal durumları dikkate alınarak, banka veya finans kurumları tarafından, ödünç, avans veya mali yardım şeklinde, önceden belirlenmiş koşullarla geri ödenmek üzere verilen kredi biçiminde tanımlanmaktadır.*” Bkz. Yılmaz Aslan, *Tüketici Hukuku.*, s. 335

¹⁹⁰ Selçuk Öztekin; *Genel Olarak Tüketici Kredileri ve Tüketici Kredilerinde Kişisel Teminatlar*, Bankacılar Dergisi, 2008, sayı: 67, s. 7

kişilerdir. İstisnai olarak, şirketlerin yaptıkları kredi işlemlerinin mesleki ve ticari amaçlı olmadığı hallerde aldıkları kredilerin tüketici kredisi kapsamında değerlendirilmesi gerekmekte, bu nedenle de her somut olay ayrı olarak değerlendirilmelidir.¹⁹¹ Bankalar da tüketici kredisi için gerçek kişi olma şartı aramaktadır.

Kredi Veren: TKHK'nun 3. maddesi kredi vereni, mevzuatları gereği tüketicilere nakit kredi vermeye yetkili olan banka, özel finans kuruluşu ve finansman şirketleri olarak tanımlamıştır. Söz konusu maddede yapılan tanımdan, banka, özel finans kuruluşu ve finansman şirketleri dışında kişilerle yapılan kredi sözleşmelerinin tüketici kredisi kapsamı dışında kaldığı sonucu çıkmakta ise de, TKHK'nun 2 maddesine göre taraflardan birinin tüketici olduğu her işlem tüketici işlemi olarak kabul edileceğinden, maddede sayılanlar dışında kalanlardan alınan tüketici kredilerinin de kıyas yoluyla bu madde kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir.¹⁹²

Bu açıdan, tüketici kredisi sözleşmesinde kredi veren banka ya da benzer finans kurumu ile tüketici arasındaki yapılacak sözleşmenin TTK 3 ve 21' in yollamasıyla ticari iş olduğu söylenebilir de, bileşik faiz uygulanabilmesi mümkün değildir. Şöyle ki, TTK 8. maddede öngörülen bileşik faiz istisnası, cari hesap sözleşmeleri ile yalnız borçlu bakımından ticari iş niteliğindeki ödünç sözleşmelerini kapsamaktadır. Taraflardan birinin banka olması dolayısıyla tüketici ile yapılan sözleşme ticari iş olsa bile, tüketicinin tacir olmaması nedeniyle borçlu bakımından ticari iş niteliğinde değildir, bu sebeple de bileşik faiz uygulanması mümkün değildir. Kaldı ki taraflardan birinin ticari amaç olmaksızın kredi kartı kullanan öğrenci, ev hanımı ve memur olduğu düşünülürse bileşik faiz hükümlerini uygulamanın mümkün olmayacağı anlaşılacaktır.¹⁹³

Nitekim 5464 Sayılı Banka kartları ve Kredi Kartları Kanununun 26. maddesi ile uygulamadaki boşluk doldurarak sorun çözüme kavuşturulmaya çalışılmıştır.

5464 Sayılı Kanununun 26 Maddesi

“Dönem borcunun bir kısmının ödenmesi halinde kalan hesap bakiyesi üzerinden faiz hesaplanır. Kalan hesap bakiyesine, asgari tutar ve üzerinde ödeme yapılması durumunda akdi faiz, asgari tutarın altında ödeme

¹⁹¹ Cemre Kocaçimen; Nil Nazlı Yukarıç; “Tüketici Kredileri”, Hukuk Gündemi Dergisi, sayı,5, Ankara, 2006, s. 76-77

¹⁹² Selçuk Öztekin; Genel Olarak Tüketicis.7

¹⁹³ Hayri Domanic; İlmî Makalelerim II, “Aşırı Kredi Kartı Faizlerinden Doğan Sorumluluklar, Ödenmiş Bulunan Aşırı Faizlerin Geri Alınma İmkanları”, İstanbul, 2008, s.4

yapılması durumunda ise gecikme faizi uygulanır. Temerrüt hali de dahil olmak üzere, kart uygulamasından doğan borçlarda bileşik faiz uygulanmaz.”

Şeklindeki hükmü ile kredi kartı borçlarına hangi faiz türünün yürütüleceği, hangi faiz uygulamasının yasak olduğunu düzenlemiştir.

Görüleceği üzere bileşik faiz uygulaması kanunda açıkça yasaklanmıştır. Herhangi bir istisna öngörülmemiştir. Madde gerekçesinde de

“...Ayrıca, temel kanunlarda öngörülmüş olmasına rağmen tüketicinin korunması ve uygulamalardaki sorunların önüne geçilebilmesi amacıyla, temerrüt hali de dahil olmak üzere, kart uygulamasından doğan borçlarda bileşik faiz uygulanamayacağı hükme bağlanmıştır.”

Tüketicinin korunması için bileşik faizin kesin olarak istisnasız bir şekilde yasaklandığı belirtilmiştir.

Bu açık hükme rağmen kredi kartlarında bileşik faiz uygulanmasına yönelik olarak, sözleşmelere hüküm koyulursa, bu hükümler geçersiz kabul etmek gerekir.

Ancak kredi kartlarında, kart borcunun asgari tutarının son ödeme tarihini takip eden üç ay içinde ödenmemesi halinde, kart çıkaran kuruluş tarafından kart hamiline bildirim yapılır ve bildirimden itibaren bir ay içinde borcun ödenmemesi halinde hesap kat edilir. Hesabın kat edilmesi tarihine kadar işleyen gecikme faizi, anaparaya eklenerek, faizin kat edilmesinden sonra bu toplam meblağ üzerinden gecikme faizi yürütülmesi suretiyle faize faiz işletilmesi mümkündür. Ancak burada teknik anlamda bileşik faiz olup olmadığı tartışılabilir. Söz konusu durumda anaparaya eklenen temerrüt faizinin faiz niteliğinden çıkıp anapara alacağına dönüştüğü, bunun üzerinden işletilen faizin bileşik faiz olmadığı düşünülebilir.¹⁹⁴

Kanımızca borçlunun anapara alacağına işletilen faiz borcunun varlığını ve miktarını kabul ederek belli bir tarihte ödeyeceği yolunda taahhütte bulunmuş olması halinde anapara alacağına dönüşen bir faiz alacağı söz konusu olacaktır. Borçlu tarafından kabul edilmeyen faiz borcu anapara alacağına dönüşmeyeceğinden böyle bir alacağa faiz işletilmesi bileşik faiz olarak kabul edilebilecek ve BK. 104/ 3' e aykırılık teşkil edecektir.

¹⁹⁴ Yeşim Aker; “Kredi Kartı Borcuna Yürütülecek Faiz”, Hüseyin Ülgen’e Armağan; Cilt 2, İstanbul, 2007, s.1258

Tüm bunlar dışında, kredi kartının mal ve hizmet alımlarında kullanılması halinde, borca doğrudan faiz işletilmesi mümkün olmamakta, son ödeme tarihine kadar faiz işletilememektedir. Faiz yürütülebilmesi için, borcun muaccel olması ve kart hamilinin hesap özetinde belirtilen tutarı kısmen veya tamamen ödememesi gerekmektedir.¹⁹⁵ Ve kredi kartı sözleşmesinde, 5464 Sayılı Kanununun 26. maddesi gereği, bir hesap dönemine ait toplam borç miktarına son ödeme tarihinden önceki bir tarih itibarıyla faiz yürütüleceğine ilişkin düzenlemeler geçersiz kabul edilmiştir.

2.3.2. Vade Farkı Alacağına Yürütülen Faizin Bileşik Faiz Olup Olmadığı

Vade farkı, mevcut yasalarımızda düzenlenmemiş, doktrinde ve uygulamada tartışmalı bir kavramdır. Bu sebeple üzerinde uzlaşma sağlanmış bir tanımını yapabilmek oldukça güç olmakla birlikte, vade farkının enflasyonist bir ekonomik yapının sonucu olarak, doğduğunu söylemek mümkündür.¹⁹⁶ Vade farkının yasal dayanağı konusunda, bazı yazarlar BK.m. 182/2 ve BK.210/1'i gösterirken¹⁹⁷, bazı yazarlar sadece BK.210' u göstermektedirler.¹⁹⁸ vade farkının talep edilebilmesi için sözleşmede vade farkı kaydının bulunması veya vade farkına ilişkin sözleşme yapılması, taraflar arasında vade farkı uygulamasının benimsenmiş olması, vade farkının uygulanması konusunda ticari örf ve adet bulunması gerekmektedir.¹⁹⁹

Vade farkının hukuki niteliği konusunda ise doktrin ve uygulamada farklı görüşler mevcuttur. Vade farkının cezai şart niteliğinde olduğu görüşü yanında, temerrüt faizi , asıl alacağın bir kısmı²⁰⁰ ve anapara faizi olduğunu ileri süren düşünce ve kararlar bulunmaktadır.

¹⁹⁵ Yeşim Aker; “Kredi Kartı Borcuna....”, s.1244-1245

¹⁹⁶ Mehmet Bahtiyar; “Sözleşmede Vade Farkı Kaydı ve Bu Kayda Dayalı Alacağın Hukuki Niteliği”, Ünal Tekinalp’e Armağan, Cilt 1, s.47-65, İstanbul, 2003, s.47

¹⁹⁷ Şerafettin Şirin; *Ticaret Hukukunda Faiz.....*, s.28

¹⁹⁸ Emel Deynekli, Sedat Kısa; *Açıklamalı –İçtihatlı Faiz*,s.18-19

¹⁹⁹ Murat Aydoğdu, *Vade Farkı ve Uygulaması*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2008, s. 29

²⁰⁰ Yargıtay 19. HD. 22.10.1996 Tarih, 1996/ 2687E, 1996/ 9344 K. Sayılı Kararı: “ Vade farkı, taraflar arasında yapılan sözleşme veya bu yönde benimsenen bir uygulama nedeniyle ya da faturalarda yer alan bu yoldaki isteme borçlunun karşı çıkmaması nedeniyle fiili ödeme tarihinde, mal veya hizmet bedeline öngörülen oranda ekleme yapılmak suretiyle alacağın ulaştığı miktarı belirleyen bir unsur olup, bu niteliği itibarıyla vade farkının faiz olarak kabulü mümkün bulunmadığından, bu yöndeki talepler hakkında BK’ nun 113/ 2 maddesinin uygulama olanağı bulunmamaktadır.” Bkz., Murat Aydoğdu, *Vade Farkı ve Uygulaması*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2008, s. 14

Yargıtay'ın da bu konudaki görüşleri istikrarlı değildir. Yargıtay bazı kararlarında vade farkının faiz niteliğinde olmadığını kabul ederken²⁰¹, bazı kararlarında temerrüt faizi olarak nitelendirmiştir.²⁰²

Yargıtay, vade farkını, faiz olarak nitelediği kararlarında bunlara faiz uygulanamayacağını, faiz olarak nitelemediği kararlarında ise faiz uygulanabileceği içtihatlarında bulunmuştur.²⁰³

Vade farkının hukuki niteliğinin ortaya konulması vade farkına işletilecek faiz açısından önem taşımaktadır. Daha açık anlatımla vade farkının anapara veya temerrüt faizi olarak kabul edilmesi BK m.104' de yer alan bileşik faiz yasağının uygulanması noktasında farklılık yaratacaktır.

Vade farkının temerrüt faizi olarak kabul edilmesi halinde vade farkı alacağına, BK m. 104/3 gereği faiz işletilemeyecektir. Temerrüt faizine dava veya takip tarihinden itibaren dahi faiz işletilmesi mümkün olmadığından, başka bir anlatımla bu hükmün emredici niteliğinden ötürü, vade farkının temerrüt faizi olarak kabulü durumunda bileşik faiz uygulamasından söz etmek mümkün olmayacaktır. Ancak vade farkının anapara alacağı olarak kabul edildiği durumda ise, BK m.104/ 1' e göre icraya veya mahkemeye başvuru tarihinden itibaren, işlemiş vade farkı alacağına temerrüt faizi işletilebilecektir.²⁰⁴ Bu durumda faize faiz işletilmesi söz konusu olacağından teknik anlamda bileşik faiz uygulanabileceğini söylemek mümkündür. Her halükarda, taraflar

²⁰¹ Yargıtay 15 HD. 07.03.2007 Tarih 2006/ 460 E.,2007/ 1435 K. Sayılı kararı,, Sinerji yazılım, “...Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 17.11.1999 gün 1998/19-933 Esas, 1999/950 Karar sayılı kararı ile Dairemizin 16.05.2005 gün 2004/5199 Esas 2005/ Karar sayılı kararlarına göre vade farkı faiz değildir. Temerrüt tarihine kadar uygulanması mümkün olup, temerrüt tarihinden itibaren asıl alacağına eklenmek suretiyle temerrüt faizi uygulanır. Somut olayda kabul edilen asıl alacak ile takip tarihine kadar hesaplanan vade farkı alacağı toplamından takip tarihinden itibaren istenilen aylık %6 faizin yasal faiz oranından fazla olması nedeniyle değişen oranlarda avans faizi uygulanmak suretiyle takibin devamına karar verilmesi gerekirken,vade farkının akdi faiz niteliğinde olduğunun kabulü ile yazılı şekilde hüküm tesisi doğru olmamıştır”Yargıtay 19 HD. 15.01.2001 Tarih, 2000/ 6296 E., 2001/ 208 K. Sayılı Kararı: “Vade farkı, taraflar arasında borcun vadesinde ödenmemesi halinde mal ve hizmet bedeline belirlenen oranda eklenme suretiyle, borcun ulaştığı miktarı belirleyen bir unsur olup; faiz niteliğinde değildir. bu sebeple, borcunun temerrüde düştüğü tarihten itibaren vade farkı alacağına faiz uygulanır.” Bkz. Kazancı İçtihad Bankası,

²⁰²Yargıtay 11 HD. 28.03.1991 Tarih, 1991/ 9073E., 1991/ 2221 K. Sayılı kararı, Sinerji Yazılım “... Taraflar arasında düzenlenen sirkülerde, emtianın teslimini izleyen 40 gün içinde ödenmeyen satış bedeline geçen her ay için ödenmesi öngörülen % 6 oranındaki vade farkı, hukuken ödenmesi gereken ve oranı sözleşme ile belirlenen bir temerrüt faizi niteliğindedir. BK' nun 104/3. maddesine göre birikmiş temerrüt faizine faiz yürütülmesi yasaktır”

²⁰³ Çetin Arslan, Mustafa Kırmızı; *Türk Hukukunda Faiz*, s. 28

²⁰⁴ Mehmet Bahtiyar; *Sözleşmede Vade Farkı Kaydı*...,s.59

arasında cari hesap sözleşmesinin varlığı veya borçlunun ticari işletmesiyle ilgili borçlar açısından bileşik faiz uygulanması mümkün olacaktır.²⁰⁵

²⁰⁵ Oğuz Kürşat Ünal; “TK.m.23 Uygulamasında Faturada Vade farkı Kaydı”, Ünal Tekinalp’ e Armağan, Cilt 1, s. 163-168, İstanbul, 2003, s. 165

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BİLEŞİK FAİZ YASAĞININ İSTİSNALARI

3.1. BİLEŞİK FAİZ YASAĞININ İSTİSNALARI

3.1.1.BK. m. 104/1-2'de Düzenlenen İstisna

Faize faiz işletilmesi kural olarak yasak olmakla birlikte, Borçlar Kanununun 104. maddesinin birinci fıkrası “*Faiz veya mütedahil iratların yahut hibe ettiği bir miktar paranın tediyesinden temerrüt eden borçlu bunlar için geçmiş günler faizini ancak icraya veya mahkemeye müracaat gününden itibaren tediye mecburdur.*” Hükümü ile faize faiz işletilmesine olanak tanımıştır.

Fıkra, faizlerin, iratların veya bağışlanan bir miktar paranın ödemesinde temerrüde düşen borçlu aleyhine ancak, icraya veya mahkemeye başvuru tarihinden itibaren temerrüt faizi yürütülebileceğini düzenlemiştir. Söz konusu madde istisnai nitelikte olup, sadece maddede belirtilen para borçları bakımından geçerlidir, kıyas yoluyla başka para borçlarına uygulanması mümkün değildir.²⁰⁶ Kanun koyucunun böyle bir hüküm tesis etmesindeki neden, faiz ve iratların yatırım amacıyla gelir getirecek biçimde kullanılmasının çok sınırlı uygulamaları olmakla birlikte yaygın olmaması, bağışlamada ise, bağışlayanın bir karşılık beklemeksizin alacaklıya kazandırmada bulunduğu düşüncesine dayanmaktadır.²⁰⁷ Bu sebeple, gelir elde amacının olmadığı faiz ve iratlar ile karşılıksız kazandırma amacı olan bağışlamada temerrüdün oluşumundan itibaren faiz işletilmesine gerek görülmemiştir.²⁰⁸ **BARLAS**, bağışlama açısından bağışlamada bulunan kişiye karşı daha toleranslı davranılmasının, irat miktarı yüksek olması halinde

²⁰⁶ Yargıtay, HGK, 09.10.2002 tarihli 2002/12-709 E., 2002/ 781 K. Sayılı kararı “.... istisnai nitelikteki bu düzenleme sadece maddede sayılan para borçları bakımından geçerlidir. Kıyas yoluyla daha başka para borcu tiplerine uygulanamaz. Faizlerin ve iratların gelir getirecek biçimde yatırım amacıyla kullanılması mutad olmayıp, sadece çok sınırlı bir çerçevede bu yola gidilebilir. Bu yüzden faiz ve iratların temerrüdün oluşumundan itibaren faize tabi tutulmasına gerek görülmemiştir.” şeklindedir., Nami Barlas; *Para Borçlarının İfasında*, s. 175

²⁰⁷ Andreas Von TUHR; *Borçlar Hukuku Umumi*, s. 618, Nami Barlas; *Para Borçlarının İfasında*, s.175

²⁰⁸ Nami Barlas; *Para Borçlarının İfasında*, s.175

yatırıma elverişli hale gelen iratlar hariç olmak üzere iratlar bakımından da gösterilen gerekçelerin isabetli olduğunu; ancak faize ilişkin olarak kapital faiz oranlarının yükselmesi halinde kapital faizinin yatırıma elverişli olacağından bu gerekçenin tartışmalı hale geleceği düşüncesindedir.²⁰⁹

Temerrüt faizine ilişkin yapmış olduğumuz açıklamalarda temerrüt faizine dava veya takip tarihinden itibaren dahi faiz işletilemeyeceğini belirtmiştik. Peki anılan hükümde bahsedilen faiz ile kastedilen nedir? 104/ 1’de yer alan faiz ile kastedilen “**KAPİTAL**”²¹⁰ faizi olup, temerrüt faizi buna dahil değildir. Yargıtay²¹¹ ve doktrin²¹² de maddede geçen faizin anapara(kapital) faizi olduğu konusunda hem fikirdir.²¹³ Söz konusu maddeye göre kapital faizlerinin ödenmesinde temerrüde düşülmesi halinde, temerrüt faizi kural olarak, icraya ve mahkemeye başvuru tarihinden itibaren başlayacaktır. Kapital faizi akdi veya kanuni olabilir.²¹⁴

Fıkıradaki geçen faiz kapital faizi olduğuna göre kapital(anapara) alacağına dönüşmüş temerrüt faizi alacağı açısından bu maddenin uygulanması mümkün olacak mıdır? Doktrinde bazı yazarlar, tarafların borç miktarı öğrendikten sonra anlaşma yaparak işlemiş olan temerrüt faizlerinin anaparaya eklenmesi konusunda anlaşmaları halinde alacağın anapara alacağına dönüşeceğini, dolayısıyla bunlara yeniden faiz

²⁰⁹ Nami Barlas; *Para Borçlarının İfasında*, s. 176

²¹⁰ Yargıtay 12. HD. 28.11.2008 Tarih, 2008/ 17758 E., 2008/ 21172 K. Sayılı kararında “ *Alacaklıya ait bir miktar para meblağının faiz geliri elde etmek amacıyla ödünç verilmesi veya herhangi bir şekilde borçluda kalması üzerine faiz ödenmesi öngörülmüş ise bu durumda kapital faizi söz konusu olup, bu faiz alacağı ile ilgili faiz yürütülmesi mümkündür. Takip konusu alacak, kapital faizi alacağı olmadığından mahkemeye şikayetin kabulü yerine reddi isabetsizdir.*” Diyerek kapital faizini açıklamış ve kapital faizine faiz yürütülebilmesinin mümkün olduğunu belirtmiştir.

²¹¹ Yargıtay HGK’ nun 31.03.2004 Tarih, 2004/ 12-162 E., 2004/ 182 K. Sayılı “... Zira, 104/1. maddedeki "faiz" terimi, temerrüt faizini değil, kapital (ana para) faizini ifade etmektedir. Her ne kadar, anılan hükümde açıkça ana para veya kapital faizi terimleri kullanılmamış ise de, 104. maddenin bir bütün olarak ele alınması halinde varılacak sonuç budur: Zira, birinci fıkrada, tür ayırımı yapmaksızın genel olarak faiz alacağına ayrıca faiz yürütülmesine (başlangıç tarihi itibarıyla sınırlama getirilerek de olsa) izin verilmiş; sadece faizin başlangıç tarihi dava veya icra takibi tarihine kadar ileriye götürülmüş; buna karşılık son fıkrada, tür ayırımı yapılmak suretiyle, açıkça geçmiş günler (temerrüt) faizinden söz edilip, buna hiçbir surette (Mahkemeye veya icra dairesine başvurma tarihinden itibaren dahi) ayrıca faiz yürütülemeyeceği belirtilmiştir. Bu düzenlemelerden çıkan sonuç, birinci fıkradaki "faiz" terimiyle "kapital faizi" nin kastedilmiş olduğudur. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 9.10.2002 gün ve E:2002/12-709, K: 2002/781 sayılı kararında da aynı sonuç benimsenmiştir. Öğretide baskın görüş de bu yöndedir” Yargıtay HGK 09.10.2002 Tarih, 2002/ 12-709 E., 2002/ 781K. Sayılı “B.K. 104/1’de yer alan "FAİZ" deyimini kastedilenin KAPİTAL FAİZİ olup, temerrüt faizleri buraya dahil değildir. Çünkü temerrüt faizlerine esasen dava veya takip tarihinden sonraki dönem için dahi temerrüt faizi yürütülmesi BK.md 104/f.iii ile yasaklanmıştır” kararları, Sinerji Yazılım

²¹² Yüksel Turgut; *Türk Borçlar Hukukunda Faiz.....*, s. 49(dn.), Nami Barlas; *Para Borçlarının İfasında*, s. 176, Reha Poroy, Hamdi Yasaman; *Ticari İşletme Hukuku*, İstanbul, 2007, s.83, Şükran Ekecik; *Türk Özel Hukukunda*, s. 18

²¹³ Hikmet Sami Türk; “*Temerrüt Faizi Bileşik*”, s.169, dn. 101, Mehmet Helvacı; *Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para.....*, s.124

²¹⁴ Nami Barlas; *Para Borçlarının İfasında*, s. 176

işletilebilmesinin mümkün olduğunu savunmaktadır.²¹⁵ Kanımızca da borçlunun anapara alacağına işletilen faizin miktarını kabul ederek belli bir tarihte ödeyeceği yolunda taahhütte bulunması halinde anapara alacağına dönüşen bir faiz alacağı olacak, bu durumda da faiz işletilebilmesi mümkün olabilecektir.

104. maddenin birinci fıkrası emredici nitelikte taşımadığı²¹⁶, yedek hukuk kuralı niteliğinde olduğundan, sözü edilen faiz alacağına sözleşmeyle temerrüt tarihinden itibaren faiz işletilebilmesi yönünde ya da başka şekilde hüküm koyabilmek mümkün olacaktır.²¹⁷ Ancak sözleşmeye konulan bu tür şartlar 104. maddenin ikinci fıkrasının “ *Bunun aksine dair her şart cezai şart hakkındaki hükümlere tevfikân takdir olunur.*” şeklindeki hükmü sebebiyle cezai şart hükümlerine tabi olacaktır.

Kanun koyucu, sözleşme ile borçlunun ağır faiz yükünden kurtarmak için böyle bir hüküm tesis ederek, 104. maddenin birinci fıkrasına aykırı olarak yapılan anlaşmaları cezai şart hükümlerine tabii kılmıştır. Daha açık anlatımla, taraflar, anapara faizine işletilecek temerrüt faizinin başlangıcını cezai şart koşullarına tabi olmak şartıyla belirleyebileceklerdir. Cezai şart hükümlerine tabi olmak ise, sözleşme hükümleriyle belirlenen şartların hakim tarafından aşırı bulunması halinde indirim uğrayabileceği anlamına gelmektedir.²¹⁸ Yani belirlenen tarihten itibaren anapara faizine işletilen temerrüt faizi, borçluyu ağır faiz yüküyle karşı karşıya bırakıyorsa, BK m.161/ 3’ e göre fahiş miktarda ise, hakim tarafından indirilebilecek, faizin başlangıç tarihini daha sonraki bir tarih olarak belirlenebilecektir.²¹⁹

Ancak Ticaret Kanununun 24. maddesi²²⁰ gereği tacirlerin bu indirimden yararlanması söz konusu olmayacaktır.²²¹ Mahkeme hakimi önüne gelen olayda cezai şartın fahiş olduğundan bahisle indirim yapabilmek için, öncelikle borçlunun tacir olup olmadığını

²¹⁵ Sabih Arkan; *Ticari İşletme Hukuku*, Ankara, 2001, s.80, Mustafa Uyar; *Temerrüt Faizi*, s. 148

²¹⁶ Şerafettin Şirin; *Muhasebe Hukukunda Cari Hesap*, s. 70

²¹⁷ Aslan, Kaya; *Adi ve Ticari İşlerde*....., s. 365, Nami Barlas; *Para Borçlarının İfasında*, s178, Şerafettin Şirin; *Muhasebe Hukukunda Cari Hesap*, s. 70

²¹⁸ Kenan Tunçomağ; *Türk Borçlar Hukuku Genel*....., s.105; Hayri Domaniç, Erol Ulusoy; *Ticaret Hukukunun*, s58

²¹⁹ Nami Barlas; *Para Borçlarının İfasında*, s. 178

²²⁰ “ *Tacir sıfatını haiz bir borçlu, Borçlar Kanununun 104. maddesinin 2 inci fıkrasıyla 161’inci maddesinin üçüncü fıkrasında ve 409’uncu maddesinde yazılı hallerde, fahiş olduğu iddiasıyla bir ücret veya cezanın indirilmesini mahkemeden isteyemez*”

²²¹ Mehmet Helvacı; *Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para*....., s.124, Hikmet Sami Türk; “*Temerrüt Faizi Bileşik*”....., s. 168, Yargıtay 19. HD., 29.01.2008 Tarih, 2007/ 6734 E., 2008/ 547 K. Sayılı “*Taraflar tacirdir. TTK’nın 24. maddesi uyarınca tacir sıfatına haiz bir borçlu BK’nın 161/3. maddesinde yazılı hallerde fahiş olduğu iddiası ile cezai şarttan indirim yapılmasını mahkemeden isteyemez.*”,

tespit edecektir.²²²Borçlu tacir bile olsa cezai şart miktarı tacirin mahvına yol açabilecek nitelikte ise, ahlaka ve adaba aykırı olduğu kabul edilerek indirim yapılabilecektir.²²³Bunun dışında gerçek kişi tacirler yaptıkları işin ticari işle ilgili değil olmadığını ispatlamaları halinde TTK 24. maddesi uygulanmayacaktır.²²⁴ Tacir olmayanlar açısından önem ifade etmesine rağmen, tacirler açısından pek bir anlam ifade etmeyecektir.²²⁵

Söz konusu maddenin içeriği Türk Borçlar Kanunu tasarısında içeriği aynen korunmuş, sadece arılaştırmaya gidilmiştir.²²⁶

3.1.2. Türk Ticaret Kanununda Öngörülen İstisnalar

3.1.2.1. Cari Hesapta ve Borçlu Bakımından Ticari İş Niteliğindeki Ödünç Sözleşmelerinde Bileşik Faiz

Türk Ticaret Kanunu'nun 8. maddesinin ikinci fıkrasına göre

“Üç aydan aşağı olmamak üzere faizin anaparaya eklenerek birlikte tekrar faiz yürütülmesi şartı, yalnız cari hesaplarla borçlu bakımından ticari iş mahiyetindeki karz akitlerinde muteberdir”

demek suretiyle ticari iş niteliğindeki karz akitleri ile cari hesap sözleşmelerinde bileşik faizin uygulanabileceğini hüküm altına almıştır.²²⁷

²²² Yargıtay 13. HD. 17.03.2003 Tarih, 2003/ 1952 E., 2003/ 3024 K. Sayılı “Ancak mahkemece davalı Eray'ın tacir olup olmadığı araştırılarak TTK'nun 24. maddesine göre tacir ise sözleşmedeki cezai şartın, tacir değil ise Borçlar Kanunu'nun 161/son maddesinde öngörülen şekilde cezai şartın tenkise tabi olup olmadığının tartışılarak, borçlunun ödeme kabiliyeti, sağladığı menfaat, kusur durumu ve borca aykırı davranışın ağırlığı ölçü olarak alınıp, fahiş olup olmadığı belirlenmeli ve hak, adalet ve nesafet kurallarına uygun ceza miktarı belirlenmelidir. Bu yönler gözetilmeden cezai şartın tümünden davalı Eray'ın sorumlu tutulması doğru değildir, bozmayı gerektirir.”, Yargıtay 13. HD. 28.01.2002 Tarih, 2001/ 12705 E., 2002/ 696 K. Sayılı “B.K.161/son maddesi hakime fahiş gördüğü cezai şartı indirme yükümlülüğünü vermiştir. Davalının tacir olup olmadığı araştırılarak borçlu davalının tacir olmadığına tespiti halinde cezai şartın aşırı olup olmadığı tartışılarak sonucuna göre hüküm kurulması gerekir.” Diyerek bu hususu vurgulamıştır.

²²³ Yargıtay 15 HD. 04.07.2008 Tarih, 2007/ 3434 E., 2008/ 4508 K. Sayılı “Gerçekten TTK'nun 24 ve BK'nun 161/son maddeleri uyarınca tacir olan bir şahsın cezanın fahiş olduğundan bahisle tenkisini istemeye hakkı bulunmamakta ise de, kararlaştırılan ceza borçlunun iktisaden mahfını mucip olacak derecede ağır ve yüksek ise adap ve ahlaka aykırı sayılarak tamamen veya kısmen iptali mümkündür. Nitekim bu husus Yargıtay içtihatları ile de benimsenmiştir (Hukuk Genel Kurulu'nun 20.03.1974 tarih, 1970/T-1053 E. - 222 K. sayılı kararı)”, bkz. Benzer nitelikte kararlar: 19 HD. 19.04.2007 Tarih, 2006/ 11401 E., 2007/ 3998 K., Yargıtay 19 HD. 18.05.2004 Tarih, 2004/ 9148 E., 2005/ 5709 K.

²²⁴ Oğuz İmregün; *Kara Ticareti Hukuku Dersleri*, İstanbul, 1971, s. 36

²²⁵ Şerafettin Şirin; *Muhasebe Hukukunda Cari...*, s. 70

²²⁶ <http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem23/yil01/ss321.pdf>,s.71: “Tasarının 120. maddesi, 818 sayılı Borçlar Yasasının 104 maddesine karşılık gelmektedir. Tasarının üç fıkradan oluşan 120. maddesinde faiz, irat ve bağışlamalarda temerrüt faizi düzenlenmektedir. 818 Sayılı Borçlar Kanununun 104. maddesinin kenar başlığında kullanılan “b. Faizin, mütedahil taksitlerin, bağışladığı mebalığın tediyesinde mütemerrit olan borçlu” şeklindeki ibare, Tasarıda “Faizlerde, iratlarda ve bağışlamada temerrüt faizi” şeklinde değiştirilmiştir.

Söz konusu bu hüküm Borçlar Kanununun 308. maddesinin kaldırılan son cümlesinin yerini almıştır.²²⁸Bileşik faizin uygulanabilirliği açısından hesap devresinin üç aydan aşağı olmaması gerektiği madde metninin lafzından anlaşılmaktadır. Başka bir deyişle, hesap devrelerinin üç aydan aşağı olmaması tarafların yapacakları sözleşmelerdeki bileşik faize ilişkin hükümlerin sınırını oluşturmaktadır.²²⁹Hesap devrelerinin üç aydan aşağı olamayacağına hüküm altına alınmasındaki amaç, daha kısa sürelerle bileşik faiz yürütülerek borçlunun durumunun ağırlaşması sonucunu önlemeye çalışmaktır.

3.1.2.2.Cari Hesapta Bileşik Faiz

Kural olarak, bileşik faiz yasaklanmış olsa da; cari hesaplar bakımından uygulanması konusunda istisnai bir durum olduğunu yukarıda belirttik. Cari hesabın niteliğini ve özelliklerini bilmeden cari hesapta bileşik faizi açıklamak güçleşecektir. Bu sebeple cari hesapta bileşik faizi açıklamadan önce, cari hesap sözleşmesi hakkında genel bilgi vermekte fayda görüyoruz.

3.1.2.2.1.Genel Olarak Cari Hesap Sözleşmesi

TTK 87. maddesine göre cari hesap sözleşmesi, iki kimsenin para, mal, hizmet ve diğer hususlardan dolayı birbirlerindeki alacaklarını ayrı ayrı istemekten karşılıklı olarak vazgeçip bunları kalem kalem borç ve alacak şekline çevirerek hesabın kesilmesinden çıkacak bakiyeyi isteyebileceklerine dair bulunan sözleşmeye denir.

Söz konusu madde cari hesabın tanımı ile birlikte unsurlarını da belirtmektedir. Buna göre cari hesabın unsurlarını

²²⁷ Yargıtay 13. HD. 20.11.1986 Tarih, 1986/ 5065 E., 1986/ 5628 K. Sayılı Kararı: “ Üç aylık mevduat hesabı çıkarıldıktan sonra bu miktarın, anaparaya eklenerek tekrar faiz yürütülmesi yalnız cari hesaplarla, borçlu bakımından ticari iş mahiyetindeki karz akitlerinde geçerlidir” için Bkz. Sinerji Yazılım, Yargıtay 11. HD. 30.01.1975 Tarih, 1974/ 3831 E., 1975/ 581 K. Sayılı Kararı: “ .. Tasfiye halindeki davacı limited şirketin davalıya verdiği ödünç paranın ticari nitelik taşıdığı, mahkemece doğru olarak kabul edilmiş ve tarihi belli olmamakla beraber davacı limited şirketin Ödünç Para Verme İşleri hakkında 2279 Sayılı değişik kanun hükümleri gereğince ödünç para verme işleriyle meşgul olmak üzere izin aldığı anlaşılmıştır. Ancak Türk Ticaret kanununun 8. maddesinin 2. fıkrası gereğince taraflar arasında, iddia edildiği gibi üç ayda bir faizin anaparaya eklenerek birlikte tekrar faiz yürütülmesi hakkında yazılı mukavele bulunmadığı gibi, cari hesap mukavelesi de mevcut değildir. bu durumda üç ayda bir faizin anaparaya eklenerek tekrar faiz yürütülmesi gerekeceği iddiasının mahkemece kabul edilmesinde bir isabetsizlik görülmemiştir.” için Bkz. Kazancı Bilgi ve İçtihat Bankası, Yargıtay 7. HD. 05.05.2009 Tarih, 2008/ 3956 E., 2009/ 1613 K. Sayılı Kararı: “ Borçlar Kanunu’ nun 104/ son maddesi hükmünde emredici biçimde işlemiş faize temerrüt faizi yürütülemeyeceği belirtilmiş, Türk Ticaret Kanunu’ nun 8/ 2. maddesinde ise, faize tekrar faiz yürütülmesinin yalnızca cari hesaplarla borçlu bakımından ticari iş mahiyetinde olan karz akitlerinde geçerli olduğu öngörülmüştür. Bu istisnalar dışında faize faiz yürütülemeyeceği kuşkusuzdur.” için Bkz. Kazancı Bilgi ve İçtihat Bankası,

²²⁸ Hikmet Sami, Türk; Temerrüt Faizi Bileşiks.307

²²⁹ Çetin, Arslan, Mustafa, Kırmızı; Türk Hukukunda Faiz, s. 91

1. Aralarında sürekli²³⁰ bir ilişki bulunan iki taraf olması: Tarafların mutlaka tacir olmasına gerek yoktur. Her iki tarafı tacir; bir taraf tacir diğer taraf tacir olmayan kişi, ya da her iki tarafı da tacir olmayan kişiler arasında da sözleşmenin yapılabilmesi mümkündür.
2. Taraflar arasında karşılıklı alacak ve borç doğuran para, mal veya hizmet alışverişinin bulunması
3. Tarafların bu işlemlerden doğan alacaklarını ayrı ayrı istemekten vazgeçerek bir hesapta toplamak hususunda anlaşması

Olarak sıralamak mümkündür. TTK 87/ 2²³¹, ye göre pek tabidir ki, bunun yazılı şekilde yapılmış olması gerekir. Bu bir geçerlilik şartıdır.²³² Cari hesap sözleşmesi ile sürekli iş ilişkisi içinde bulunan taraflar, karşılıklı alacak ve borçları ayrı ayrı ödemek yerine hesap kesiminden itibaren talep ederek, iş hayatından kolaylık sağlamaktadır.

Uygulamada cari hesap sözleşmesi ile muhasebecilik uygulamasında kullanılan cari hesap yöntemi karıştırılmaktadır. Oysa her ikisi arasında isim benzerliği dışında ortak birkaç husus dışında farklı kavramlardır.²³³ Bunun dışında bankaların müşterileri ile yapmış oldukları kredi sözleşmelerinin TTK anlamında cari hesap sözleşmesi olup olmadığı konusu da tartışmalıdır.

Bir kısım görüş, bankaların yapmış oldukları kredi sözleşmelerinde, kendisine kredi açılan kişinin bu krediyi kullandıktan sonra kısım kısım ödemesi halinde bunun hesaba alacak şeklinde geçtiğini, yani hesapta alacaklı olduğunu, gerek bankanın gerek müşteri lehine kayıtlar oluştuğunu, bu nedenle TTK anlamında cari hesap olduğunu, bakiyenin

²³⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz., Sabih Arkan; *Ticari İşletme Hukuku*, Banka Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, "Sürekli iş ilişkisinde bulunan kişilerin alacaklarının tasfiyesi şeklini belirleyen bir anlaşma olan cari hesap sözleşmesinin, taraflar arasında alacak- borç doğuran (asıl) borç sözleşmesi ile birlikte yapılmasının kural olduğunu; acentelik gibi sözleşmelerin asıl borç sözleşmeleri olduğunu, bu sözleşmelerde yer alan cari hesap kaydının ise bu ilişkilerden doğan alacakların ödenme şeklini gösterdiğini, bu sebeplerle bir asıl borç ilişkisi olmadan yapılan cari hesap sözleşmesinin konusuz kalmaya mahkum olduğunu vurgulamıştır.

²³¹ TTK 87/2 "Bu mukavele yazılı olmadıkça geçerli olmaz."

²³² Yargıtay TD. 26.01.1968- E.2372/K. 496 "taraflar arasında mezkur 87' nci maddenin 2 inci fıkrası uyarınca cari hesap sözleşmesinin yazılı olması gerekir" diyerek bu hususa vurgu yapmıştır. ERİŞ, Gönen; age., s.1103

²³³ İsmail Kayar; "Cari Hesapta Faiz", *Batider*, Cilt XX, Sayı. 3, s.65, Burçak Murat; *Cari Hesap Sözleşmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2008 "Gerçekten de oluşum şekli, içerik, ve hukuki nitelik bakımından birbirilerinden ayrı özelliklere sahip cari hesap sözleşesi ve uygulamada kullanılan cari hesap yönetiminin ortak özellikleri, taraflar arasındaki alacak ve borçların aynı hesapta toplanması, alacak kalemlerine bileşik faiz yürütme, taraflar arasında işlemleri azaltarak kolaylık sağlama şeklinde sıralanabilir."

devamlı bir taraf lehine olmasının bu sonucu değiştirmeyeceğini savunurken²³⁴, diğer görüşler ise Yargıtay'ın²³⁵ bu konuda istikrar sağlamış görüşlerine paralel olarak, banka ile müşteri arasında cari hesap sözleşmesi şeklinde yapılan sözleşmede müşterinin hiçbir zaman alacaklı konumuna geçmediğini, bankanın ise devamlı surette alacaklı olduğunu, cari hesabın ayrıcalıklı özelliği olan karşılıklı alacaklı ve borçlu olma durumunun hiçbir zaman gerçekleşmediğini bu nedenle bu tür sözleşmelerin cari hesap sözleşmesi anlamında değerlendirilemeyeceğini savunmuştur.²³⁶

3.1.2.1.2.Cari Hesaba Geçirilen Ve Geçirilmeyen Alacaklar

Cari hesap sözleşmesini yaparken taraflar, bazı alacak ve borçların, cari hesaba geçirilmemesi konusunda anlaşabilirler.²³⁷ Türk Ticaret Kanununun 91. maddesinde cari hesaba geçirilemeyecek alacaklar, sayılmıştır. Buna göre

1. Takası mümkün olmayan alacaklar; Yukarıda yaptığımız tanımdan da anlaşılacağı üzere cari hesap ilişkisinin kökeninde bir takas ilişkisi mevcuttur. Bu sebeple takası mümkün olmayan alacakların cari hesaba geçirilmesi mümkün değildir. Bilindiği üzere, BK. 118. maddesinde düzenlenen takasın yapılabilmesi için, alacakların karşılıklı olması, muaccel olması, alacakların her birinin geçerli ve dava edilebilir olması gerekmektedir. Takası mümkün olmayan alacaklar BK 123.²³⁸ maddesine sayılmıştır.
2. Belirli bir yönde sarf edilmek üzere bulundurulmuş alacaklar
3. Emre amade tutulmak üzere teslim olunan para ve mallardan doğan alacaklar cari hesaba geçirilemeyecektir.

²³⁴ Mehmet Helvacı, (Teoman, Ömer/Ülgen, Hüseyin/,Kendigelen, Abuzer/Kaya,Aslan/ Nomer ERTAN, N. Fusun): *Ticari İşletme Hukuku*, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2006,s. 523, İsmail, Kayar; “*Cari Hesapta Faiz*”, Batider, Cilt XX,Sayı. 3, s.66,

²³⁵ TD. 18.06.1970 Tarih, 3756E/2626 K.: “ İki kimse arasındaki cari hesap sözleşmesi var olabilmesi için iki taraf arasında müteaddit muameleler bulunması, bunlardan dolayı tarafların hem alacaklı hem de borçlu duruma girmeleri, fakat her bir muamele için ayrı ayrı alacaklarını istemekten vazgeçip, ancak hesap kesilmesi sonunda çıkacak bakiyeyi isteyebilmeleri, bununla beraber her bir muamele veya mukaveleye müteallik tarafların haiz bulunduğu dava ve savunma haklarının saklı olması lazım gelmektedir”, Yargıtay 11 HD. 22.01.1985 Tarih, E. 5833/ K.32 “ Banka ile bankadan kredi alan kişi arasında yapılan kredi sözleşmesi cari hesap sözleşmesi değildir.”, Bkz. Gönen Eriş, Ticari İşletme ,s.1105

²³⁶ Sami Karahan; *Ticari İşlet Hukuku*, Mimoza, Konya, 2001, s. 242-243

²³⁷ Sami Karahan; *Ticari İşlet Hukuku ...*, s.242

²³⁸ Madde 123 - Aşağıdaki alacaklar, alacaklıların arzusu hilafında takas ile iskat edilemez.

1 - Tevdi edilmiş veya haksız olarak alınmış veya hile ile alıkonulmuş bulunan bir şeyin iadesine veya bedeline taalluk eden mutalebeler.

2 - Nafaka ve iş ücreti gibi borçlunun ve ailesinin iaşesi için mutlak surette zaruri olup hususi mahiyeti itibariyle fiilen alacaklının eline verilmesi icap eden alacaklar.

3 - Devlet ve vilayet ve köyler lehine olarak hukuku ammeden neşet eden alacaklar.

Bu sayılanlar dışında kalan ve cari hesap sözleşmesinin yapılmasından sonra doğmuş ve muaccel hale gelmiş olan alacakların tümü cari hesaba geçirilebilirler. Sözleşmenin yapılmasından önce doğmuş alacaklar ve henüz muaccel olmayan alacaklar ise tarafların karşılıklı anlaşması kaydıyla cari hesaba geçirilebilirler.

3.2.2.2.1.1.3.Cari Hesapta Süreler

Cari hesapta sözleşme süresi ve hesap devresi süresi olmak üzere iki türlü süre söz konusudur.²³⁹

Sözleşme süresi; cari hesap sözleşmesinin geçerli olacağı süre olup, belirli süreli cari hesap sözleşmelerinde sürenin bitmesi, belirsiz süreli cari hesap sözleşmesinde taraflardan birinin feshi ihbarı sonucu sona erer.

Hesap devresi süresi, cari hesapta belirli hesap devreleri bulunmaktadır, hesap devrelerinin uzunluğunu taraflar belirleyebilir. Eğer taraflarca belirlenmiş veya ticari teamül gereği belirlenmiş bir süre olmadığı takdirde her takvim yılı bir hesap devresi olarak kabul edilir. Hesap devreleri sonunda hesabın kapatılması sonucu alacak ve borç kalemleri arasındaki fark tespit edilir. TTK 92 gereği, tespit olunan bakiyeyi gösteren cetveli alan taraf, aldığı tarihten itibaren bir ay içinde noter aracılığıyla veya taahhütlü mektupla veya telgrafla itirazda bulunmazsa bakiyeyi kabul etmiş sayılır. Hangi tarafın alacaklı olduğu hesap devresinin kapatılması ile değil, cari hesap sözleşmesinin sonunda hesabın kesilmesi ile belli olur.²⁴⁰

3.2.2.2.1.1.4.Cari Hesapta Faiz

Cari hesapta, dönem içi faiz (TTK 88/5), dönem sonu faiz (TTK 93), bileşik faiz (TTK 94) olmak üzere üç türlü faiz söz konusudur.²⁴¹

TTK 88/5' e göre, cari hesaba kaydedilen her alacak için sözleşme ve ticari teamüller gereğince, alındıkları günden itibaren faiz işletilir. Cari hesap dönemi içinde, tarafların birbirlerine karşı talep edecekleri alacak ve borç olmadığı için temerrüt de söz konusu olmayacaktır, bu sebeple burada söz edilen faiz, kapital faizidir.²⁴² Bazen cari hesaba geçmesi gereken borç ve alacaklar, doğdukları anda yazılmazlar, daha sonra cari hesaba geçirilebilirler. Böyle bir durumda cari hesaba geçirilmesi gereken alacak ya da borç

²³⁹ Sami Karahan; *Ticari İşlet Hukuku* ,s,244, Sabih, Arkan; *Ticari İşletme Hukuku*, s. 341

²⁴⁰ Sabih Arkan; *Ticari İşletme Hukuku*., s. 342

²⁴¹ İsmail Kayar; *Cari Hesapta*....., s.64

²⁴² Burçak Murat, *Cari Hesap Sözleşmesi*, 65

için, cari hesaba geçirildiği tarihten değil, doğduğu tarihten itibaren faiz işletilmesi gerekir.²⁴³

TTK 93'e göre hesap devresi sonunda tespit edilen bakiye için tespit edildiği günden itibaren faiz işler. Faiz, hesap devresi sonunda bakiyenin tespit edildiği günden itibaren işlemeye başlayacak olup, talep edilebilmesi için borçlunu temerrüde düşmesine gerek yoktur.²⁴⁴

TTK 94. maddesine göre, cari hesap sözleşmelerine bileşik faiz uygulanması mümkündür. Asıl konumuz cari hesapta bileşik faiz olduğundan aşağıda ayrıntılı olarak açıklanmaya çalışılacaktır.

3.2.2.2.1.1.5.Cari Hesapta Bileşik Faiz

Cari hesapta bileşik faiz, anapara ve faiz için ayrı ayrı hesap tutulmasını önleyerek cari hesabın işeyişinde kolaylık sağlamak, hesap dönemleri sonunda lehinde bakiye olan tarafın içinde faizde olan parasını çekip, örneğin başka bir bankaya ya da aynı bankada başka bir hesap açıp buraya yatırmak gibi aynı sonucu doğuracak dolambaçlı yollardan kurtulması düşüncesiyle mevzuatımızda yerini almıştır.²⁴⁵

TTK. 94. madde

“Taraflar, üç aydan aşağı olmamak üzere diledikleri zaman faizlerin ana paraya eklenmesini kararlaştırabilecekleri gibi hesap devrelerini ve faiz ve komisyon miktarlarını dahi mukavele ile tayin edebilirler.

8 inci madde hükmü mahfuzdur.”

Şeklinde olup, cari hesapta bileşik faiz uygulanabilmesi için iki koşulun varlığının gerekli olduğunu belirtmektedir.Bunlar, tarafların bileşik faiz uygulanması konusunda anlaşmaları²⁴⁶ ve asgari üç aylık sürenin geçmesidir. Söz konusu hüküm emredici nitelikte olup, bileşik faizin uygulanması için iki koşulun da var olması

²⁴³ İsmail Kayar; “Cari Hesapta...”, s. 66 “ Ayrıca cari hesaba kaydedilen alacaklara kayıt tarihinden itibaren faiz işletilirse, bir de cari hesaba kayıttan önceki döneme ilişkin faiz hesabı yapılması ve cari hesap ilişkisi dışında bir takibi gerektirecektir”

²⁴⁴ İsmail Kayar; “Cari Hesapta...”,s.76, dn. Şerafettin, Şirin; Ticaret Hukukunda Faiz....., s.124

²⁴⁵ Hikmet Sami Türk; “Temerrüt Faizi Bileşik”, .s.173

²⁴⁶ Yargıtay 11. HD. 30.01.1976 Tarih, 1976/ 3831 E., 1976/ 581 K. Sayılı Kararında “ Taraflar arasında üç ayda bir faizin anaparaya eklenerek birlikte tekrar faiz yürütülmesi hakkında yazılı sözleşme bulunmadığından üç ayda bir faizin anaparaya eklenerek birlikte tekrar faiz yürütülmesi istenemez.”

gerekmektedir.²⁴⁷Koşullardan birinin eksik olması durumunda, bileşik faiz uygulanmışsa, sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre geri alınması gerekir.²⁴⁸

Şimdi bu koşulları tek tek inceleyelim:

Tarafların anlaşması: cari hesapta bileşik faiz uygulanabilmesi için tarafların, bileşik faiz uygulanacağı konusunda anlaşmaları gerekmektedir. TTK. 94. maddesi emredici nitelikte bir hüküm olduğu için, tarafların bileşik faiz konusunda anlaşmamış olmaları ya da bileşik faiz uygulanmayacağı yolunda sözleşmeye olumsuz bir şart koymaları halinde bileşik faiz uygulanamayacaktır. Cari hesapta bileşik faiz uygulanması tarafların iradesine bağlanmıştır.²⁴⁹

Asgari üç aylık süre geçmesi: Cari hesapta bileşik faiz uygulanabilmesi için işleyen faizin anaparaya ekleneceği dönemlerin süresinin asgari üç ay olması gerekmektedir. Asgari süre olarak üç ayın belirlenmesindeki amaç pek çok Yargıtay²⁵⁰ kararında da belirtildiği üzere, daha kısa sürelerle bileşik faiz uygulanmasına olanak sağlayarak borçlunun durumunun ağırlaşmasının önüne geçmektir²⁵¹.

Cari hesapta bileşik faiz üç aşamada incelenebilir.

3.2.2.1.1.5.1.Hesap Dönemi İçinde Bileşik Faiz

TTK 94. maddesi, cari hesapta bileşik faizi düzenlerken, bileşik faizin hesap dönemi sonunda belirlenen bakiyeye göre istenebileceği mantığıyla hareket etmiştir. Oysa TTK 94. maddeye göre iki ana koşulun varlığı halinde hesap dönemi içinde de bileşik faiz istenebileceğinin kabulü gerekir.²⁵² Eğer taraflar sözleşmede bileşik faizin uygulanmayacağını veya sadece hesap dönemi sonunda istenebileceğini kararlaştırmışlarsa, hesap dönemi içinde bileşik faiz talep edilemeyecektir. Kaldı ki, hesap dönemi içinde uygulanabilen bileşik faizin, tam olarak bileşik faiz olduğu konusuna herhangi bir kuşku yoktur.

²⁴⁷ Hüseyin Cem Çöl; *Cari Hesapta Faiz*(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2002, s.66

²⁴⁸Şerafettin Şirin; *Ticaret Hukukunda Faiz*....., s. 186

²⁴⁹Şükran Ekcecik; *Türk Özel Hukukunda*....., s.105

²⁵⁰ “Cari hesap devrelerinin üç aydan aşağı olamayacağı ile ilgili düzenlemenin amacı daha kısa sürelerle bileşik faiz yürütülerek borçlunun durumunun ağırlaşması sonucunu doğuracak şekilde hükmün uygulanmasına engel olmaktır. Burada öngörülen sürenin anlamı,cari hesap faizlerinin üç aydan aşağı olmamak üzere ana paraya eklenmesidir.”. 19 HD. 26.03.1996 Tarih, 1996/ 6E., 1996/ 2976 K. Sayılı kararı, Sinerji Yazılım

²⁵¹Hüseyin Cem Çöl; *Cari Hesapta Faiz*, s.67: “Ayrıca bankacılıkta, borçlu cari hesapların asgari hesap dönemi süresi üç ay, alacaklı cari hesaplarının süresi ise altı aydır. Bunun sebebi, bankaların verdikleri kredilere daha kısa sürede, aldıkları mevduata da aha uzun sürede bileşik faiz uygulayarak kar sağlamak istemesidir.”

²⁵²Hüseyin Cem, Çöl; *Cari Hesapta Faiz* s. 68

Eğer hesap dönemi içinde bileşik faiz uygulanacağını kararlaştırmışlarsa hesap döneminin üç aydan daha az süre, üç ay ve üç aydan fazla süreli olmasına göre bileşik faiz uygulaması da farklılık gösterecektir.

Hesap döneminin üç aydan az süreli olması halinde , kural olarak bileşik faiz istenebilmesi için gereken zorunlu koşul gerçekleşmediği için bileşik faiz istenemeyecektir.²⁵³

Hesap dönemi üç ay ise, bu durumda faizin anaparaya eklenerek bunun üzerinden tekrar faiz işletilebilmesi ancak üç aylık hesap dönemi sonuna olacağından teknik anlamda hesap dönemi içinde bileşik faiz söz konusu olamayacaktır.²⁵⁴

Hesap döneminin üç aydan fazla olması halinde ise, hesap dönemi içinde bileşik faiz istenebilmesi mümkün olabilecektir. Örneğin, hesap dönemi altı ay olarak kabul edilmiş ve bileşik faiz öngörülmüşse, üçüncü ayın sonunda anapara ve faiz toplamından oluşan dönem içi bakiye belirlenerek, bakiyeye yeniden faiz yürütülebilir.²⁵⁵

3.2.2.2.1.1.5.2.Hesap Dönemi Sonunda Bileşik Faiz

TTK. 94. maddesi hesap dönemi sonunda bileşik faiz uygulanacağını ilke olarak kabul etmiştir. Ancak hesap sonundaki bileşik faizin, hukuki anlamda bileşik faiz olup olmadığı noktası doktrinde tartışmalıdır.

Bir kısım görüş, hesap dönemi sonunda cari hesapta takas sonucu bakiyenin karşı tarafça kabul edilip kesinleşmesiyle yenileme meydana geldiğini, anapara ve faizden oluşan yeni bir sermaye meydana geldiğini, bu sebeple söz konusu bu yeni alacağa işletilecek faizin iktisadi bakımından bileşik faiz olarak kabul edilebilmesine rağmen, hukuki açıdan bileşik faiz olarak kabulünün mümkün olamayacağını savunmaktayken²⁵⁶, diğer görüş; cari hesap dönemi sonunda kabul edilen bakiyenin anapara ve faizden oluşmakta olduğunu, bu miktarın bir sonraki dönemde ilk alacak

²⁵³Hüseyin Cem Çöl; *Cari Hesapta Faiz*, s.69:“ Doktrinde hesap dönemlerinin üç aydan az olması durumunda bileşik faiz istenebileceği ileri sürülmüştür. Bu görüşe göre, iki aylık hesap dönemi süresi kararlaştırılmışsa, ikinci ayın sonunda hesap kapatıldığında, faiz anaparaya eklenmeyecektir.ancak üçüncü ayın sonunda yani ikinci hesap dönemi içinde, dönem içi ara bakiye tespit edilerek, faizin anaparaya eklenerek tekrar faiz yürütülmesi olanaklıdır”

²⁵⁴ Hüseyin Cem Çöl; *Cari Hesapta Faiz*, s. 69

²⁵⁵Hüseyin Cem Çöl; *Cari Hesapta Faiz*, s. 69-70

²⁵⁶ Mahmut Tefik Evren; *Faiz Hukuku* , s.199-200, Mehmet Helvacı, (Teoman,Ömer/Ülgen, Hüseyin/,Kendigelen, Abuzer/Kaya,Aslan/ Nomer Ertan, N. Füsün): *Ticari İşletme Hukuku*, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2006,s. 545, Hikmet Sami, Türk; “*Temerrüt Faizi Bileşik*”,s.172-173,dn.aynı yönde bk. GÜRSOY, AD.a955,s.1044, Ali Bozer; *Ticari İşlerde Faiz*, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Cilt 2, S. 3, BATIDER, Ankara, 1964, s. 368

kalemi olarak kaydedilip bunun üzerinden faiz işleyeceğini, anapara ve faizden oluşan meblağa tekrar faiz işlemesinin teknik anlamda bileşik faiz olduğunu savunmaktadır.²⁵⁷

Yargıtay ise, kanun maddesinin lafzından hareketle

“Kredi sözleşmesinde üçer aylık devre faizlerinin ana paraya ilave edilerek tekrar faiz yürütülebileceği kabul edilmiştir. T.T.K.'nun 94. maddesinin 1. fıkrasında tarafların üç aydan aşağı olmamak üzere diledikleri zaman faizlerin ana paraya eklenmesini kararlaştırabilecekleri gibi, hesap devrelerini, faiz ve komisyon miktarlarını dahi mukavele ile tayin edebilecekleri hükme bağlanmış, 2. fıkrasında T.T.K.'nun 8. maddesi saklı tutulmuştur.”

Şeklindeki kararında da görüleceği üzere, cari hesap dönemi sonunda bileşik faiz uygulamasının mümkün olduğunu belirtmiştir. Yargıtay’ ın görüşü, cari hesapta bileşik faiz uygulamasını teknik anlamda mümkün olduğunu savunan görüşle paraleldir.²⁵⁸

Kanaatimizce hesap dönemi sonunda anapara ve faizlerin toplamında sadece anapara bulunmamakta faiz de bulunmakta olduğundan, bu iki meblağın toplamına yeniden faiz işletilmesi teknik anlamda bileşik faiz olarak kabul edilmelidir.

3.2.2.2.1.1.5.3.Sözleşme Süresi Sonunda Bileşik Faiz

Kanun koyucunun, cari hesapta bileşik faize vermiş olduğu izin, cari hesap sözleşmesi süresince hesaba giren alacaklar içindir. Bu sebeple, cari hesap sözleşmesinin süresinin bitiminden sonra, bileşik faiz uygulanacağını düşünülmesi, bileşik faize ilişkin istisnanın kapsamının genişletilmesi anlamı taşıyacağından kanımızca mümkün değildir.

3.2.2.2.2.Borçlu Bakımından Ticari İş Niteliğindeki Ödünç Sözleşmelerinde Bileşik Faiz

Bileşik faizin diğer bir istisnası da borçlu bakımından ticari iş mahiyetine haiz ödünç sözleşmeleridir.²⁵⁹ Eğer ödünç sözleşmesi borçlu bakımından değil, sadece alacaklı bakımından ticari iş niteliği taşıyorsa borçlunun ödünç borcuna bileşik faiz uygulanması mümkün değildir.²⁶⁰ Söz konusu fıkra göre bileşik faiz talep edebilmek için, ödünç

²⁵⁷ M.Baki Toksal; *Hukuki Cephesi ile Hesabı Cari*, İstanbul, 1956, 138-139,

²⁵⁸ Hüseyin Cem, Çöl; *Cari Hesapta Faiz*, s.73

²⁵⁹ Yargıtay 15. HD: 20.03.1989 Tarih, 1989/ 3424 E., 1989/ 1353 K. Sayılı Kararı: “ Ticari karz akütlerinde faize faiz yürütülmesi TTK. 8 ve 9. maddesi hükümlerinin bir gereği olup, olayda uygulama olanağı bulunmadığı halde mahkemece dava tarihinden itibaren faize faiz hükmedilmesi yanlıştır.”, Kazancı Bilgi ve İçtihat Bankası

²⁶⁰ Mahmut Tefvik Evren; *Faiz Hukuku* , s. 203, Ali Bozer; *Ticari İşlerde Faiz.*, s. 368

sözleşmesi olmalı ve bu ödünç sözleşmesinin borçlu bakımından ticari iş sayılması gerekmektedir. Ancak üç aydan önce faize faiz yürütmenin mümkün olmadığını unutmamak gerekir.

Ödünç sözleşmesine ilişkin Borçlar Kanunu 308/3' de faizin anaparaya eklenerek bunun üzerinden faiz işletilmesi yasaktır. TTK' nın bu fıkrası ise bu maddenin istisnası niteliğinde olup, BK. m. 307/ 2 “ Ticaret muamelelerinde, şart edilmemiş olsa dahi faiz verilmek lazımdır” hükmü ile de uyumludur. TTK m. 1462' ye göre BK.m. 307'deki ticari muameleleri terimini ticari iş olarak anlamak gerekir. Ancak bu istisnanın uygulandığı ödünç sözleşmeleri borçlu bakımından ticari iş mahiyetinde olması gerektiğinden, ticari iş kavramı üzerinde durmakta fayda vardır.

3.2.2.2.2.1.Ticari İş

Ticari iş, kural olarak TTK 3 ve TTK 21' de düzenlenmiştir.

3.2.2.2.2.1.1.TTK'nın 3. Maddesine Göre Ticari İş

TTK. 3. maddesi, ticari işi

“ Bu kanunda tanzim olunan hususlarla bir ticarethane veya fabrika yahut ticari şekilde işletilen diğer bir müesseseyi ilgilendiren bütün muamele, fiil ve işler ticari işlerdendir” şeklinde tanımlamıştır.

Yani Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenmiş olan işler ile, bu konuda yer almasa dahi bir ticari işletmeyi ilgilendiren tüm işlem ve fiiller ve işler ticaridir.

-Ticaret Kanununda Düzenlenmiş İşler:

Türk Ticaret Kanununda düzenlenmiş olan işler, hiçbir araştırmaya yer kalmadan ticari iş olarak kabul edilir. Başka bir anlatımla TTK' da düzenlenen işler, hukuki yapıları itibariyle ister ticari iş olsun ister olmasın sırf TTK' da düzenlenmeleri nedeniyle, ticari iş olarak kabul edilir. bu sebeple, bu hüküm aksi ispatlanamayan ticari iş karinesi niteliğinde olup, bu nitelikteki işler, mutlak ticari iştir.²⁶¹Örneğin, TTK' da düzenlenmiş olan kambiyo senetlerinden bono borçlusu ve alacaklısı tacir olmasa bile, bono dolayısıyla ticari iş hükümlerine tabi olacaktır.²⁶²

²⁶¹ Sami Karahan; *Ticari İşlet Hukuku*, s. 49

²⁶² Bunun gibi, TTK' da düzenlenen, haksız rekabet, çatma, cari hesap Ticaret Kanununda düzenlendiği için ticari iştir.

-Bir Ticari İşletmeyle İlgili Olan İşler:

Fabrika, ticarethane ve ticari şekilde işletilen müesseseler ticari işletme olarak kabul edilmekte, ticari işletmeye ilgili olan işlerde ticari iş olarak nitelendirilmektedir.²⁶³

Ticari işletmeyi ilgilendiren, ticari işletmeyle ilgili olma kavramını, ticari işletme faaliyeti ile doğrudan doğruya bağlı olan yada dolaylı olarak bağlanabilen işler olarak anlamak gerekmektedir. Dolayısıyla “ilgi” kavramının geniş yorumlanması gerektiğini söyleyebilir.²⁶⁴ Ticari işletmeyi ilgilendiren terimi, ticari işletmenin taraf olduğu işlemleri kapsadığı gibi, konu olduğu işlemleri de kapsamaktadır.²⁶⁵ Bir tacirin ticari işletmesinde kullanılmak üzere, makine ve ticari defter satın almasını ticari iş olarak nitelendirebiliriz.²⁶⁶

3.2.2.2.1.2.TTK’ nın 21. Maddesine Göre Ticari İş

TTK 21. madde,

“Bir tacirin borçlarının ticari olması asıldır. Şu kadar ki; hakiki şahıs olan bir tacir, muameleyi yaptığı anda bunun ticari işletmesiyle ilgili olmadığını diğer tarafa açıkça bildirdiği veya muamele, fiil veya işin ticari sayılmasına halin icabı müsait bulunmadığı takdirde borç adi sayılır.

Taraflardan yalnız biri için ticari iş mahiyetinde olan mukaveleler, kanunda aksine hüküm olmadıkça, diğeri için de ticari iş sayılır.”

Şeklinde. Maddenin ilk fıkrası, ticari iş karinesini, ikinci fıkrası da bir taraf için ticari iş niteliğine sahip sözleşmeleri hüküm altına almıştır.

Maddenin ilk fıkrasına göre, tacirlerin her türlü işlem ve fiillerinin ticari olduğu karine olarak kabul edilmektedir.²⁶⁷ Ancak gerçek kişi tacirler açısından, gerçek kişi tacir işlemi yaptığı sırada işlemin ticari işletmesiyle ilgili olmadığını karşı taraf bildirmesi ve işlem, fiil ve işin ticari olmasına halin icabının müsait bulunmaması durumunda işlemin

²⁶³ Yargıtay 11. HD. 09.05.1994 Tarih, 1994/ 84 E., 1994/ 4050: “ Tacirlerin, işletmelerini ilgilendiren fiil ve işlemleri ticari iş niteliğinde olduğundan...”

²⁶⁴ Hüseyin Ülgen, *Ticari İşletme Hukuku*, s., 60

²⁶⁵ Sami Karahan; *Ticari İşlet Hukuku*, s.50

²⁶⁶ “Bunun yanında, eczanenin (ticari işletme olarak kullanılmak üzere yer olarak) kiralanmasını, ticari işletmede çalışan işçilerle hizmet sözleşmesi yapılmasını, sinemanın badana ettirilmesini ticari işlere örnek olarak verebiliriz.” Bkz. Sabih Arkan; *Ticari İşletme Hukuku*, s. 60

²⁶⁷ Sabih Arkan; *Ticari İşletme Hukuku*, s.61

adi iş sayılacağı kabul edilmiş, gerçek kişi tacire kurtuluş beyinnesi sunma imkanı tanınmıştır.²⁶⁸

İkinci fıkrada bir taraf için ticari nitelikte olan sözleşmeler düzenlenmiştir. Buna göre, bir işlemin taraflarından biri için ticari iş mahiyetindeki sözleşmeler, kanunda aksine hüküm olmadıkça diğer taraf içinde ticari kabul edilmiştir. Söz konusu hükümde mutlak bir kural bulunmamakta olup, bu karinenin geçerli olması, aksine bir hüküm bulunmaması ve ortada bir sözleşmenin bulunması şartlarına bağlanmıştır.²⁶⁹

Sonuç olarak, bir ticari işletmeyi ilgilendirmese dahi TTK' da düzenlenmiş olan işler, bir ticari işletmeyle ilgili olan işler, bir tacirin işleri ve aksine hüküm olmaması halinde bir taraf için ticari olan işler diğer taraf için de ticari işlerdir. Ticari işe bağlanan sonuçlardan biri de faizdir.

Yukarıdaki açıklamalar ışığında borçlu bakımından ticari iş mahiyetindeki ödünç sözleşmelerine bileşik faiz istenebilecektir. Ödünç sözleşmesi açısından getirilmiş olan bu istisna, gerçek ve teknik anlamda bileşik faizdir. Böyle bir istisnanın getirilmiş olması, TTK 20. maddesinin ikinci fıkrası gereği tacirin ticaretine ilişkin tüm işlerinde basiretli bir tacir gibi davranmak zorunda olduğu, bileşik faizin uygulanması sonucu doğacak sonuçları önceden görebileceği düşüncesinden kaynaklanmaktadır.²⁷⁰

3.2.2.2.3.TTK'nın 8. Maddesinin 3. Fıkrasına Göre Bileşik Faiz

TTK. 8. maddesinin üçüncü fıkrası bileşik faiz uygulamasına imkan veren bir diğer kanuni düzenlemedir. Fıkra,

“ Ödünç para verme işleri, bankalar, tasarruf sandıkları ve tarım kredi kooperatifleri hakkındaki hususi hükümler mahfuzdur”

demek suretiyle bankalar, tasarruf sanıkları ve tarım kredi kooperatifleri hakkındaki özel hükümlerin bileşik faiz uygulamasında saklı tutulduğunu düzenlemiştir. Aynı maddenin birinci fıkrası ticari işlerde faiz oranının serbestçe düzenlenebileceğine dikkat çekmekte, üçüncü fıkrası da bu konuda düzenleme yapma yetkisini belirli kuruluşlara devrederek bileşik faiz uygulamasına fırsat vermektedir. Dolayısıyla, bu kuruluşlara ilişkin özel kanunlarda yer alan ve faiz serbestisini sınırlandıran hükümler bulunması

²⁶⁸ Sami Karahan; *Ticari İşlet Hukuku*, s. 52

²⁶⁹ Sami Karahan; *Ticari İşlet Hukuku*, s.52

²⁷⁰ Hikmet Sami Türk; *Temerrüt Faizi Bileşik*, s.174

halinde, bileşik faiz konusunda öncelikle bu hükümler uygulanacaktır.²⁷¹ Mahkemeler tarafından hukuki problemler çözümlenirken de ödünç para verme işleri, bankalar ve tarım sandıkları ve tarım kredi kooperatifleri hakkındaki düzenlemeler dikkate alınarak hüküm verilecektir.²⁷²

Ayrıca bankalar, tarım kredi kooperatifleri ve tasarruf sandıkları tarafından yapılacak işlemleri bileşik faiz yasağının dışına çıkaran ve ticari işlere faiz oranını belirleme özgürlüğünü doğrudan doğruya sınırlayan bir hüküm olarak nitelemek mümkün değildir. Bu fıkranın saklı tuttuğu olanaklar, söz konusu kuruluşlarla ilgili yasalarda bu yönde özel hüküm bulunmasına bağlıdır.²⁷³ **ARKAN**, bu konuya ilişkin olarak, Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin²⁷⁴ alacağı kredi sözleşmesine dayalı olması bu nedenle bankacılık işlemi sayılması sebebiyle bileşik faize imkan tanıyan kararını, TTK 8/3 ile saklı tutulan hususun, bankalar, tasarruf sandıkları, ve tarım kredi kooperatifleri hakkındaki kanunlarda yer alan bileşik faize ilişkin özel hükümler olduğunu, eğer söz konusu kanunlarda bileşik faize ilişkin özel bir hüküm yer almıyorsa ortada bankacılık işlemi bulursa bile bileşik faizin ancak TTK 8/2' deki koşullarla uygulanabileceği gerekçeleriyle eleştirmiştir.

²⁷¹ Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 06.06.2001 tarihli 2001/12-445 E. , 2001/ 474 K. Sayılı kararında “Faize faiz yürütülmesi B.K. 104 son maddesi hükmü gereği yasaktır. Ancak, 3095 sayılı kanunun 3. maddesinde kanuni faiz ve temerrüt faizi hesaplanırken mürekkep faiz yürütülemeyeceği, bu konuya ilişkin Türk Ticaret Kanunu hükümlerinin saklı olduğu” belirtilmiştir. Türk Ticaret Kanunu'nun ticari işlerde faiz serbestisini ve mürekkep faizi düzenleyen “Ticari İşlerde Faiz” başlıklı 8. maddesinin 3. fıkrasında ise “ödünç para verme işleri, Bankalar, tasarruf sandıkları ve tarım kredi kooperatifleri hakkındaki hususi hükümlerin saklı tutulduğu” gösterilmiştir. Dolayısıyla bu kuruluşlara ilişkin özel kanunlarda yer alan faiz serbestisini sınırlandıran mürekkep faiz konusunda TTK'nin 8/2'den farklı bir uygulama yapılmasını öngören düzenlemelerin önceliği vardır

Somut olayda, taraflar arasında imzalanan borç senesinde mürekkep faiz yürütüleceği kabul edilmiş ise de alacaklı kooperatifin bağlı bulunduğu Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği, kanundan doğan bu yetkisini kullanmak suretiyle kooperatif ortakları lehine değişik tarihlerde genelgeler yayımlayarak sözleşme dışında bir hesaplama yöntemi benimsemiş ve bu genelgeler ortaklar tarafından da kabul edilmiş ve uygulama bu doğrultuda sürüp gitmiştir. Yetkili merciin yetkisi dahilinde yürürlüğe koyduğu bu genelgelerin öncelikle uygulanmasında zaruret bulunduğu açıktır.”Yine aynı doğrultuda kararlar için bkz. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 06.06.2001 Tarihli 2001/ 12-446 E., 2001/ 475 K sayılı kararı, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 06.06.2001 Tarih, 2001/ 12-447E., 2001/ 476 K. Sayılı Kararı, Yargıtay 12. HD. 15.07.2005 Tarih, 2005/ 11802 E., 2005/ 15733 K. Sayılı Kararı

²⁷² Yargıtay 12. HD. 01.05.2007 Tarih, 2007/ 6522 E., 2007/ 8643 K. Sayılı Kararında “ Mahkemece, alacaklı kooperatifin bağlı bulunduğu tarım kredi kooperatifleri merkez birliğinin faiz genelgelerinin getirilmediği ve hükme esas alınan bilirkişi raporunda genelgeler dikkate alınmaksızın senette belirlenen faiz oranları üzerinden hesaplama yapıldığı anlaşılmakta olup, eksik inceleme ve yetersiz bilirkişi raporuna dayalı olarak yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir.”

²⁷³ Hikmet Sami Türk; “Temerrüt Faizi Bileşik.....”s. 175

²⁷⁴ Yargıtay 11. HD. 19.09.1996 Tarih, 1996/ 5117 E., 1996/ 5808 K. Sayılı Kararı “ Alacak, kredi sözleşmesine dayalı olarak bankacılık işlemlerinden doğduğuna göre, TTK' nun 8. maddesi uyarınca, hesabın katı tarihine kadar olan dönemlerde tahakkuk edecek faizin ana parayla birleştirilerek kapitalize edilmesi ve tekrar faiz yürütülmesi mümkündür. Hesabın kesilmesinden sonra ise, bankacılık işlemleri sona erdiğinden, bu tarihten sonra uygulanacak faiz, temerrüt faizi niteliği taşır ve faiz yürütülemez.”

POROY-YASAMAN'da tarım kredi kooperatifleri, ödünç verme işleri, tasarruf sandıkları bankalar kanununda bileşik faize ilişkin hüküm bulunması halinde, bileşik faizin talep edilebilmesi mümkün olacağı görüşündedir. Yargıtay 11. HD' nin "TK' nun 8. maddesinin 3 fıkrası nın Tarım Kredi Kooperatiflerini istisna ettiğine göre , bu kooperatiflerinin üç aydan aşağı olmamak üzere faizi anaparaya ekleyerek birlikte tekrar faiz yürütme hakları vardır." Şeklindeki kararını söz konusu gerekçelerle hatalı olduğu görüşündedir.

Bu kuruluşlara tanınan bu istisna, yaptıkları faaliyetlerden kaynaklanmaktadır.²⁷⁵

3.2.2.2.4.Kıymetli Evrakta Bileşik Faiz

Kambiyo senetlerine ilişkin hükümlerde bileşik faiz uygulamasına rastlanmakta olup, bu durum kambiyo senedi borçlusunun senedini zamanında ödemesini sağlayıcı ve zaman zaman ödemekten kaçınmasını caydırıcı bir rol oynamaktadır. Asıl senet borçlusuna ulaşılan kadar, senedin bir çığ gibi büyümesi ödemeyi tetikleyici bir unsur olsa da, bizim gibi ekonomik krizin yaşandığı ve ekonomik istikrarın sağlanamadığı ülkelerde, bu gibi önleyici unsurlar bile çoğu kez yeterli olmamaktadır.

Police ve Bono Açısından: Senet bedelinin ödenmemesi halinde, hamilin müracaat borçlularına, müracaat borçlusunun da kendinden önce gelen borçlularla başvurma imkanı bulunmaktadır.

TTK' nın 637. maddesi policede hamilin müracaat yoluyla,

- poliçenin kabul edilmemiş veya ödenmemiş olan bedelini ve eğer şart kılınmışsa işlemiş faizi;
- vadenin gelmesinden itibaren işleyecek yüzde on hesabıyla faizi;
- protestonun ve hamil tarafından tebliğ olunan ihbarnamelerin masraflarıyla diğer masrafları;
- Police bedelinin binde üçünü aşmamak üzere komisyon ücretini;

isteyebileceğini düzenlemiştir.

Söz konusu hükümde hamilin borçlulardan isteyeceği toplam meblağ içinde senet bedeli, şart kılınması halinde işlemiş faiz ve vadenin gelmesinden itibaren işleyecek

²⁷⁵ Rıza Ayhan; *Ticari İşletme Hukuku* , s. 55

yüzde on hesabıyla faiz olup, anapara faizine faiz yürütülmesi söz konusudur.²⁷⁶ Aynı hüküm TTK' nın 690. maddesinin 1. fıkrasının yaptığı yollama gereği, bono için de geçerlidir.

Police bedelinin yanına şart kalınması halinde işlemiş faiz de eklenir. TTK 587. maddesi gereği, görüldüğünde ve görüldüğünden belli süre sonra ödenecek kambiyo senetlerine faiz şartı koyulabilecek olup, bu faizle kastedilen anapara faizidir.²⁷⁷ İstenecek faiz konusunda taraflar faiz oranını belirlemişlerse bu oran üzerinden, belirlememeleri halinde 3095 Sayılı Kanun gereği oran belirlenir.

Vadenin gelmesinden itibaren işleyecek olan faizin temerrüt faizi olduğu konusunda tartışma bulunmamaktadır.²⁷⁸ Ancak uygulanacak faizin oranının yasada geçen yüzde on üzerinden mi yoksa 3095 Sayılı Kanunda belirlenen oran üzerinden mi uygulanacağı, TTK 1461 Sayılı Yasa Hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağı konusunda uzun süre tartışılmıştır.²⁷⁹ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 26.04.1995 tarihli 1995/11-171 E., 1995/413 K. Sayılı kararıyla, Türk Ticaret Kanunu da ve Borçlar Kanununda sadece faiz yönünden değişik düzenleme getiren 3095 Sayılı Kanunun özel yasa hükmü olduğu ve genel hükümlerden önce uygulanması konusunda oybirliği ile karar vermiştir.²⁸⁰ Kaldı ki 3095 sayılı Kanunun 5. maddesi Ticaret Kanununun faize ilişkin hükümlerini bertaraf ettiği için bu tartışmalar bugün için güncelliğini yitirmişlerdir.²⁸¹ Bugün vadeden itibaren 3095 Sayılı Yasaya göre temerrüt faizi uygulanmaktadır.²⁸²

²⁷⁶ Hikmet Sami Türk; *Temerrüt Faizi Bileşik.....*,s.175

²⁷⁷ Semih Öktemer; "*Kambiyo senetlerinde Faiz Sorunu*", YD., Cilt 19, S.3, s.307

²⁷⁸ Reha Poroy, Ünal Tekinalp; *Kıymetli Evrak Hukuku*, Beta Basım, İstanbul, 2001, s. 187, Hikmet Sami Türk; "*Kambiyo Senetlerinde Temerrüt Faizi Sorunu*", Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu XI, Ankara, 1994, s. 217, Mustafa Uyar; *Temerrüt Faizi*, s. 47

²⁷⁹ Bu konuda ayrıntılı tartışmalar için bkz. Hikmet Sami Türk; *Kambiyo Senetlerinde Temerrüt Faizi* Semih Öktemer, "*Kambiyo Senetlerinde...*" Turgut Kalpsüz, İsmail, Doğanay; "*Kambiyo Senetlerinde Temerrüt Faiz Oranı, ve Yargıtay' ın Yeni Uygulama Şekli*", BATIDER, Cilt XVIII, S.3, Ankara, 1996

²⁸⁰ İsmail, Doğanay; "*Kambiyo Senetlerinde.....*", s.11-12-13

²⁸¹ Reha Poroy, *Kıymetli Evrak.....*, s.186

²⁸² Yargıtay 12. HD. 24.03.2005 Tarih, 2005/ 2246 E., 2005/ 6205 K. Sayılı Kararında "*Takip tarihinden sonra ise tahsil tarihine kadar 4489 Sayılı Yasa ile değişik 3095 Sayılı Kanunun 2. madde gereğince ticari işlerde uygulanan avans faizi üzerinden anılan yasa koşullarında faiz talep edebilir. Borçlu takipten sora uygulanması istenen reeskont faizine itiraz etmeyerek oranına karşı çıkmış olduğundan takip tarihinden sonraki uygulanacak reeskont faiz oranları gözetilerek faize ilişkin itirazın yukarıda açıklanan ilkeler doğrultusunda incelenerek ayrıntılı şekilde karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir.*" , Yargıtay 12. HD. 23.09.2003 Tarih, 2003/ 14242 E., 2003/ 18297 K. Sayılı Kararı "*Alacaklı vade tarihinden itibaren faiz isteyebilir. Faiz 3095 sayılı yasanın 2. maddesine göre hesaplanacaktır. Takip talebinde faizin başlangıç tarihi gösterilmemiş ise vadeden itibaren başladığı kabul edilmelidir*

Hamilin müracaat borçlusundan poliçe ve bono bedelini tahsil etmesi durumunda, poliçe ve bono bedelini ödeyen kişinin kendisinden önceki borçlulara başvurması mümkün olup, poliçe bedelini ödeyen kişi TTK. 638 gereği

- Ödemiş olduğu meblağın tamamını;
- Ödeme tarihinden itibaren bu meblağın yüzde 10 faizi;
- Yaptığı masrafları;
- Poliçe bedelinin binde ikisini aşmamak üzere komisyon ücretini isteyebilir.

Müracaat borçlusunun kendisinden önceki borçlulardan isteyeceği meblağın içinde ödemiş olduğu meblağ ile ödeme tarihinden itibaren işleyen yüzde on faiz bulunmakta olup, bu durumda hem anapara hem de temerrüt faizine tekrar faiz yürütülmesi söz konusu olmaktadır.²⁸³ Bir başka deyişle, kambiyo senedini ödeyen kişi kendisinden önce gelen borçlulardan, ödemiş olduğu ve faizi de ihtiva eden meblağın tamamının ödeme tarihinden itibaren faiziyle birlikte talep edebilecektir.²⁸⁴ Faize faiz yürütülmesi neticesinde, aynı senet bedeli, senedin asıl borçlusuna ulaşana miktar olarak artacaktır.

Çekler Açısından: Çek bedelinin ödenmemesi halinde çek hamili, TTK 722' ye göre,

- çekin ödenmemiş bedelini;
- ibraz gününden itibaren yüzde on faizi;
- protesto veya buna muadil olan tespit ve gönderilen ihbarnamelerin masrafları ile diğer masraflarını;
- çek bedelinin binde üçünü aşmamak üzere komisyon ücretini; isteyebilir.

Görüldüğü gibi, çek hamilinin isteyebileceği meblağın içinde çek bedelinin yanında ibraz gününden itibaren yüzde on faizi de bulunmaktadır. TTK'nın 730. maddesinin 13. bendinin yaptığı yollamayla, poliçe hakkındaki 638 ve 639. maddelerin çek hakkında da uygulanmasına olanak sağlanmıştır. Bu sebeple çek bedelini ödeyen kişi kendisinden önce gelen borçlulardan isteyeceği meblağın içinde TTK 638 gereği ödemiş olduğu bedelin tamamı ile ödediği tarihten itibaren yüzde on faizi bulunmakta, bu da yukarıda bahsedildiği gibi faize faiz yürütülmesi niteliği taşımaktadır.

²⁸³Hikmet Sami Türk; *Temerrüt Faizi Bileşik*.....s.176

²⁸⁴Mahmut Tefik Evren; *Faiz Hukuku* , s.193

Maddede geçen yüzde onluk temerrüt faizi oranı, 3095 Sayılı Kanunun, özel kanun olması, Türk Ticaret Kanunu ve Türk Borçlar Kanunundaki faize ilişkin hükümlerin uygulanmasını dondurduğu için, 3095 Sayılı Kanunda yer alan oranlar uygulanacaktır.²⁸⁵

Çekin karşılıksız çıkması halinde çeki keşide eden kişi, ayrıca TTK 695. maddesinin üçüncü fıkrası gereği çekin kapatılmayan miktarının yüzde beşini ödemekle yükümlüdür. Uygulamada yüzde beşlik bu oran, karşılıksız çek keşide etmenin hukuki bir yaptırımı niteliğinde, çekin tazminatı olarak kabul edilmektedir.²⁸⁶ Bu nedenle TTK 695. maddesi gereği ödenen çek tazminatı ile 722. madde de öngörülen temerrüt halinde uygulanan faiz hem kavram olarak hem uygulanan hükümler olarak farklı olduğundan karıştırılmaması gerekmektedir. TTK' nın 695. maddesinde öngörülen % 5' lik oran faiz olmayıp, maktu bir tazminat niteliğindedir.²⁸⁷ Ayrıca bu tazminat sadece keşideciden istenebilir, cirantalardan istenemez.²⁸⁸ İstenebilmesi için kusur şartı aranmayıp, sadece çekin ödenmemiş olması yeterlidir.²⁸⁹

Bunun dışında karşılıksız çeklerle ilgili olarak 3167 Sayılı Çek Kanununda 8. madde gereği düzeltme karşılıksız çek keşide eden kişinin düzeltme hakkından faydalanabilmesi için çek tutarı veya karşılıksız kalan kısmının yüzde onunu oranında tazminat ve gecikme faizi vermekle yükümlü tutuluyordu. Burada öngörülen yüzde on oranının TTK 695. maddesindeki oranı kaldırıp kaldırmayacağı problemi doktrinde tartışılmıştır.²⁹⁰ Yargıtay bu konuda haklı olarak, Çek Kanunu 8. ve 16. maddelerinin düzeltme hakkıyla ilgili olduğunu, bu sebeple TTK' nın 695. maddesini kaldırmayacağı görüşünü benimsemiştir.²⁹¹ Bugün 3167 Sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek

²⁸⁵ Ceren Fırat; *Türk Hukukunda Karşılıksız Çek*, Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2007, s. 40-41

²⁸⁶ Reha Poroy, Ünal Tekanalp; *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları*, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 2001, s. 271, Ceren, Fırat; *Türk Hukukunda ...*, s. 42

²⁸⁷ Gönen Eriş; *Açıklamalı İçtihatlı Uygulamalı...*, s. 150-151

²⁸⁸ Yargıtay 12 HD. 02.11.2001 Tarih, 2001/ 17167 E., 2001/ 17860 K. Sayılı kararında “ *TTK' nın 722. maddesi gereğince hamil müracaat yolu ile çek bedelini, ibraz gününden itibaren faizini, protesto ve ihtarname masraflarını ve çek bedelinin binde üçünü aşmamak üzere komisyon ücretini borçludan talep edebilir. Çek tazminatından ise TTK' nın 695. maddesi gereğince keşideci borçlu sorumlu olduğundan, bu tazminat ciranta sıfatıyla sorumlu olan borçludan talep edilemez*”

²⁸⁹ Ceren Fırat; *Türk Hukukunda Karşılıksız Çek*, ...s. 42

²⁹⁰ Reha Poroy, Ünal Tekanalp; *Kıymetli Evrak...*s. 271, Ceren, Fırat; *Türk Hukukunda Karşılıksız...*, s. 43, Hasan Pulaşlı; *Kıymetli Evrak Hukuku*, Nobel Kitabevi, İstanbul, 2001, s.216

²⁹¹ Yargıtay 11. HD. 08.10.1992 Tarih, 1992/ 2630 E., 1992/ 9624 K. Sayılı Kararında “ *...Çekin ibrazı ile karşılıksız çıkması halinde, çek hamili, 3167 Sayılı yasanın 8. maddesinde öngörülen yüzde on tazminat ile TTK' nın 695. maddesinde öngörülen yüzde beşlik tazminattan sadece TTK 695. maddesinde öngörüleni isteyebilir. 3167 Sayılı yasanın 8. maddesinde öngörülen tazminat düzeltme hakkı kullanılırken ödenir.*” Bkz. Ceren Fırat; *Türk Hukukunda Karşılıksız Çek...*, s.43

Hamillerinin Korunması Hakkındaki Kanun, 5941 Sayılı Çek Kanunu ile yürürlükten kaldırılmıştır. Yeni Çek Kanununda düzeltme hakkı kanun kapsamına alınmamış, onun yerine etkin pişmanlık müessesesi getirilmiş karşılıksız kalan çek bedelinin üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanuni ibraz tarihinden itibaren 3095 Sayılı Kanuna göre ticari işlerde temerrüt faiz oranı üzerinden hesaplanacak faizi ile birlikte tamamen ödenmesi halinde cezanın ortadan kalkmasını sağlayacak hüküm bir getirilmiştir. 3167 Sayılı yasa ile kıyaslandığında, tazminatların kalktığını söyleyebiliriz.

3.2.2.2.5. Deniz Ödücüne İlişkin Hükümlerde Bileşik Faiz

Türk Ticaret Kanunumuzun deniz ödücüne ilişkin hükümlerinde de bileşik faiz uygulaması söz konusudur. TTK, 1162. maddesi, deniz ödücünün priminin taraflarca serbestçe belirlenebileceğini ve taraflarca aksi kararlaştırılmadığı sürece faizi de ihtiva ettiğini hüküm altına almıştır. Yine TTK' nın 1167. maddesi ile prim içinde olduğu halde deniz ödücü borcunun tamamı için vade gününden itibaren faiz işleyeceği düzenlenmiştir. Söz konusu hükümlere bakıldığında anapara faizine temerrüt faizi yürütülmesi suretiyle bileşik faiz uygulaması kabul edilmiş olduğu anlaşılmaktadır.²⁹²

3.2.5. İflas Masasına Giren Alacaklar Yönünden Bileşik Faiz

İcra İflas Kanununun “*Borçlunun taşınmaz mallarının rehni suretiyle temin edilmiş olan alacaklar müstesna olmak üzere iflasın açılması müflisin borçlarını muaccel kılar. İflasın açıldığı güne kadar işlemiş faiz ile takip masrafları anaya zammolunur.*” şeklindeki 195. maddesi gereği, iflasın açılmasıyla birlikte müflisin taşınmaz rehniyle teminat altına alınmış alacakları haricindeki borçları muaccel hale gelir. İflasın açılmasından önce muaccel hale gelmiş borçlar ise işlemiş faiz ve takip masrafları anaparaya eklenerek, iflas masasına yazdırılır. Yani iflasın açıldığı güne kadar işlemiş faizler anaparaya dahil edilir.²⁹³

“İflasın açılması ile birlikte, iflas masasına giren alacaklarda faiz işlemeye devam eder. Rehinle temin edilmemiş alacaklarda ticari olmayan işlerdeki faiz oranı uygulanır.

²⁹²Hikmet Sami Türk; *Temerrüt Faizi Bileşik.....*, s. 176

²⁹³Mustafa Okay, Adnan Deynekli., Coşkun Koçak, Ayhan Doğan; *İİK Şerhi*, Cilt 4, s.4871, Yargıtay 19. HD. 23.03.2006 Tarih, 2006/ 1157E., 2006/ 2959 K. Sayılı Kararında “ *Anaparaya iflas tarihine kadar işleyen faiz de ilave edilerek iflas masasına kabul edilmelidir.*”s.4873 Yargıtay 19 HD. 17.09.1998 Tarih, 1998/ 4021E., 1998/ 5199 K. Sayılı Kararında “ *İflas tasfiyesinde alacakların iflas tarihine kadar işlemiş faiz ve takip masrafları ile birlikte masaya kaydır gerekir*” Yargıtay 19. HD. 08.11.1995 Tarih, 1995/ 9006 E., 1995/ 9402 K. Sayılı Kararı, Sinerji Yazılım “*İİK.nun 195. maddesi gereğince, iflasın açılması müflisin borçları muaccel olur ve iflasın açıldığı güne kadar işlemiş faiz ve takip masrafları, ana paraya ilave edilerek masaya kaydedilir*”

Ancak, bu maddeye göre alacaklılara tahakkuk edecek faiz ödemeleri, 195 inci maddeye göre hesaplanan ana paralar ödendikten sonra bakiyesi üzerinden yapılır.”

Şeklindeki 196. maddesi ile de, anaparaya eklenerek iflas masasına kaydedilmiş olan alacaklara, iflas masasının açılmasıyla birlikte faiz işlemeye devam eder. İflas işlemleri ülkemizde bilindiği gibi yıllarca sürmektedir. İflas masasına giren alacaklar açısından faizlerin kesilmesi hileli iflasların yolunu açtığından, hileli iflaslar ve borçluları iflasa özendirmenin önüne geçebilmek için kanun koyucu söz konusu düzenlemeyi yapma gereği duymuştur.

İflas masasına giren alacaklara faiz işlemesinde alacağın rehinli ya da rehinsiz olmasının önemi yoktur, tüm alacaklara faiz işler.²⁹⁴ Ancak iflas masasına giren alacaklara işleyen faizler, anaparalar ödendikten sonra kalan bakiye ile ödenir.²⁹⁵ Anaparaya eklenerek iflas masasına giren faiz alacağına iflasın açılmasıyla birlikte temerrüt faizi işletilmesi bileşik faiz oluşmasına neden olabilecek niteliktedir.²⁹⁶

3.3.TÜRK TİCARET KANUNU TASARISINDA BİLEŞİK FAİZ

Türk Ticaret Kanunu Tasarısında 8. madde ticari işlerde faiz oranının serbestçe belirleneceğini, kanuni anapara ve temerrüt faizi hakkında ilgili kanun hükümlerinin uygulanacağını, 9. madde de üç aydan aşağı olmamak üzere faizin anaparaya eklenerek birlikte tekrar faiz yürütülmesi şartının, yalnız cari hesaplarla, borçlu yönünden ticari iş niteliğindeki ödünç sözleşmelerinde geçerli olacağı şeklinde düzenlenmiştir.

Mevcut düzenlemeden farklı olarak, “ticari işlerde faiz oranını serbestçe belirlenir” ifadesi kullanılmış, gerekçe olarak da “tayin olunabilir” ifadesinin gereksiz bir esnekliğe yer vermesi gösterilmiştir.

Kanunda ve sözleşmede belirtilmediği zamanlarda uygulanacak faiz ve temerrüt faizi oranlarıyla ilgili kanuna gönderme yapılmıştır. Genel bir gönderme yapılmasındaki amaç gönderme yapılacak kanunun ismen ve kanun numarası ile zikredilmesi ve söz konusu kanunun değişmesi ile maddenin hüküm ifade etmemesi halinin önüne

²⁹⁴Mustafa Oskay, Adnan Deynekli,, Coşkun Koçak, Ayhan Doğan; *İİK Şerhi.....s.4882*

²⁹⁵Yargıtay 19. HD: 23.12.1993 Tarih, 1993/ 9328 E., 1993/ 8917 K. Sayılı Kararı, Sinerji Yazılım ,”*Ancak iflasın açıldığı tarihe kadar ki faizin ana paraya ilavesi ile bulunacak tutarın sıra cetveline kaydolunabileceğine ve masaya giren alacaklara faiz işlemeye devam edeceğine ve fakat yürüyecek faizin kaydedilen alacakların ödenmesinden sonra masada bir bakiye kalırsa bu bakiyeden alınabileceğine göre, iflas idaresi memurluğunun davalı alacaklının iflasın açıldığı tarihe kadarki faizli alacağını masaya kaydetmesi gerekir”*

²⁹⁶Mustafa Uyar; *Temerrüt Faizi,..s.155 (dn.562)*

geçmektir. "Gecikme faizi" yerine daha genel bir ifade olan temerrüt faizi ifadesi kullanılmıştır.

Ayrıca 6762 Sayılı Ticaret Kanununun aksine bileşik faiz 9. maddede ayrı bir hüküm halinde düzenlenmiştir, 6762 Sayılı Kanunun 8. maddesinin 3. fıkrasındaki istisna kaldırılmıştır.

Söz konusu Tasarı 27 Kasım 2009 tarihli Meclis Genel Kurulunda görüşülmüş, aşağıda eklemeler yapılarak kabul edilmiştir.

Öncelikle Tasarının 8. maddesinin kenar başlığı oran serbestisi ve bileşik faizin şartları olarak değiştirilmiştir ve maddeye aşağıdaki ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkraların eklenerek, kabul edilmiştir.

"(2) Üç aydan aşağı olmamak üzere, faizin anaparaya eklenerek birlikte tekrar faiz yürütülmesi şartı, yalnız carî hesaplarla her iki taraf bakımından da ticarî iş niteliğinde olan ödünç sözleşmelerinde geçerlidir. Şu şartla ki, bu fıkra sözleşenleri tacir olmayanlara uygulanmaz."

"(3) Tüketicinin korunmasına ilişkin hükümler saklıdır."

"(4) Bu maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarına aykırı olarak işletilen faiz yok hükmündedir."

Eklenen fıkralar uygulamada bileşik faize ilişkin çıkan problemleri önlemek amacıyla. Gerekçede de belirtildiği üzere mevcut Ticaret Kanunumuzda yer alan bileşik faize ilişkin istisnaların tacir olmayan kişilere karşı da uygulanması neticesinde borçluların durumları daha da ağırlaşmakta, insanlar ödeyemeyecekleri borçların altında ezilmektedirler. Bu sebeple, her iki taraf içinde ticari iş mahiyetinde ödünç sözleşmelerine uygulanması hükmü getirilerek, yorum yoluyla söz konusu maddenin uygulanmasının genişletilmesinin önüne geçilmeye çalışılmıştır. Her iki tarafın da tacir olması şartı, sadece ödünç sözleşmeleri ile sınırlı tutulmayıp, cari hesap sözleşmeleri için de aranmıştır. Başka bir deyişle, her iki taraf bakımından ticari olmayan ödünç ve cari hesap sözleşmelerine bileşik faiz uygulanması söz konusu olmayacaktır. Örneğin, bir araba kiralama şirketi sahibi bir tacir, yeni bir araba almak için bankadan kredi çekecekse; tacir arabayı kendi işiyle ilgili olarak kiraya vermek üzere almak için kredi çekmesi halinde gerek banka açısından, gerekse tacir açısından ticari iş söz konusu olacağından, bileşik faiz uygulanması mümkün olacaktır. Aslına bakılırsa bu sonuca borçlu bakımından ticari nitelikteki genel kredi sözleşmeleri kapsamında da

ulaşmaktadır. TTK' nın 8. maddesi borçlu bakımından ticari iş niteliğini haiz ödünç sözleşmelerinde üçer aydan az olmamak üzere kararlaştırılacak dönem faizlerinin anaparaya ilave edilebileceği belirtilmektedir. Bu sebeple borçlu açısından ticari iş niteliğinde olan ödünç sözleşmesi şeklinde kullandırılan krediler açısından bileşik faiz uygulanabilecektir. Uygulamada ticari nitelikteki kredi sözleşmelerine bileşik faiz uygulanması konusunda herhangi bir problem çıkmamaktadır.²⁹⁷ Asıl problem borçlu açısından ticari nitelikte olmayan sözleşmelere bileşik faiz uygulanmasıdır. Genellikle Bankanın tacir olması dolayısıyla, bir tacirin işlerinin de ticari iş olması karinesinden yola çıkılarak, banka ile yapılan sözleşmelere bileşik faiz uygulanması yoluna gidilmesi uygulamadaki temel problemlerden biridir. Ticaret ile ilgisi olmayan kişilere bileşik faiz uygulanması ise emredici nitelikteki hükümlere aykırılık teşkil ettiğinden her iki taraf için de ticari iş olması kriterinin getirilmesi oldukça yerindedir.

Türk Ticaret Kanununun 8. maddesinde belirtilen üç aydan aşağı olmamak üzere, faizin anaparaya yürütülebilmesine cari hesap sözleşmeleri ve borçlu bakımından ticari iş niteliğindeki ödünç sözleşmeleri için imkan tanınmıştır. 5464 Sayılı Kanun'un 26. maddesi de bileşik faizi yasaklamıştır. Ancak uygulamada bankalar kredi sözleşmelerinde özellikle tacir olmayanlara bileşik faiz uygulayabilmek için, sözleşmeleri cari hesap sözleşmesi şeklinde düzenlemekte, kanunlardaki bileşik faiz yasağını ihlal etmektedirler. 5464 sy. Kanun öncesi dönemde daha da yaygın bir biçimde, kredi sözleşmelerinin cari hesap şeklinde düzenlenerek, hesap dönemleri birer aylık dönemler olarak kabul edilerek,faizin anaparaya eklenmesi için hesap dönemlerinin üç aydan aşağı olmaması gerektiği şeklindeki emredici hukuk kuralı çiğnemekte idi.²⁹⁸ Ancak 5464 sy. Kanun da bileşik faiz tamamıyla yasaklanmış olsa da uygulamaya tamamiyle son verebilmiş değildir.

Bu sebeple, Ticaret Kanununda yer alan hükümlerde esaslı değişiklikler yapılarak sorunun kökten çözülmesi ihtiyacı karşısında, değişiklik yapılmıştır. Söz konusu hükümlerine aykırı olarak yürütülen faiz hukuken yok kabul edilmiştir. Madde gerekçesinde de açıklandığı üzere müeyyide hem açıklığa kavuşturulmuş, hem de ağırlaştırılmıştır. Aslında geçersiz olması gereken bu hükümlerin ya da bileşik faiz uygulamalarının hukuken yok kabul edilmesi, uygulamadaki sıkıntıyı çözebilecek

²⁹⁷ Füsün Tuncel Yazaoğlu; “*Banka Kredi Sözleşmelerinde Faiz*”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Cilt XXIV, Ankara, 2007, s. 284-285

²⁹⁸Şükran Ekecik; “*Kredi Kartlarında Bileşik Faiz ve İcra Takibi*”, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu XXI, Ankara ,2005,s.259

niteliktedir. Tüm yasaklara rağmen bankaların her defasında yasakları çiğneme yolları bulması karşısında değişikliklerin amacına ulaşip ulaşmayacağını ise, maddelerin yasalaşması halinde zaman gösterecektir.

3.4.BİLEŞİK FAİZİN HESAPLAMA ŞEKLİ

Faizin belirli devrelerle anaparaya eklenerek, bunun üzerinden faiz yürütülmesinin, faize faiz yürütülmesi yani bileşik faiz olarak adlandırılmakta olduğunu yukarıda belirtmiştik.

Bileşik faiz, her dönem basit faizle artan tutara, birbiri ardınca uygulanan basit faizden ibarettir. Anaparaya işletilen faizle oluşan yeni alacağa tekrar faiz işletilmesi suretiyle bileşik faizi hesap etmek mümkün olduğu gibi aşağıdaki verilen formül ile de hesap etmek mümkündür. Hesaplama yaparken bir yıl 360 gün, bir ay ise 30 gün kabul edilerek hesaplama yapılmalıdır.²⁹⁹

A= anapara

n.=yıllık faiz oranı

t= Kapitalin faizde kalma süresi olmak üzere şu şekilde formüle edebiliriz

Anapara+ faiz= $A.(1+ n/100)^t$

Örnek :,

100.000 TL'nin Yıllık %60 faiz oranı ile 4 yıl sonunda getireceği bileşik faiz ve anapara toplamı

A= 100.000

n.== 60

t= 4 yıl olmak üzere yukarıdaki formül uygulandığında 655.360 olacaktır.

Bunun yerine her yıl için ayrı ayrı bir önceki yılın anapara ve faizi üzerinden basit faiz uygulayarak da bileşik faiz hesaplanabilmektedir.

²⁹⁹Yargıtay 12. HD. 27.12.1993 Tarih, 1993/15901E., 1993/ 20222 K. Sayılı Kararı:“Bir yıl 360, bir ay ise 30 gün üzerinden hesaplanmalıdır, yılın 365 gün üzerinden hesaplanması doğru değildir.”, Yargıtay 12. HD. 22.05.1996 Tarih, 1996/ 6818 E., 1996/ 6924 K., Sayılı kararı: “ 367 günlük faizin hesabından önce bir yıllık faiz hesaplanmalı, kalan günler için ise günlük faiz hesaplanmalıdır.”için bkz. Mahmut Bilgen; *İlmi ve Kazai İçtihatlar Işığında Faiz Hukuku ve Munzam Zarar*, İstanbul, 2001, s.286
“Bankacılık uygulamasında bankalar verdikleri krediler bakımından aldıkları anapara faizinin hesabını yaparken bir yılı 360 gün olarak; topladıkları mevduata verdikleri anapara faizinin hesabını yaparken ise bir yılı 365 gün olarak almaktadırlar.” Bkz. M. Alper Gümüş; *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, İstanbul, 2008, s. 482

SONUÇ

Faizin, ekonomik hayatın bir gerekliliği olarak yaşamımızın içinde olduğu bir gerçektir. Yüksek enflasyonun yaşandığı bizim gibi ülkelerde borç almış bir kişinin faiz ödemesi, borç verenin de faiz talep etmesi doğaldır. Asıl sorun faiz talep edilirken kanuna uygun olarak hareket edilmemesi noktasında ortaya çıkmaktadır. Bu açıdan yaptığımız çalışmada vardığımız sonuçları şu şekilde sıralamayabiliriz:

1. Faiz, alacaklının alacağından mahrum kalması sebebiyle borçludan almış olduğu medeni semeredir. Ülkemizde faize ilişkin hükümler konusunda yeknesak bir düzenleme bulunmamaktadır. Çeşitli kanunlarda konuya ilişkin düzenlemeler bulunmakta olup, Türk Ticaret Kanunu, Türk Borçlar Kanunu, 3095 sayılı Kanun bu konudaki genel düzenlemelerdir. 3095 Sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faize İlişkin Kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte, söz konusu kanunun 5. maddesinin 2. fıkrası ile Borçlar Kanunu ve Ticaret Kanununda bulunan kanuni faiz ve temerrüt faizi hükümlerinin uygulanmayacağını belirtmiştir. Bu hükmün TTK ve BK' daki faize ilişkin oranları tamamen kaldırıp kaldırmayacağı konusu doktrinde tartışılmış, bir kısım bu hükmün TTK ve BK' daki oranları kaldırdığını ileri sürerken, bir kısım ise sadece askıya aldığını ileri sürmüştür. Kanımızca da kanun koyucu madde kenar başlığını " uygulanmayacak hükümler" olarak seçmiş olup, bu hüküm ile TTK ve BK' daki oranlara ilişkin hükümleri ilga etmek istememiştir.

2. Uygulamada karşılaşılan bir diğer sorun ise faiz oranlarına ilişkin kavramlardan kaynaklanmaktadır. Zira reeskont- avans- yasal faiz kavramları 3095 Sayılı Kanundaki değişiklikler nedeniyle dönemlere göre farklı anlamlar taşımaktadırlar. 3095 Sayılı Kanun 01.01.2000 Tarihinde 4489 Sayılı Yasa ile değişikliğe uğrayana kadar, reeskont faizi ile kastedilen ticari faiz iken, 01.01.2000 tarihinden sonra 01.05.2005 tarihindeki 5335 Sayılı Kanun ile değişikliğe kadar yasal faiz olmuştur. 5335 Sayılı Kanun ile değişmesinden sonra ise yasadan kalkmıştır. 01.01.2000 tarihinden sonra ise ticari işe reeskont faizi yerine avans faizi uygulanmıştır.

3. Faizin niteliğine göre anapara ve temerrüt faizi, kaynağına göre hukuki muamelelerden kaynaklanan faize ve kanuni faiz, uygulandığı işe göre ticari ve adi faiz, uygulanış biçimine göre ise basit ve bileşik faiz olarak ayrılmaktadır. Bileşik faiz, faize faiz işletilmesi anlamına gelmekte olup, istisnaları bulunmakla birlikte genel olarak yasaktır.

4. Türk Borçlar Kanunumuzun ödünç sözleşmeleri altındaki 308 maddesinin 3 fıkrası ile faizin anaparaya eklenerek bunun üzerinden faiz işletilmesi yasaklanmıştır. Söz konusu hüküme ilişkin olarak çoğunluk, bu hükmün genel nitelik taşıdığını kabul ederken, bir kısım ve azınlıkta kalan görüş, bu hükmün sadece ödünç sözleşmeleri ile sınırlı olduğu görüşündedir. Bu konudaki uygulama bu hükmün genel nitelik taşıdığı yönünde olduğu için ilk görüşe katılıyoruz.

5. Borçlar Kanunundaki bir diğer yasa ise, 104. maddenin son fıkrasıdır. Söz konusu fıkra göre temerrüt faizine bileşik faiz uygulanması yasaktır. Bu hükmün emredici nitelikte olduğu gerek doktrin gerekse yargı kararlarıyla kabul edilmektedir. Bu sebeple tarafların bunun aksine yapacakları sözleşmeye temerrüt faizine bileşik faiz uygulanacağı yönünde bir şart koymaları halinde bu hüküm geçersiz sayılacaktır.

6. 3095 Sayılı Kanunun 3. maddesinde de bileşik faiz yasağı tekrar edilmiştir. Türk Ticaret kanununda ise istisnalar gösterilmek suretiyle bileşik faiz yasağının olduğuna işaret edilmiş, açık bir hüküm konulması yoluna gidilmemiştir.

Bunun dışında 5464 Sayılı Kredi Kartları ve Banka Kartları Kanununun 26. maddesinde kredi kartlarında temerrüt hali de dahil olmak üzere bileşik faizin yasak olduğu belirtilmiştir.

7. BK m. 104/1 ile faizin ödemesinde temerrüde düşülmesi durumunda icraya veya mahkemeye müracaat tarihinden itibaren temerrüt faiz yürütülebileceği düzenlenmiştir. Doktrindeki genel kabule göre hükümde geçen faiz kapital faizi anlamına gelmektedir. Doktrinde ayrıca bazı yazarlar, tarafların borç miktarını öğrendikten sonra işlemiş faizlerin anaparaya eklenmesi konusunda anlaşmaları halinde kapitale dönüşen temerrüt faizi olduğunu bu durumda da BK 104/ 1' in uygulanabileceğini savunmaktadırlar. Kanımızca da, borçlunun anapara alacağına işletilen faizin miktarını kabul ederek belli bir tarihte ödeyeceği yolunda taahhütte bulunması halinde anapara alacağına dönüşen bir faiz alacağı olacak, bu durumda da faiz işletilebilmesi mümkün olabilecektir. Ayrıca anılan hüküm emredici nitelikte değildir, yedek kural

niteliğindedir, bu sebeple taraflar yapacakları sözleşmeye faizin temerrüt tarihinden itibaren işleyebileceği yönünde bir şart da koyabileceklerdir. Anca bu durumda cezai şart hükümlerine tabii olabileceklerdir.

8. TTK 8. maddesi gereği hesap dönemlerinin üç aydan aşağı olmaması koşuluyla cari hesap sözleşmeleri açısından bileşik faiz uygulanabilmesi söz konusu olacaktır. Cari hesap sözleşmeleri açısından bileşik faiz uygulanabilmesi için de tarafların bileşik faiz uygulanması konusunda anlaşmaları ve hesap dönemlerinin üç aydan aşağı olmaması gerekmektedir. maddede sözü edilen üç aylık süre emredici nitelikte olup, bu konuda da doktrinde görüş birliği bulunmaktadır. Bankalar tarafından yapılan kredi sözleşmelerinin cari hesap sözleşmesi niteliğinde olup olmadığı konusunda doktrinde farklı görüşler mevcuttur. Bir kısım görüş, kredi alan kişinin krediyi kullandıktan sonra kısım kısım ödeme yapması halinde bunun hesaba alacak olarak geçirildiğini, yani hesapta alacaklı olduğunu, banka ve müşteri lehine kayıt oluştuğu bu sebeple de cari hesap sözleşmesi olarak nitelendirilmesi gerektiğini savunurken, bir kısım görüş istikrar kazanmış Yargıtay kararlarına benzer olarak banka ile müşteri arasında cari hesap sözleşmesi şeklinde yapılan sözleşmelerde müşterinin hiçbir zaman alacaklı konuma geçmediğini, bankanın ise devamlı alacaklı konumunda olduğunu, bu sebeple bu sözleşmelerin cari hesap sözleşmesi olarak değerlendirilemeyeceğini savunmaktadırlar. Cari hesap sözleşmelerinde bileşik faizi hesap dönemi içinde, hesap dönemi sonunda ve sözleşmesi süresi sonunda olmak üzere incelemek mümkündür. Tarafların anlaşmasıyla hesap dönemlerinin üç aydan fazla olması halinde teknik anlamda hesap dönemi içinde bileşik faizden söz etmek mümkündür. Hesap dönemi sonunda bileşik faizin teknik anlamda bileşik faiz olup olmadığı konu doktrinde tartışmalıdır. Bir kısım görüş, hesap dönemi sonunda takas sonucu bakiyen karşı tarafça kabulü ile yenileme meydana geldiğini, bu sebeple anapara ve faizden oluşan yeni alacağa işletilecek faizin iktisadi olarak bileşik faiz olmadığını, diğer görüş ise, cari hesap dönemi sonunda kabul edilen bakiyenin anapara ve faizden oluşmakta olduğunu, bu miktarın bir sonraki dönem kaydedilmesi halinden bunun üzerinden işleyecek faizin bileşik faiz olduğunu kabul etmektedir. Kanaatimizce de hesap dönemi sonunda anapara ve faiz toplamında sadece anapara bulunmamakta olup, anapara ve faizden oluşan meblağa tekrar faiz yürütülmesi halinde teknik anlamda bileşik faiz söz konusu olmaktadır.

Kanun koyucu cari hesapta bileşik faize sözleşme süresince cevaz verdiğiinden, sözleşme süresi sonunda bileşik faiz uygulanacağıının düşünülmesi kanunun kapsamının genişletilmesi anlamı taşıyacağıından mümkün değildir.

9. TTK 8. maddesi hesap dönemlerinin üç aydan aşağı olmaması koşuluyla, borçlu bakımından ticari iş niteliğindeki ödünç sözleşmelerinde bileşik faiz uygulanabileceğini kabul etmektedir. Alacaklı açısından ticari iş olduğu ya da asgari üç aylık süreye uyulmadığı takdirde bileşik faiz uygulanması mümkün değildir.

Her ne kadar kanunda “üç aylık süre”, “borçlu bakımından ticari iş”, “ cari hesap” gereklidir denilse de, bu koşullar sağlanmadan da bileşik faiz uygulaması yapılarak, kanuna aykırı olarak hareket edilmektedir. Uygulamada özellikle bankalar kanunların emredici hükümlerini genel olarak ihlal ederek, kanunların amacına aykırı olarak bileşik faizi uygulamaktadır. Bu sebeple, bu konuda caydırıcı, kişilerin ve kurumların suiistimallerine imkan vermeyecek hükümlere ihtiyaç bulunmaktadır. Özellikle Türk Ticaret Kanun Tasarısının bu konuya çözüm getirebilecek nitelikte hükümleri bulunmakla birlikte, uygulamada sorunlara tam olarak çözüm getirip getirmeyeceği yasalaştıktan sonra ortaya çıkacaktır.

KAYNAKÇA

- AKER,** **Yeşim;** “Kredi Kartı Borcuna Yürütülecek Faiz”, *Hüseyin Ülgen’e Armağan*; Cilt 2, İstanbul, 2007, s.1241-1269
- AKDOĞAN,** **Mahmut;** *Vade Farkı ve Uygulaması*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2008.
- ANKARALI,** **Egemen Gürsel;** *Adi ve Ticari İşlerde Faiz* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1986.
- ARSLAN,** **Çetin; Mustafa KIRMIZI,** *Türk Hukukunda Faiz ve Munzam Zarar*, Asil Yayın Dağıtım, Ankara, 2007.
- ASLAN,** **Yılmaz;** *En Son Değişiklikler ve Yargıtay Kararları Işığında Tüketici Hukuku*, Ekin Kitabevi, İstanbul, 2006
- ARKAN,** **Sabih;** *Ticari İşletme Hukuku*, Banka Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2005.
- ARSEBÜK,** **Esat;** *Borçlar Hukuku Birinci Cilt*, Arkadaş Matbaası, İstanbul, 1943.
- AYHAN,** **Rıza;** *Ticari İşletme Hukuku*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2007
- AŞÇIOĞLU,** **Çetin;** “Tazminata Yürütülecek Faiz”, *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu*, VII, Ankara, 1990.
- AnaBritannica,** *Faiz*, Cilt 8, Güzel Sanatlar Matbaası, İstanbul, 1988.
- BECHER,** **Herman;** *İsviçre Borçlar Kanunu Şerhi*, İkinci Bölüm, (Çev.: Suat DURA), Ankara, 1969
- BARLAS,** **Nami;** *Para Borçlarının İfasında Borçlunun Temerrüdü ve Bu Temerrüt Açısından Düzenlenen Genel Sonuçlar*, Kazancı Yayınları, İstanbul, 1992
- BAHTİYAR** **Mehmet;** “Sözleşmede Vade Farkı Kaydı ve Bu Kayda Dayalı Alacağın Hukuki Niteliği”, *Ünal Tekinalp’e Armağan*, Cilt 1, İstanbul, 2003,s.47-65,

- BİLGE,** **Necip;** *Borçlar Hukuku Özel Borç Münasebetleri*, BTHAE, Ankara, 1970
- BİLGİN,** **Mahmut;** *İlmi ve Kazai İctihatlar Işığında Faiz Hukuku ve Munzam Zarar*, İstanbul, 2001
- BOZER,** **Ali;** “Ticari İşlerde Faiz”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, Cilt 2, S. 3, BATIDER, Ankara, 1964, s.362-370
- ÇÖL,** **Hüseyin Cem,** *Cari Hesapta Faiz* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2002.
- DEYNEKLİ,** **Emel; Sedat KISA,** *Açıklamalı –İctihatlı Faiz Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2001.
- DEMİR,** **Nevin;** *Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1986.
- DOĞANAY,** **İsmail;** *Türk Ticaret Kanunu Şerhi Birinci Cilt*, ANKARA, 2004
- İsmail;** *Kambiyo Senetlerinde Temerrüt Faizi*, BATIDER, Cilt XVIII, S.3, Ankara, 1996, s.7-13
- DOMANIÇ,** **Hayri; Erol ULUSOY,** *Ticaret Hukukunun Genel Esasları*, Arıkan Yayınları, İstanbul, 2007.
-, **Hayri;** “İlmi Makalelerim II, Aşırı Kredi Kartı Faizlerinden Doğan Sorumluluklar, Ödenmiş Bulunan Aşırı Faizlerin Geri Alınma İmkanları” , İstanbul, 2008 s.1-132.
- Hayri;** *Faizle Karşılanamayan Zararların Giderilmesini Sağlayan BK 105 ve Diğer Hükümler*, Seçkin Kitabevi, Ankara, 1998
- EVREN,** **Mehmet Tefik;** *Faiz Hukuku*, Net Matbaacılık, İstanbul, 1987
- EKECİK;** **Şükran;** *Türk Özel Hukukunda Faiz* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 1987 .
-, **Şükran;** “Kredi Kartlarında Bileşik Faiz ve İcra Takibi, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu” XXI, , BTHAE, Ankara , 2005, s.255-285

- EREN,** **Fikret;** *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Cilt 2, Beta Basım, İstanbul 1999.
- ERİŞ,** **Gönen;** *Açıklamalı İçtihatlı Türk Ticaret kanunu Ticari İşletme ve Şirketler*, Cilt 1, Seçkin Yayınları, Ankara 2007.
-, **Gönen;** *Açıklamalı İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu Ticari İşletme ve Şirketler*, Cilt 2, Seçkin Yayınları, Ankara, 2007.
-, **Gönen;** *Açıklamalı İçtihatlı Uygulamalı Çek Hukuku*, Seçkin Yayınları, Ankara, 1995.
- FIRAT,** **Ceren;** *Türk Hukukunda Karşılıksız Çek*, Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2007.
- GÖKÇEOĞLU** **Kamil Haluk;** *Cezai Şart ve Güncel İçtihatlar*, Seçkin Yayınları İstanbul, 2007.
- GÜMÜŞ,** **M. Alper;** *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2008.
- HELVACI,** **Mehmet;** *Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para Borçlarında Faiz Kavramı*, Betaş Yayınları, 1.Baskı, İstanbul, 2000.
-, **Mehmet;** *Ticaret Ortaklıklarında Sermaye Payı Nedeniyle Oluşan Faiz*, Betaş Yayınları, İstanbul, 2001.
- İNAL,** **Tamer;** *Açıklamalı ve İçtihatlı Tüketici Kredileri ve Tüketici Kredisi Sözleşmesi*, Betaş Yayınları, Ankara, 2002
- İMREGÜN,** **Oğuz;** *Kara Ticareti Hukuku Dersleri*, Fakülteler Matbaası İstanbul, 1971
- KARA,** **Hacı;** "Yabancı Hakem Kararında Kararlaştırılan Bileşik Faizin Türk Kamu Düzeni Karşısında Uygulanabilirliği," *Legal Hukuk Dergisi*, Sayı:33, C: 3, 2005, s.3339-3351
- KARAL,** **Cavit;** "Faiz II", *Ankara Barosu Dergisi*, S.2, Ankara, 1981, s.221-241.

- KARTAL,** **Bilal;** “Faizi Aşan Zarar- Munzam Zarar, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu XII”, , *BTHAE*, Ankara, 1995, s.5-51
- KARAYALÇIN,** **Yaşar,** *Enflasyon Karşısında Faiz, Hukuki Açından İnceleme,* Türkiye Bankalar Birliği Yayınları, Ankara, 1980.
-, **Yaşar;** *Ticaret Hukuku Dersleri,* Güzel İstanbul Matbaası, Ankara, 1957.
- KARAHAN,** **Sami;** *Ticari İşletme Hukuku,* Mimoza Yayınları, Konya 2001
- KARAHASAN,** **Mustafa Reşit;** *Türk Borçlar Hukuku,* Doktrin Genel Hükümler Birinci Cilt, Seçkin Yayınları, Ankara 1992.
- KARMIŞ,** **Enver;** *Açıklamalı İçtihatlı Bilirkişi Raporları Işığında Uygulamalı Faiz ve Alacak Hesapları Hukuku (Cilt 1),* Özyurt Matbaacılık, Ankara, 2007.
-, **Enver;** *Açıklamalı İçtihatlı Bilirkişi Raporları Işığında Uygulamalı Faiz ve Alacak Hesapları Hukuku (Cilt 2),* Özyurt Matbaacılık, Ankara, 2007.
- KAYA,** **Arslan;** “Adi ve Ticari İşlerde Faiz”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası,* Sayı,1-4, İstanbul 1991-1994, s. 346-364
- KAYAR,** **İsmail;** “Cari Hesapta Faiz”, *BATIDER,* C.XX., sayı: 3, Ankara, 2005, s.63-80
- KILIÇOĞLU,** **Ahmet;** *Borçlar Hukuku Genel Hükümler,* Turhan Kitabevi, Ankara, 2009.
- KOCAÇİMEN,** **Cemre;** **Nil Nazlı YUKARUÇ,** “Tüketici Kredileri”, *Hukuk Gündemi Dergisi,* S.5, Ankara, 2005, s.76-82,
- KARAKUŞ,** **Abdil;** *İslam Hukuk Kaynaklarındaki Faiz Kavramının Modern Ekonomi Bağlamına Yeniden Değerlendirilmesi, Yüksek lisans tezi,* Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006.

- KALPSÜZ,** **Turgut,** “Çek Hukukuna İlişkin bazı Meseleler Hakkında Yargıtay kararlarının Tahlili”, *BATIDER*, Cilt XI, S.2, Ankara, 1981,s.33-62.
- KUNTALP,** **Erden;** “Yargıtay Kararlarına Göre Munzam Zararın Kanıtlanması, Ankara Barosu Hukuk Kurultayı”, *Özel Hukuk Bildiri VIII*, Ankara,2000, s.195-215.
- İLHAN,** **Cengiz;** *Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi*, Şen Matbaa, Ankara, 2007.
- OSKAY,** **Mustafa; DEYNEKLİ, Adnan, KOÇAK, Coşkun, DOĞAN, Ayhan, İİK Şerhi**, Cilt 4, Ankara, 2007.
- MURAT,** **Burçak;** *Cari Hesap Sözleşmesi*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2008.
- OĞUZMAN,** **Kemal/ ÖZ; M. Turgut,** *Borçlar Genel Hükümler*, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2009
- OLGAÇ,** **Senai;** *Türk Borçlar Kanunu Şerhi Genel Hükümler*, Olgaç Matbaası, Ankara, 1976.
- OSER,** **H.; SCHÖNENBERGER, W.,** *Borçlar Hukuku İkinci Bölüm*, (Çev.: Recai Seçkin), Yeni Cezaevi Basımevi, Ankara, 1950
- ÖKTEMER,** **Semih;** “Kambiyo Senetlerinde Faiz Sorunu”, *YD.*, Cilt 19, S.3, Ankara, 1993, s.307-314
- ÖZTÜRK,** **Yaşar Nuri;** *Surelerin İniş Sırasına Göre Kur’ an-ı Kerim Meali*, Yeniboyut Yayınları, İstanbul, 2008.
- ÖZTEK;** **Selçuk;** “Genel Olarak Tüketici Kredileri ve Tüketici Kredilerinde Kişisel Teminatlar”, *Bankacılar Dergisi*, sayı: 67, 2008, s.46-59.
- POROY,** **Reha; Hamdi YASAMAN,** *Ticari İşletme Hukuku*, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2007.
- POROY,** **Reha; Ünal TEKİNALP,** *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları*, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 2001.

- PULAŞLI,** **Hasan;** *Kıymetli Evrak Hukuku*, Nobel Kitabevi, İstanbul, 2001.
- REİSOĞLU,** **Safa,** *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Beta Yayınları, İstanbul,2006
- TBMM,** *Tutanak Dergisi*, c.8 Sıra Sayı 211, “Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu” (1/622). 1984.s.16-33.
- TANDOĞAN,** **Haluk;***Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2008
- TEKİNAY/** **AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP,** *Borçlar Genel Hükümleri 7. Bası*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1993.
- TOKSAL,** **M.Baki;** *Hukuki Cephesi ile Hesabı Cari*, Sermet Matbaası, İstanbul, 1956.
- ŞİRİN,** **Şerafettin;** *Ticaret Hukukunda Faiz ve Uygulaması*, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul,1994.
-, **Şerafettin;** *Muhasebe Hukukunda Cari Hesap Ve Faiz*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1996.
- TURGUT,** **Yüksel;** “Türk Borçlar Hukukunda Faiz ve Hükümler”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul; 1995.
- TUNÇOMAĞ,** **Kenan;** *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler 1. Cilt*, Beta Basım Dağıtım, İstanbul, 1976.
- TÜRK,** **Hikmet Sami;** “Temerrüt Faizi Bileşik Faiz Yöntemiyle Hesaplanabilir mi?, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu X”, *BTHAE*, Ankara, 1993.
-, **Hikmet Sami;** “Kambiyo Senetlerinde Temerrüt Faizi Sorunu, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu XI”, *BTHAE*, Ankara, 1994, s.211-255
- TİRYAKI,** **Murat;** *Özel Hukuk Alanında Cezai Şart*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2006
- UYAR;** **Talih;** *İcra ve İflas Kanunu Şerhi*, Cilt 3, 3. Bası, Turan Kitabevi, Ankara, 2006

- UYAR** **Mustafa**; *Temerrüt Faizi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2001.
- UYGUR,** **Turgut**; *Açıklamalı- İctihatlı Borçlar Kanunu Sorumluluk ve Tazminat Hukuku*, Üçüncü Cilt, Seçkin Yayınları, 2003.
- ÜLGEN,** **Hüseyin/ TEOMAN, Ömer/HELVACI, Mehmet/ KENDİGELEN, Abuzer/ KAYA, Arslan/ Nomer Ertan, N. Füsün**; *Ticari İşletme Hukuku*, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2006
- ÜNAL** **Oğuz Kürşat**; TK.m.23 Uygulamasında Faturada Vade Farkı Kaydı, Ünal Tekinalp' e Armağan, Cilt 1, İstanbul, 2003, s. 163-168
- Von TUHR,** **Andreas**; *Borçlar Hukuku Umumi Kısım Cilt 1-2*, (Çev. Cevat EDEGE), Yargıtay Yayınları No: 15, Ankara, 1983
- YAVUZ,** **Cevdet**; *Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, Beta Basım Dağıtım, İstanbul, 2009.
- YAZOĞLU,** **TUNCEL Füsün**; "Banka Kredi Sözleşmelerinde Faiz", *Banka Ve Ticaret Hukuku Dergisi*, Cilt XXIV, Ankara, 2007, s.283-292
- YILDIZ,** **Şükrü; Ayhan DÖNER**,3095 Sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanunda Yapılan Son Yasal Düzenlemeler ve YHGK'nun 1.12.2004 Tarih ve E. 12-667, K. 628 Sayılı Kararının Değerlendirmesi, *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu XXI*, s.91-118, BTHAE, Ankara, 2005
- ZEVKLİLER,** **Aydın; Murat AYDOĞDU**, *Tüketicinin Korunması Hukuku*, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2004.

ÖZGEÇMİŞ

28.01.1982 yılında Zonguldak'ta doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini orada tamamladıktan sonra, Selçuk Üniversitesi Hukuk fakültesini bitirmiştir. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk bölümünde Yüksek Lisans eğitimi almıştır. Halen Ankara Barosu'na kayıtlı bir avukat olarak serbest avukatlık yapmaktadır.

İLETİŞİM BİLGİLERİ

ADRES : Menekşe 2 sok. 25/ 9 Kızılay/ ANKARA
av.duygudemir@gmail.com

TELEFON : 0 312 475 31 96
0533 626 99 72